

Metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir die doeltreffende versorging van sorgbehoewende kinders

deur

Danielle van der Veen

*Tesis ingelewer ter gedeeltelike voldoening aan die vereistes vir
die graad MAGISTER IN MAATSKAPLIKE WERK in die
Departement van Maatskaplike werk Universiteit van
Stellenbosch*

Studieleier: Prof Sulina Green

Desember 2014

VERKLARING

Deur hierdie tesis elektronies in te lewer, verklaar ek dat die geheel van die werk hierin vervat, my eie, oorspronklike werk is, dat ek die alleenouteur daarvan is (behalwe in die mate uitdruklik anders aangedui), dat reproduksie en publikasie daarvan deur die Universiteit Stellenbosch nie derdepartyregte sal skend nie en dat ek dit nie vantevore, in die geheel of gedeeltelik, ter verkryging van enige kwalifikasie aangebied het nie.

Desember 2014

!!

!!

!!

!!

!!

!!

!!

"

..

..

"

11

W

!!

!!

Mqr kgt gi 'Í '4236'Wpkxgtukgk'Uvgmgpdquej
Cmg'tgi wg"xqqtdgi qw"

OPSOMMING

Elke kind in Suid-Afrika het die reg volgens die Grondwet (1996:1255) tot ouerlike sorg, familiesorg, of andersins tot gepaste alternatiewe sorg. In 2005 het 3.4 miljoen weeskinders in Suid-Afrika nie toegang gehad tot hierdie reg nie, as gevolg van 'n tekort aan alternatiewe sorg opsies.

Die motivering vir hierdie studie is omdat pleegsorg die eerste plasingsopsie as gesinsgebaseerde-sorg in Suid-Afrika is terwyl daar 'n leemte in Suid-Afrikaanse literatuur bestaan oor die werwing van pleegouers, spesifiek die werwing van nie-familie lede as pleegouers en pleegouers vir groep pleegsorg skemas. Indien nie genoeg pleegouers gewerf en opgelei word as versorgers van sorgbehoewende kinders nie, word die reg van ouerlike sorg steeds van vele sorgebehoewende kinders weerhou.

Om metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers te ondersoek is 'n kombinasie van kwantitatiewe en kwalitatiewe navorsingsbenaderings gebruik, tesame met 'n verkennende ontwerp om eers die navorsingskwessie in die literatuur te verken en dan te ondersoek wat die sienings van maatskaplike werkers is oor die werwing, keuring en opleiding van pleegouers.

Eerstens word die aard en struktuur van pleegsorg in die konteks van die Suid-Afrikaanse wetgewing ondersoek, gepaardgaande met 'n definieering van die kriteria van sorgbehoewendheid van kinders volgens die Kinderwet (38/2005). Die verskillende fases van die pleegsorg proses is volgens die take en verantwoordelikhede van die maatskaplike werker bespreek. Tweedens is die verskillende metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers afsonderlik bespreek aan die hand van nasionale en internasionale literatuur. Die verkennende navorsingsontwerp is vir die doel van die empiriese studie gebruik om die sienings van maatskaplike werkers oor die werwing, keuring en opleiding van pleegouers te ondersoek en te ontleed.

Laastens word daar gevolgtrekkings en aanbevelings geformuleer wat gebaseer is op die bevindinge van die studie ten einde maatskaplike werkers te lei om meer effektief pleegouers te werf, keur en op te lei vir die groot aantal sorgbehoewende kinders wat volgens die Grondwet(1996:1255) die reg het op ouerlike sorg.

ABSTRACT

According to the South African Constitution, every child has the right to parental care, family care or an appropriate form of alternative care. In 2005 in South Africa over 3.4 million orphans did not have access to this right. This was as a result of a shortage of alternative care options.

The motivation for this study emerged because foster care is the first placement option for family-based care in South Africa. However there is still a gap in South African literature on the recruitment of foster parents, especially the recruitment of non-relative foster parents and foster parents for cluster foster care homes. Without the knowledge of how to recruit and train foster parents effectively, many children in need of care would stay void of their constitutional rights in this regard.

To explore the methods of recruitment, selection and training of foster parents, a combination of quantitative and qualitative research approaches were utilised. Together with that approach an exploratory design, was used. This was done to explore the research topic in literature and examine the views of social workers on the recruitment, selection and training of foster parents.

In the literature study the nature and structure of foster care was examined in the context of the South African legislation, followed by an outline of the criteria of children in need of care according to the Children's Act (38/2005). The different phases of the foster care process were discussed according to the tasks and responsibilities of the social worker during this process. Then the different methods of recruitment, selection and training of foster parents were discussed individually on the basis of national and international literature. The exploratory research design was used for the purpose of the empirical study to investigate and analyse the views of social workers regarding the recruitment, selection and training of foster parents.

Finally conclusions and recommendations were made based on the findings of the empirical study in order to recommend ways for social workers to be more effective in recruitment, selection and training of foster parents for the large number of children in need of alternative care.

DANKBETUIGINGS

My opregte dankbetuiging
en waardering word opgedra aan:

*Aan my Skepper en God ,
wat my aangeneem het as Sy kind.*

*Bernard, my man,
vir aanhoudende ondersteuning.*

My ouers wat my so ver gebring het.

*Professor Sulina Green, my studieleier,
vir haar bekwame en deskundige leiding.*

Joan Weyers vir die taalversorging en redigering.

"`n Vader vir weeskinders en `n beskermmer van die reg van weduwees is God in sy heilige woning".

Psalm 68:6

INHOUDSOPGAWE

HOOFSTUK EEN.....	1
1.1 MOTIVERING VIR DIE STUDIE.....	1
1.2 PROBLEEMSTELLING	6
1.3 DOEL VAN DIE STUDIE.....	7
1.3.1 Doel.....	7
1.3.2 Doelwitte	7
1.4 NAVORSINGSMETODE	7
1.4.1 Literatuurstudie	7
1.4.2 Navorsingsbenadering.....	8
1.4.3 Navorsingsontwerp.....	9
1.4.4 Steekproef.....	9
1.4.5 Instrument vir data-insameling.....	9
1.4.6 Data-ontleding	10
1.5 KONSEPTE EN BEGRIPSOMSKRYWING.....	10
1.5.1 Sorgbehoewende kind:	10
1.5.2 Pleegsorg:	11
1.5.3 Groep pleegsorg skema ("cluster foster care"):	11
1.6 ETIESE ASPEKTE.....	11
1.6.1 Ingeligte toestemming	11
1.6.2 Konfidensialiteit	12
1.6.3 Ontlonting.....	12
1.7 AANBIEDING.....	13
HOOFSTUK TWEE	14
PLEEGSORG IN DIE KONTEKS VAN SUID-AFRIKAANSE WETGEWING	14
2.1 INLEIDING	14
2.2 MAATSKAPLIKE DIENSTE BINNE DIE SUID-AFRIKAANSE WET.....	14
2.2.1 Internasionale invloede op die Suid-Afrikaanse Kinderregte- en Kindersorgbeleid	15
2.2.2 Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika.....	17
2.2.3 Witskrif vir Maatskaplike Welsyn	17
2.2.3 Kinderwet	21
2.3 AARD VAN PLEEGSORG IN DIE SUID-AFRIKAANSE KONTEKS	22

2.3.1 Definiëring van pleegsorg	23
2.3.2 Kern-elemente van pleegsorg.....	23
2.3.3 Die doel van pleegsorg	24
2.3.4 Beginsels van pleegsorg	26
2.3.5 Tipes pleegsorg	26
2.4 DIE PLEEGSORGPROSES	31
2.4.1 Voorverwydering	33
2.4.2 Dienste tydens verwydering	35
2.4.3 Na-plasingsdienste	37
2.5 SAMEVATTING	39
HOOFSTUK DRIE	40
DIE METODES VAN WERWING, KEURING EN OPLEIDING VAN PLEEGOUERS	40
3.1 INLEIDING	40
3.2 WERWING VAN PLEEGOUERS	41
3.2.1 Hoofstroom media.....	43
3.2.2 Gemeenskapsbesprekinge	45
3.2.3 Persoonlike kontakte met huidige pleegouers	45
3.2.4 Kerke of gemeenskapsorganisasies	45
3.2.5 Afleiding.....	46
3.3 KRITERIA VIR DIE KEURING VAN PLEEGOUERS	47
3.3.1 Geskiktheid en gepastheid.....	47
3.3.2 Gewilligheid en kapasiteit om die kind te versorg, en verantwoordelikhede na te kom.....	51
3.3.3 Voorsiening van 'n omgewing wat tot die kind se ontwikkeling bydra.....	53
3.3 OPLEIDING VAN PLEEGOUERS	55
3.4.1 Groepwerk as metodiek vir pleegsorgopleiding.....	56
3.4.2 Die aard en inhoud van pleegoueropleiding.....	58
3.5 SAMEVATTING	65
HOOFSTUK VIER	67
SIENINGS VAN MAATSKAPLIKE WERKERS OOR DIE METODES VAN WERWING, KEURING EN OPLEIDING VAN PLEEGOUERS VOLGENS DIE KINDERWET (38/2005).....	67
4.1 INLEIDING	67
4.2 EMPIRIESE STUDIE.....	67

4.2.1 NAVORSINGSMETODE	67
4.2.2 POPULASIE EN STEEKPROEF	67
4.2.3 DATA-INSAMELINGS METODE.....	68
4.2.4 DATA-ONTLEDING	68
4.3 BEVINDINGE VAN NAVORSING	68
4.3.1 IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE	68
4.4 TOEPASSING VAN DIE KINDERWET (38/2005).....	74
4.5 DIE AARD VAN PLEEGSORG	78
4.6 WERWING VAN PLEEGOUERS	79
4.6.1 Aktiewe werwing van pleegouers	79
4.6.2 Metodes van werwing	80
4.6.3 Mees effektiewe metode van werwing.....	82
4.6.4 Uitdagings met werwing van pleegouers	83
4.7 KEURING VAN PLEEGOUERS	87
4.7.1 Gestandaardiseerde metodes en kriteria vir keuring van pleegouers	87
4.7.2 Beskrywings van die riglyne van die Kinderwet	89
4.7.3 Uitdagings met keuring van pleegouers	97
4.8 OPLEIDING VAN PLEEGOUERS	99
4.8.1 Voorsiening van pleegoueropleiding	99
4.8.2 Metode van pleegoueropleiding	100
4.8.3 Onderwerpe in pleegoueropleiding	103
4.8.4 Fokusarea met opleiding van pleegouers	107
4.8.5 Uitdagings met die opleiding van pleegouers	108
4.9 UITKOMSTE VAN 'N PLEEGSORGPLASING	111
4.10 UITKOMSTE VAN WERWING, KEURING EN OPLEIDING VAN PLEEGOUERS	112
4.10.1 Kapasiteit van maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor	112
4.10.2 Kapasiteit van maatskaplike werkers wat nie betrokke is by statutêre intervensie nie.....	116
4.10 SAMEVATTING	120
HOOFSTUK VYF	122
GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS	122
5.1 INLEIDING	122
5.2 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS.....	122
5.2.1 Identifiserende besonderhede van deelnemers	122

5.2.2 Tipes pleegsorg in verskillende instansies	123
5.2.3 Beste belange van die kind.....	124
5.2.3 Werwing van pleegouers	125
5.2.4 Keuring van pleegouers.....	126
5.2.5 Opleiding van pleegouers.....	127
5.2.6 Samewerking tussen organisasies en professies.....	128
5.3 Verdere navorsing	130
BIBLIOGRAFIE	132
BYLAE A	140
BYLAE B	148
BYLAE C	157
BYLAE D	161

LYS VAN TABELLE

<i>Tabel 3.1: Faktore wat verband hou met die beste belange van die kind.....</i>	<i>49</i>
<i>Tabel 3.2: Faktore vir assessering rakende voornemende pleegouers se vermoë vir versorging</i>	<i>52</i>
<i>Tabel 3.3: Onderwerpe wat gedurende die voorbereidingsfase in opleiding gedek moet word met betrekking tot die pleegsorgsisteem, die pleegouer en die pleegkind</i>	<i>59</i>
<i>Tabel 3.4: Psigososiale ontwikkelingsfases</i>	<i>62</i>
<i>Tabel 4.1 Grootte van gevallelading.....</i>	<i>72</i>
<i>Tabel 4.2 Uitdagings ten opsigte van pleegsorgriglyne in die Kinderwet.....</i>	<i>75</i>
<i>Tabel 4.3 Aard van pleegsorg</i>	<i>79</i>
<i>Tabel 4.4: Kriteria vir keuring van pleegouers.....</i>	<i>90</i>
<i>Tabel 4.5 Onderwerpe in pleegoueropleiding.....</i>	<i>103</i>
<i>Tabel 4.6 Uitdagings met die opleiding van pleegouers.....</i>	<i>108</i>
<i>Tabel 4.7 Uitkomst van 'n pleegsorgplasing.....</i>	<i>111</i>
<i>Tabel 4.8 Kapasiteit van maatskaplike werkers onbetrokke by statutêre intervensie, vir werwing, keuring en opleiding van pleegouers.....</i>	<i>117</i>

LYS VAN FIGURE

<i>Figure 2.1: Vlakke van intervensie</i>	<i>20</i>
<i>Figuur 4.1 Fokus van dienslewering.....</i>	<i>69</i>
<i>Figuur 4.2 Posisie in organisasie</i>	<i>70</i>
<i>Figuur 4.3 Ervaring in praktyk</i>	<i>71</i>
<i>Figuur 4.4 Tipes pleegsorg wat maatskaplike werkers benut.....</i>	<i>73</i>
<i>Figuur 4.5 Tipes pleegsorg in verskillende instansies</i>	<i>74</i>
<i>Figuur 4.6 Werwing van pleegouers</i>	<i>80</i>
<i>Figuur 4.7 Metodes van werwing.....</i>	<i>81</i>
<i>Figuur 4.8 Effektiefste metode van werwing</i>	<i>82</i>
<i>Figuur 4.9 Uitdagings met werwing van pleegouers</i>	<i>84</i>
<i>Figuur 4.10 Kriteria vir keuring</i>	<i>88</i>
<i>Figuur 4.11 Uitdagings met keuring van pleegouers.....</i>	<i>97</i>
<i>Figuur 4.12 Pleegoueropleiding</i>	<i>99</i>
<i>Figuur 4.13 Metode van pleegoueropleiding</i>	<i>100</i>
<i>Figuur 4.14 Fokusarea van opleiding met pleegouers</i>	<i>107</i>
<i>Figuur 4.15 Die kapasiteit van maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor vir werwing, keuring en opleiding van pleegouers</i>	<i>113</i>

HOOFSTUK EEN INLEIDING

1.1 MOTIVERING VIR DIE STUDIE

Families is die primêre bron van individuele ontwikkeling, en vorm die bou blokke van elke gemeenskap (Departement of Social Development, 2004: 4). Bruder (2010:2) verduidelik dat elke kind 'n lid van 'n gesin is en die reg het tot 'n huis en standvastige verhoudinge met volwassenes. Hierdie volwassenes skep 'n gesinseenheid wat geheel verantwoordelik is vir die versorging van die kind, ondersteuning van die kind se ontwikkeling, en die verbetering van die lewenskwaliteit van die kind.

Die realiteit vir miljoene kinders in Suid-Afrika is aansienlik anders, omdat soveel van die land se kinders die reg en voordele van ontwikkeling en groei binne 'n gesonde en goed funksionerende gesin ontnem is. In 2005 was daar ongeveer 3.4 miljoen weeskinders in Suid-Afrika volgens die *General Household Survey* (Statistics South Africa, 2010). Dit is gelykstaande aan 18.6% van alle kinders in Suid-Afrika. UNAIDS skat dat 2.5 miljoen kinders in 2010 wees gelaat is as gevolg van Vigs, in vergelyking met slegs 780,000 in 2003 (Thokomala, 2013). Navorsing van Dunn en Parry-Williams (2008:10) toon dat 38% van kinders in Suid-Afrika slegs in die sorg is van hulle biologiese moeder, terwyl 22% van kinders in Suid-Afrika nie by hulle biologiese moeder of vader woon nie.

Verskeie bydraende faktore is die oorsaak vir die verbrokkeling en verswakking van Suid-Afrikaanse gesinne wat die groot persentasie sorgbehoewende kinders (volgens die Kinderwet 38/2005 gedefinieer) in Suid-Afrika tot gevolg het. Die omstandighede waarin Suid-Afrikaanse gesinne moet funksioneer en oorleef, word konstant beïnvloed deur die toename van armoede, die hoë voorkoms van HIV en die uitbreiding van informele nedersettings en buitestedelike gebiede wat aanleiding tot 'n verhoging in geweld en misdaad gee. Verder dra swak toegang tot dienste en beperkte toegang tot opvoeding en gesondheidsorg vir die bevolking in landelike gebiede ook daar toe by (Dunn & Parry-Williams, 2008:10).

Alhoewel hierdie faktore teenwoordig is in die Suid-Afrikaanse samelewing maak Afdeling 28 van die Suid-Afrikaanse Grondwet (1996:1255) voorsiening dat elke kind die reg het tot familiesorg of ouerlike sorg, of tot die gepaste alternatiewe sorg wanneer die kind uit die familie omgewing verwyder word. Wanneer 'n maatskaplike werker 'n kind op die basis van

Artikel 151-158 van die Kinderwet (38/2005) sorgbehoewend bevind, word die kind verwyder van die ouerlike sorg en geplaas in 'n plek van veiligheid of in alternatiewe sorg. 'n Kind verkeer in alternatiewe sorg volgens Artikel 167 van die Kinderwet (38/2005:60) wanneer die kind in die sorg is van 'n kinder- en jeugsorg sentrum, in pleegsorg, of by 'n tydelike plek van veiligheid.

Kinder- en jeugsorgsentrums is 'n effektiewe oplossing om groter aantal kinders slegs vir 'n tydelike periode in veilige sorg te plaas. In verskeie lande soos Uganda, Zimbabwe en Afghanistan (Better Care Network Secretariat, 2009:6) het die aantal kinders in kinderhuise en residensiële huise meestal verdubbel, wat ernstige negatiewe ekonomiese implikasies vir die staat inhou. In Suid-Afrika is die maandelikse koste van statutêre residensiële sorg vier keer meer as statutêre pleegsorg of aanneming, en ses keer meer as die voorsiening van sorg vir kinders in kwesbare gesinne soos tuisversorging (Better Care Network Secretariat, 2009:5). Die negatiewe effekte van langtermynplasing van kinders by residensiële huise kan egter nie geïgnoreer word nie. Dus kan dit nie as 'n permanente oplossing vir die hoeveelheid sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika gesien word nie (Better Care Network Secretariat, 2009:6).

Omdat pleegsorg geprioritiseer word as die eerste plasing opsie van alternatiewe sorg binne die raamwerk van die formele kindersorgsisteem in Suid-Afrika (Perumal & Kasiram, 2008:159) fokus hierdie studie op die tipe alternatiewe sorg. Navorsing toon dat familie-gebaseerde sorg die beste omgewing bied waar die ingebore potensiaal van kinders ontwikkel kan word (South African National Council for Child and Family Welfare, 1987:6). Volgens Suid-Afrikaanse wetgewing (Children's Act, 38/2005:64) is daar drie moontlikhede wat 'n maatskaplike werker moet oorweeg met die plasing van 'n kind in pleegsorg. 'n Kind kan in pleegsorg geplaas word by 'n familielid van die kind wat nie sy ouer of voog is nie, by 'n nie-familielid van die kind, of in 'n geregistreerde groep pleegsorg skema.

Volgens De Jager (2011:43) is familieverwante sorg die beste alternatief naas sorg van die biologiese gesin. Familieverwante pleegsorg geniet meestal voorkeur in gemeenskappe in Afrika bo aanneming, as gevolg van finansiële bystand van die regering sowel as om kulturele redes (Mokomane, 2011:356). As gevolg van die impak van HIV en Vigs op gesinne het die ondersteuningsnet van gemeenskapstrukture egter nie meer die kapasiteit om aan meer kinders alternatiewe sorg te bied nie. Navorsingsbevindinge van De Jager (2011:185) dui dat verdere navorsing benodig word in verband met die werwing van pleegouers wat nie-familie

lede is vir die versorging van Vigs weeskinders. Pleegsorg van nie-familie lede is 'n vrywillige besluit van die ouers om as pleegouers op te tree, en dus is die ouers dan ten minste gewillig om die stressors en risiko's wat met pleegsorg gepaardgaan te hanteer (De Jager, 2011:44).

Volgens wetgewing (Kinderwet, 38/2005:76) mag nie meer as ses kinders in die sorg van 'n enkele pleegouer geplaas word nie, maar die wet maak voorsiening dat meer as ses kinders in pleegsorg geplaas mag word indien dit in 'n registreerde groep pleegsorg skema is. In ooreenstemming met die ander tipes pleegsorg is die groep pleegsorg skema 'n gesin-georiënteerde vorm van pleegsorg wat aan die kinders die geleentheid bied om emosioneel, sielkundig en sosiaal te bind en te ontwikkel (Thokomala, 2013). 'n Pleegsorg toelaag kan vir finansiële bystand ontvang word en meer kinders kan ingeneem word. In die geval van groep pleegsorg skemas word die werwing van die pleegouer gewoonlik binne die spesifieke gemeenskap gedoen (Thokomala, 2013). Die werwingsmetodes wat organisasies benut moet dus spesifiek aangepas word by die vorm van familiesorg wat beoog word naamlik pleegsorg of groep pleegsorg skemas.

Die behoefte aan werwing van pleegouers word beklemtoon deur 'n skatting van die *Children's Institute* (Dutschke, 2006:714) wat aandui dat vier uit elke vyf families in Suid-Afrika 'n kind wat nie aan hulle verwant is nie, moet inneem ten einde die groot getalle VIGS-weeskinders en ander verwante sorgbehoewende kinders tans in huise te plaas. Statistieke van die Verenigde State (U.S. Department of Health and Human Services [DHHS], 2001) toon 'n ooreenstemming met die kroniese tekortkominge van pleeg-en aanneemouers in Suid-Afrika. Volgens die statistieke van die *Children's Institute* (Dutschke, 2006:714) was daar agtien jaar gelede 50 000 kinders in pleegsorg volgens hofbevele in Suid-Afrika. Die bemarking bestaan egter steeds dat hierdie vorm van sorg nog nie die behoefte bevredig vir die land se groot getalle sorgbehoewende kinders nie.

Bogenoemde statistieke beklemtoon die dringende behoefte aan gepaste ouers en familie-eenhede wat 'n gesonde en stabiele omgewing vir hierdie sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika kan bied. Data van die Populasie Sensus in 2001 (Department of Social Development, 2004:12) toon dat huisgesinne in Suid-Afrika gesin-georiënteerd bly, en daarom fokus hierdie studie op pleegsorg vir plasings van sorgbehoewende kinders. Die werwing en opleiding van voornemende ouers is dus uiters noodsaaklik gesien in die lig van statistiek.

Die proses wat begin met die identifisering van die behoefte vir 'n pleegouer en eindig met die plasing van die kind in die sorg van die pleegouer, kan in drie stadiums opgedeel word naamlik werwing, keuring en opleiding van die ouers.

Vir kinder- en gesinsorginstansies om die werwing van pleegouers effektief toe te pas moet verskeie struikelblokke en blokkasies oorkom word. Een maatskaplike werker werksaam by Kindersorg SA het 'n gemiddelde gevallelading van 300-600 kinders (Thokomala, 2013). Landswyd is daar 25,000 nuwe pleegsorggevalle wat op 'n maandelikse basis deur Kindersorg SA alleen hanteer word (Thokomala, 2013). Met die oorweldigende getalle van statutêre gevalle waarmee maatskaplike werkers gekonfronteer word, moet die vraag gevra word of dit moontlik is vir die kinder- en gesinsorginstansies om te fokus op die werwing en opleiding van pleegsorgouers. Die *Child Welfare League of America* (Barbell & Sheikh, 2000:1) in die Verenigde State het bevind dat die werwing van pleegouers en vrywilligers 'n formidabele taak kan wees selfs in die beste van omstandighede, maar dat die meeste organisasies hulleself nie in die beste van omstandighede bevind nie. Volgens Barbell en Sheikh (2001:1) is dit wel moontlik om in moeilike organisatoriese omstandighede pleegouers te werf en op te lei deur noukeurig 'n strategiese plan saam te stel om die gemeenskap te betrek by pleegsorg. Wanneer so 'n strategiese uitreik plan saamgestel word, sal die hoof doelstellings daarvan wees om die getal gekwalifiseerde pleegsorgouers te vermeerder, die huidige pleegouers te behou, en die getal vrywilligers betrokke by pleegouers en families te vermeerder (Barbell & Sheikh, 2000:1). Volgens Ward (1995) en Barbell en Sheikh (2001) is die oplossing vir die toepassing van werwing en opleiding van pleegouers binne 'n welsynsinstantie om met 'n strategiese plan te werk.

De Jager (2011) het in Suid-Afrika navorsing gedoen oor die ondersteuning wat pleegouers nodig. Hierteenoor het Cox, Buehler, en Orme (2002:152) voorheen reeds aangedui dat daar baie min navorsing gedoen is oor die werwing van pleegouers, en selfs nog minder navorsing bestaan oor die werwing van ouers wat bereid is om vir aantal jare by pleegsorg betrokke te wees. Cox et al. (2002:152) stel dat die gebrek aan navorsing die rede is waarom organisasies dit moeilik vind om pleegouers effektief te werf, aangesien werwing 'n baie duur en tydsame proses is. Die tekort aan navorsing oor die onderwerp veroorsaak dat die werwing van pleegouers nie as deel van die werksbeskrywing van maatskaplike werkers gesien word nie dus bestaan die leemte in die praktyk steeds. Literatuur (Cox et. al, 2002:152; Barbell & Sheikh, 2000) oor die werwing van pleegouers in die Verenigde State van Amerika verskil aansienlik van die situasie in Suid-Afrika. Die fokus van instansies in die Verenigde State

sowel as die navorsing is daarop gerig om kinders wat reeds in pleegsorg is, in permanente huise te plaas deur middel van aanneming. As gevolg van die ekonomiese en kulturele verskille (Mokhomane, 2011:356) tussen die twee lande sal die oplossing vir die groot aantal sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika anders wees. Die behoefte bestaan dus om binne die konteks van Suid-Afrikaanse konteks die beste metodes te vind om sorgbehoewende kinders in gesinne te plaas hetsy deur pleegsorg of groep pleegsorg skemas.

Databasisse soos Proquest, Nexus en Sabinet is geraadpleeg oor bestaande navorsing rakende werwing van pleegouers. Daar is bevind dat daar al deeglik nagevors is (Böning, 2009; De Jager, 2011) maar beperkte literatuur bestaan oor die werwing van pleegouers. Navorsing (Durand, 2007) is wel gedoen in die Suid-Afrikaanse konteks oor die behoefte aan opleiding en ondersteuning van pleegouers, maar min verwys na die behoefte aan ondersteuning of opleiding van ouers van groep pleegsorg skemas. Met die sleutelwoorde van groep pleegsorg skema ("cluster foster care") het slegs Proquest een artikel (Gallinetti & Sloth-Nielsen, 2010) gehad wat gekyk het na groep pleegsorg skema as 'n manier om die HIV epidemie te hanteer.

Keuring is die proses van selektering van gepaste belangstellende ouers nadat die werwing van pleegouers suksesvol was. Die voorwaardes waaraan 'n voornemende pleegouer moet voldoen word in Artikel 182 van die Kinderwet (38/2005) gestipuleer. In die Wet word daar beklemtoon dat die pleegouer geskik en gepas moet wees, gewillig en instaat om die kind te versorg, die verantwoordelikhede (Artikel 188) van die sorg toepas en handhaaf, asook 'n omgewing voorsien wat tot die kind se ontwikkeling sal bydra. Dit is belangrik dat die aangewese maatskaplike werker 'n behoorlike assessering doen, en die regte ouers keur en aanvaar. Rakende die keuringsproses bestaan daar 'n hewige debat oor die plasing van sorgbehoewende kinders by ouers wat verskil van ras, godsdiens en kultuur (Dutschke, 2006:737). Organisasies wat tans pleegsorgdienste lewer bestuur die keuringproses volgens hulle eie beleide, praktyke en hulpbronne sonder enige gestandaardiseerde benadering (Dutschke, 2006:735). Daar bestaan dus 'n behoefte om riglyne daar te stel vir die keuring van pleegsorgouers vir die onderskeie pleegsorgtipes.

Volgens Durand (2007:2) het studies regoor die wêreld bevind dat pleegouers 'n behoefte het aan opleiding en ondersteuning ten einde die kinders in hulle sorg doeltreffend groot te maak. Die tekort aan pleegouers word grootliks toegeskryf aan die baie geregistreerde pleegouers wat binne 'n jaar van sorg, die pleegsorgplasing termineer (Cox et. al., 2002:151). Studies dui aan dat die eerste ses maande van 'n plasing 'n kritiese tyd is omdat 70% van ontwrigtinge van

pleegsorg binne hierdie periode plaasvind (Wells, 2008:4). Die aard van pleegsorg is ook 'n ervaring van stres en aanpassing vir beide die kind en die ouer (Attwell, 2004:15). Hierdie stres en aanpassing is veral hoog wanneer ouer kinders wat reeds aan negatiewe omstandighede blootgestel was in sorg ingeneem word. Die behoefte aan opleiding is dus soveel meer noodsaaklik, omdat die negatiewe ervarings van die kind in die verlede volgens die kognitiewe gedragsteorie 'n invloed op sy gedrag kan hê (Sheafor & Horejsi, 2000:99).

Die meerderheid van kinders wat tans in pleegsorg geplaas word, is kinders met gedragsprobleme, en dus dien baie pleegouers nie net as versorgers nie maar ook as terapeute (Dutschke, 2006: 218). Met in agneming van die rede van verwydering van die kind, is die kans groot dat die meeste pleegkinders volgens De Jager (2011:45) 'n lae vlak van emosionele afwykings of gedragsprobleme sal toon as gevolg van die impak van vorige negatiewe omstandighede en die traumatiese ervaring van die verwydering self. Dus benodig alle pleegouers 'n vorm van ondersteuning en opleiding. Wanneer pleegouers kinders inneem wat kom van institusionele sorg (soos kinders met gestremdhede of lewensbedreigende siektes) of ernstige emosionele of gedragsprobleme het, is dit noodsaaklik dat die pleegouers gespesialiseerde opleiding ondergaan om vaardighede te ontwikkel om dit te hanteer (Dutschke, 2006: 729). Die taak van 'n pleegouer vir 'n groep pleegsorg skema is soveel meer kompleks en uitdagend as 'n gewone pleegouer. Die leemte in navorsing oor pleegouers van groep pleegsorg skemas veroorsaak dat maatskaplike werkers wat pleegsorg toesig dienste lewer aan hierdie ouers nie voldoende kennis beskik oor die opleiding en ondersteuning nodig vir die taak nie.

1.2 PROBLEEMSTELLING

Tans is daar ongeveer 3.4 miljoen weeskinders in Suid-Afrika (Statistics South Africa, 2010). In die lig van die Kinderwet 38 van 2005 vereis hierdie situasie 'n respons om alternatiewe sorgplasings wat in die beste belang van die sorgbehoewende kinders is, te vind. Teen die pas waarteen kinders van hulle biologiese ouers verwyder word, moet alternatiewe sorg wat steeds 'n gesin-georiënteerde basis het, gevind word. Pro-aktiewe werwingsmetodes is nodig om gepaste pleegouers te werf en te ondersteun om die probleem aan te spreek.

Die leemte in bestaande navorsing oor die werwing van pleegouers in Suid-Afrika, dra by tot die verwarring oor die uitvoering van die taak en daarom word dit nie in organisasies gedoen nie (Cox, 2002:152). Die komplekse emosionele, sielkundige en sosiale probleme waarmee vele kinders hulle nuwe families betree, vereis dat die pleegouers voldoende opgelei moet

word om hierdie probleme te hanteer. De Jager (2011:185) dui aan dat verdere navorsing benodig word oor die werwing van nie-familie lede as pleegouers van Vigs-weeskinders. Aangesien groep pleegsorg skemas eers onlangs inwerking getree het met die insluiting daarvan in die gewysigde Kinderwet 38/2005 is die werwing, keuring en opleiding van hierdie spesifieke pleegouers nog nie nagevors nie, en bestaan daar ook 'n leemte hieroor in literatuur. Die studie wat ondergaan is, is dus nodig om die leemtes in die literatuur en praktyk aan te spreek.

1.3 DOEL VAN DIE STUDIE

1.3.1 Doel

Die doel van die studie is om begrip te bevorder vir die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers wat nodig is vir die doeltreffende versorging van sorgbehoewende kinders.

1.3.2 Doelwitte

Om die doel van die studie te bereik, word die volgende doelwitte geformuleer:

- Om 'n oorsig te bied van die kriteria vir sorgbehoewendheid van kinders, en die aard en struktuur van pleegsorg in die Suid-Afrikaanse konteks soos bepaal en beskryf in die Kinderwet 38 van 2005.
- Om die metodes van werwing en keuring van die verskillende soort pleegouers en die aard van opleiding van hierdie voornemende pleegouers te beskryf.
- Om die sienings van maatskaplike werkers wat dienste lewer aan pleegouers en betrokke is by die werwing, keuring en opleiding van pleegouers te ondersoek.
- Om aanbevelings te maak vir werwing, keuring en opleiding van pleegouers.

1.4 NAVORSINGSMETODE

1.4.1 Literatuurstudie

'n Literatuurstudie is gedoen om inligting te versamel oor die onderwerp, ten einde 'n beter begrip te kry vir die werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir sorgbehoewende kinders. Volgens De Vos, Strydom, Fouché & Delport (2011:288) plaas 'n literatuurstudie die navorsingstudie binne 'n teoretiese raamwerk van reeds bestaande literatuur, wat die omvang van die probleem beskryf sowel as die doelwitte en motivering vir die studie.

Tydens die literatuurstudie word 'n kennisbasis opgebou en word 'n logiese raamwerk opgestel waarbinne die navorsing plaasvind. Volgens Alston en Bowles (2003:72) vorm die literatuurstudie 'n raamwerk waarbinne die navorsing gekonstrueer kan word en die middele waarmee die data geïnterpreteer en geanaliseer word. Dit is dus nodig om 'n literatuurstudie te doen ten einde 'n beter begrip te hê vir die aard en betekenis van die navorsingsveld.

Vir die doeleindes van hierdie navorsing is die literatuurstudie se fokus op die kriteria vir sorgbehoewendheid van kinders in Suid-Afrika volgens die Kinderwet 38/2005, en die werwing, keuring en opleiding van pleegouers. Inligting is verkry in die J.S. Gericke Biblioteek, die Erica Theron Leeskamer, en bronne op die internet sowel as artikels, joernale, tesis en samevattinge.

1.4.2 Navorsingsbenadering

'n Kombinasie van 'n kwalitatiewe en 'n kwantitatiewe benadering (Bergman, 2008:2) is vir die doel van die studie gebruik. Hierdie navorsingsmetode word beskryf as 'n proses vir verkryging, analisering en vermenging van beide kwalitatiewe en kwantitatiewe data (De Vos, Strydom, Fouche en Delport, 2011).

By kwantitatiewe navorsing word die verhouding tussen veranderlikes gemeet met die doel om die verskynsel te verduidelik, 'n voorspelling te maak en te beheer (De Vos, et al., 2011:63). Kwantitatiewe navorsing maak meer van gekontroleerde meting en statistiese metodes gebruik en bestaan uit gekombineerde veranderlikes om 'n teorie deduktief te toets.

Omdat by kwalitatiewe navorsing gefokus word om die navorsingskwessie te beskryf en te verstaan, word daar baie meer van naturalistiese waarnemings en observasies gebruik gemaak. Kwalitatiewe navorsing gebruik gewoonlik 'n induktiewe benadering tot die studie omdat dit meer verkennend van aard is en dus resultate gebruik om die teorie te staaf en te vebreed (De Vos, et al., 2011:64). Verder fokus kwalitatiewe navorsingsbenaderings op die interaktiewe proses tussen die navorser en die respondent, op die waardes en gebeurtenisse wat 'n invloed het (Durand, 2007:20). Die benadering beskryf dus die maatskaplike werklikheid van die deelnemers binne die sosiale konteks wat ondersoek word (Grinnel, 1988: 189).

Die benaderings het elkeen spesifieke eienskappe en omdat menslike gedrag so 'n komplekse fenomeen is om na te vors word beide navorsingsbenaderings gebruik. Met 'n kombinasie van navorsingsbenaderings gebruik die navorser numeriese informasie naamlik tellings van

opnames sowel as geskrewe inligting van onderhoude en waarnemings soos deur De Vos, Strydom, Fouche and Delport (2011:434) verduidelik.

1.4.3 Navorsingsontwerp

Die navorsingsontwerp bestaan uit 'n verkennende ontwerp. 'n Verkennende ontwerp is geselekteer om eers die navorsingskwessie in die literatuur te verken en dan te ondersoek (De Vos, et al., 2011:441). Babbie (1992:90) verduidelik dat 'n verkennende ontwerp gebruik word wanneer die tema of kwessie nog relatief nuut is en min navorsing daaroor gedoen is.

1.4.4 Steekproef

Vir die doel van die studie word daar van 'n doelbewuste steekproef gebruik gemaak. By 'n doelbewuste steekproef selekteer die navorser spesifieke respondente wat die meeste eienskappe of kennis vir die doel van die studie het. Volgens De Vos et al. (2011:392) moet die navorser by 'n doelbewuste steekproefmetode baie krities dink oor die parameters vir die populasie van die studie. Die populasie van die studie bestaan uit maatskaplike werkers by organisasies in die Boland en die Kaapse Metropool wat spesifiek werk in die veld van werwing, keuring en opleiding van pleegouers. Die steekproef het uit 20 respondente bestaan.

Die kriteria vir insluiting is:

- Geregistreerde maatskaplike werkers wat tans in diens is van nie-regeringsorganisasies, gemeenskapsgebaseerde- en geloofsgebaseerde organisasies in Suid-Afrika.
- Die deelnemers moet betrokke wees by die werwing, keuring en opleiding van die onderskeie tipes pleegouers naamlik nie-familie lede, familie lede, of groep pleegsorg skema ouers.
- Die deelnemers moet Afrikaans of Engels magtig wees.

1.4.5 Instrument vir data-insameling

'n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule (Bylae A & B) sal gebruik word tydens persoonlike onderhoude met die deelnemers. Die navorser sal 'n stel vooraf-bepaalde vrae wat uit oop en gestruktureerde vrae bestaan insluit in die semi-gestruktureerde onderhoudskedule. Die oop vrae wat in die onderhoud gebruik word bied ruimte sodat die navorser sekere aspekte in diepte kan ondersoek indien nodig (De Vos, et al., 2011:352).

'n Loodsstudie was vooraf met twee respondente aangevoer om die semi-gestruktureerde onderhoudskedule te toets en daarvolgens aanpassings te maak. Na afloop van die aanpassings wat aan die onderhoudskedule gemaak was, was die onderhoud met die verdere respondente gevoer. Ingeligte toestemming (Bylae C & D)) is verkry van alle deelnemers, wat die vertroulikheid en die anonimiteit van die studie waarborg. Tydens die onderhoud was 'n bandmasjien vir die opname van die onderhoud gebruik ten einde al die inligting te kon transkribeer en analiseer. Die deelnemers se toestemming is verkry om die onderhoud met die bandmasjien op te neem.

1.4.6 Data-ontleding

Data wat deur middel van 'n semi-gestruktureerde vraelys ingewin is, was met die hand verwerk, en inligting is deur middel van tabelle en figure voorgestel. Die response op oop vrae is getranskribeer (May, 1993:104-105), en temas wat herhalend geïdentifiseer word, is dan bespreek. Die data-ontleding van gekombineerde navorsingsbenaderings bestaan uit die analisering van kwantitatiewe data deur kwantitatiewe metodes, en die kwalitatiewe data deur kwalitatiewe metodes (De Vos, et al., 2011:447). Dataverwerking en -analise van kwalitatiewe data sluit volgens Mouton (2001:108) die opbreek van data in hanteerbare temas, patrone, tendense en verhoudinge, in. Die doel van data-analise is om die verskillende bydraende elemente van die data te verstaan deur middel van die bestudering van die verhoudinge tussen die konsepte, die samestelling van veranderlikes, om te sien of daar enige patrone en tendense is wat geïdentifiseer of geïsoleer kan word, en/of om temas in data tot stand te bring. Dataverwerking en -analise het per hand geskied vir hierdie studie.

1.5 KONSEPTE EN BEGRIPSOMSKRYWING

Die volgende konsepte en begrippe word verduidelik en omskryf:

1.5.1 Sorgbehoewende kind: Volgens Artikel 150 van die Kinderwet (38/20005) word 'n sorgbehoewende kind gedefinieer as 'n kind wat verlaat is of wees gelaat is sonder sigbare middele van ondersteuning; gedrag toon wat nie deur die versorger beheer kan word nie; lewe of werk op die straat; verslaaf is aan 'n afhanklikheidsmiddel, sonder ondersteuning is om behandeling te bekom; uitgebuit is of in omstandighede lewe wat die kind kan bloot stel aan uitbuiting; blootgestel is aan omstandighede wat die kind se fisiese, verstandelike of sosiale welstand skade kan doen; in 'n toestand van fisiese of verstandelike verwaarloosing is; mishandel word of doelbewus deur 'n ouer of versorger verwaarloos word.

1.5.2 Pleegsorg: Pleegsorg is sorg wat in die versorger se huis voorsien word, op 'n tydelike of permanente basis, deur die mediasie van 'n erkende outoriteit, deur spesifieke versorgers, wat familieledes kan wees of nie, aan 'n kind wat offisieel of nie-offisieel by die pleegouers woon (Dutschke, 2006:714).

1.5.3 Groep pleegsorg skema ("cluster foster care"): verwys na die ontvangs van 'n kind in pleegsorg in ooreenstemming met 'n pleeghuis skema wat geregistreer is by die provinsiale hoof van maatskaplike ontwikkeling, en bestuur word deur 'n nie-regerings organisasie (Kinderwet, Afdeling 1 van Wet 38 van 2005). Hierdie tipe pleegsorg is gemeenskapsgebaseerd en in vennootskap met 'n gemeenskapsliggaam soos 'n kerk. Die pleeghuise behoort nie aan die pleegouers nie, maar die pleegouers word gewerf, en opgelei vir die taak. 'n Pleegsorgtoelaag word betaal aan die bestuur van die skema vir administrasie en kinders met dieselfde behoeftes word geplaas in dieselfde huis. Die skema funksioneer onder die supervisie van bestuur en maatskaplike werkers wat pleegsorg toesig dienste lewer (Jackson, 2008).

1.6 ETIESE ASPEKTE

De Vos et al. (2005:7) definieer etiese aspekte as 'n stel morele beginsels en gedragsvoorwaardes oor die mees korrekte wyse van optrede teenoor die respondente en die navorser. Etiese aspekte dien volgens Strydom (2005:57) as 'n maatstaf vir optrede waarteen elke navorser hom/haarself moet evalueer. Dit is dus van belang dat die navorser by die Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diensberoep geregistreer moet wees om aan die etiese kode wat deelnemers beskerm en bemagtig, te voldoen. Etiese klaring is deur die Universiteit van Stellenbosch se Navorsings Etiek Komitee toegestaan, wat verseker dat die studie aan voorgeskrewe etiese vereistes voldoen. Die volgende etiese aspekte is vir die doel van hierdie studie is ag geneem:

1.6.1 Ingeligte toestemming

Ingeligte toestemming behels dat al die nodige inligting aan die deelnemer bekend gemaak moet word. Dit sluit in: alle moontlike of genoegsame informasie oor die doelstellings en doelwitte van die navorsing, die prosedures wat tydens die navorsing gevolg sal word; die moontlike voordele en nadele en enige moontlike gevare waaraan die deelnemers blootgestel kan word (De Vos et al., 2005: 59). Die navorser het die respondente deeglik ingelig oor die doelstellings en doelwitte van die studie. Toestemming is verkry deur 'n toestemmingsbrief

(Bylae C en D) wat in eenvoudige taal aan die deelnemers verduidelik is. Die deelnemers het elk 'n duplikaat van die ingeligte toestemmingsbrief ontvang en die oorspronklike toestemmingsbrief sal in 'n veilige navorsings lêer gebêre word.

Indien die deelnemer inwillig om aan die studie deel te neem, kan hulle enige tyd daarvan onttrek sonder enige nadelige gevolge. Die deelnemer kan ook weier om enige bepaalde vraag te beantwoord, en steeds aan die studie deelneem.

1.6.2 Konfidensialiteit

Konfidensialiteit verwys na die voortsetting van 'n persoon se privaatheid en beperk toegang tot persoonlike inligting (De Vos et al., 2005:62). Konfidensialiteit kan dus beskryf word as alle inligting wat privaat hanteer word. Enige inligting wat deur middel van die navorsing verkry word en wat met die deelnemer in verband gebring kan word, sal vertroulik bly en slegs met die deelnemer se toestemming bekend gemaak word of soos deur die wet vereis. Vertroulikheid sal gehandhaaf word deur middel van koderingstappe wat sal behels dat elke vraelys 'n nommer sal ontvang. Alle vraelyste sal slegs deur die ondersoeker hanteer, geanaliseer en verwerk word en in veilige bewaring gehou word. Die persoonlike inligting van die deelnemer word dus konfidensieel gehou deurdat die deelnemer anoniem bekend gestel word, waar slegs deelnemer een, twee, drie ensovoorts bekend sal staan.

Inligting wat per band opgeneem is, sal ook na die deelnemer verwys as deelnemer een, twee, drie ensovoorts en dus nie 'n naam of van bekend maak nie. Indien resultate publiseer word, sal die deelnemer deel vorm van 'n statistiese voorstelling en weereens sal geen van u persoonlike inligting bekend gemaak word nie.

1.6.3 Ontlonting

Strydom (2005:66) verwys na ontlontingsessies as die geleentheid vir respondente om onmiddellik na afloop van die studie deur hul ervarings te werk. Die studie het minimale risiko daaraan verbonde omdat daar met maatskaplike werkers gewerk word. Die navorser is 'n geregistreerde maatskaplike werker wat die deelnemer kan help om deur emosies te werk indien 'n deelnemer 'n ontlontingsessie verlang. Geen van die respondente het van hierdie dienste gebruik gemaak nie.

1.7 AANBIEDING

Die navorsingstudie is verdeel in vyf hoofstukke. Hoofstuk een sal dien as 'n inleidende hoofstuk. Hoofstuk twee bied 'n oorsig van die kriteria van sorgbehoewendheid van kinders, asook die aard en struktuur van pleegsorg in die Suid-Afrikaanse konteks soos bepaal en beskryf in die Kinderwet (38/2005). In hoofstuk drie is daar 'n beskrywing van die metodes van werwing, keuring en opleiding vir voornemende pleegouers. Die vierde hoofstuk bevat die inligting oor die empiriese studie wat die sienings van maatskaplike werkers wat dienste van werwing, keuring en opleiding aan pleegouers lewer ondersoek. Die laaste hoofstuk bevat die gevolgtrekkings en die aanbevelings van die studie.

HOOFSTUK TWEE

PLEEGSORG IN DIE KONTEKS VAN SUID-AFRIKAANSE WETGEWING

2.1 INLEIDING

In 2005 was daar na beraming ongeveer 3.4 miljoen weeskinders in Suid-Afrika (Statistics South Africa, 2010), en die syfer sou sedert 2005 tot 2013 drasties gestyg het, met inagneming van die verhoging in statistieke voor 2005. Aangesien hierdie studie op die sorg van hierdie kinders fokus, is dit noodsaaklik om eers vas te stel watter kriteria volgens die Kinderwet (38 van 2005) gebruik word om 'n kind as sorgbehoewend te verklaar.

In die hoofstuk sal die eerste doelwit van die studie bespreek word, naamlik die aard van die kriteria vir sorgbehoewendheid van kinders in terme van die Kinderwet (38/2005), asook die struktuur van pleegsorg in die Suid-Afrikaanse konteks. De Jager (2011:50) verduidelik dat die nuwe Kinderwet op 1 April 2010 uitgevaardig is om die *Child Care Act, no. 74 of 1983* te vervang. Dus word alle bepalings van pleegsorg volgens dié wet gedefinieer en gereguleer, en daarom sal die Kinderwet (38/2005) as vertrekpunt gebruik word om die kriteria van sorgbehoewendheid asook die aard en struktuur van pleegsorg in die hoofstuk te bespreek.

Hierdie hoofstuk fokus op die definiëring van begrippe en dien daarom as 'n fondasie vir die hoofstukke wat volg, omdat die begrip van sorgbehoewende kinders en pleegsorg in Suid-Afrika die weg baan vir die tipe metodes van werwing en opleiding wat toegepas sal word vir die Suid-Afrikaanse konteks.

2.2 MAATSKAPLIKE DIENSTE BINNE DIE SUID-AFRIKAANSE WET

Alle maatskaplike dienslewering in Suid-Afrika is onderworpe aan die riglyne en strukture van nasionale asook internasionale wetgewing.

Böning (2009:285) bevestig die noodsaaklikheid daarvan om spesifieke aandag te skenk aan die algemene beginsels van kinderbeskerming en die spesifieke voorskrifte van die nuwe Kinderwet. Dit is noodsaaklik aangesien statutêre en beleidsvoorskrifte toonaangewend is vir die lewering van kinderbeskermingsdienste en alternatiewe sorg, soos pleegsorg omdat duidelike riglyne betreffende die verwagte optrede vir professionele diensleweraars bestaan. Hierdie verskillende beleide en wetgewings met betrekking tot dienslewering aan kinders en gesinne en sal daarom ook in die afdeling bespreek word.

Die Suid-Afrikaanse Kinderregte- en Kindersorgbeleid berus volgens die *Children's Institute* (2007/2008:24) op rigtinggewende nasionale en internasionale regsdokumente, soos byvoorbeeld die *Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind* wat tydens die *World Summit for Children* in 1990 saam met 60 ander lande deur Suid-Afrika onderteken is; *Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind*; Die Grondwet van die land, Wet no. 108 van 1996 en Konstitusionele hof, veral artikel 28 waar kinderregte uitgespel word; die Kinderwet no. 38 van 2005 en Wysigingswet op Kinders, No. 41 van 2007; asook die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997), wat rigtinggewend vir kindersorgdienste is. Eerstens sal die internasionale regsdokumente wat 'n invloed op Suid-Afrikaanse wetgewing gehad het bespreek word, en daarna sal 'n bespreking van die onderskeie Suid-Afrikaanse wetgewings geskied.

2.2.1 Internasionale invloede op die Suid-Afrikaanse Kinderregte- en Kindersorgbeleid

Kinders het nie altyd die regte geniet soos wat daar vandag in die Suid-Afrikaanse beleid en wetgewing voor voorsiening gemaak word nie. Böning (2009:286) bespreek die verandering wat plaasgevind het met die herskryf van die Grondwet in 1994 tydens die demokratiese politieke transformasie. Kinderregte het besondere hoë prioriteit geniet en is ingesluit in hoofstuk twee by artikel 28 van die Grondwet. Suid-Afrika het ook verdere stappe geneem vir die beskerming van kinderregte deur hulle te verbind aan die *Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind* van 1989, sowel as die *Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind* van 1990. Hierdie dokumente word vervolgens bespreek:

(a) Die Verenigde Nasies Konvensie vir die Regte van die Kind

Die Kongres vir die Regte van die Kind (Blanchfield, 2013:3) is 'n internasionale ooreenkoms tussen lande wat 'n omvattende stel doelstellings vir individuele lande bevat waar daar namens kinders opgetree word om die doelstellings te bereik. Die vier fundamentele pilare (vgl. Böning, 2009:286) waarop dié kinderregte gebaseer is, is: (1) **oorlewing** en voorsiening in basiese behoeftes; (2) **ontwikkeling** ten einde suksesvolle selfstandige volwassenes te word; (3) **beskerming** teen enige fisiese of emosionele skade of beserings; en laastens (4) **deelname** aan 'n gesinslewe, skool, gemeenskap en 'n volk. Volgens Van Rensburg (2006: 19) is 'n universele ooreenstemming oor die basiese regte van alle kinders bereik, en is basiese standaarde daargestel. Daar's 'n ooreenkoms tussen die fundamentele pilare van die Kongres vir die Regte van die Kind en die Kinderregte van Suid-Afrika soos in die Grondwet

verwoord (1996:1255). Dis 'n aanduiding dat wetgewing rakende kinders in Suid-Afrika aan internasionale standaarde voldoen. Die Kongres vir die Regte van die Kind (Van Rensburg, 2006: 19) verwys na vier hoofdoelstellings in terme van kinderregte: nie-diskriminasie; die beste belange van die kind; die reg tot lewe, beskerming en oorlewing; en respektering van die kind se siening. Omdat die term die "beste belange van die kind" herhaaldelik gedurende die pleegsorgproses gebruik word, is dit nodig om hierdie term verder te bespreek.

(b) Die beste belange van die kind

Binne die wetlike sisteem word die term, *die beste belange van die kind*, gebruik om op die behoeftes en welsyn van 'n individuele kind te fokus (Pruett, HoganBruen & Jackson, 2000:48). Die beste belange van die kind was vir die eerste keer die bepalende faktor in 'n uitspraak van 'n skeisaak in 1881 (Pruett et al., 2000:48), waar die ouerlike regte aan die kind se grootmoeder in plaas van die vader gegee is. Sederdien is die beste belange van die kind vooropgestel en is dit die belangrikste oorweging ten opsigte van enige besluite rakende kinders. Grondwetlik hou die term, *die beste belange van die kind*, verskillende implikasies vir verskeie lande in, maar Suid-Afrika het die term in die Grondwet verskans as die heel belangrikste belang in sake waarby die kind betrokke is (Mawdsley, Beckmann, de Waal, & Russo, 2010:2).

Volgens die *Verenigde Nasies Kongres vir die Regte van die Kind* (Böning, 2009:286) behels die definisie hiervan dat alle aksies wat in verband met 'n kind geneem word, altyd die beste belang van die kind in ag moet neem en dat die staat genoegsame versorging moet voorsien wanneer ouers of ander persone nie daarin kan slaag nie. Artikel 28(2) van die Grondwet bepaal dat 'n kind se beste belange in elke opsig in ag geneem moet word.

Böning (2009:286) is van mening dat by pleegsorg die uniekheid en individuele behoeftes van elke kind deur deeglike assessering bepaal moet word ten einde 'n individuele behandelingsplan saam te stel wat in daardie kind se beste belang sal wees. Dit beteken dus dat die maatskaplike werker wat by die geval betrokke is, 'n deeglike assessering moet doen en die beste belange van die kind in die situasie moet bepaal deur na die kind se unieke en individuele behoeftes te kyk.

(c) Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind

Die Afrika Handves oor die Regte en Welsyn van die Kind van 1990 beklemtoon die uniekheid van die kind se posisie in die Afrika-samelewing en dus die belangrikheid van 'n gunstige gesinsopset (Van Rensburg, 2006: 19).

2.2.2 Grondwet van die Republiek van Suid-Afrika

Die Handves van Regte word in hoofstuk twee van die Grondwet (1996) beskryf en is die hoeksteen waarop die demokrasie in Suid-Afrika berus. Dit beskerm die regte van mense in die land en bevestig demokratiese waardes vir menslike waardigheid, gelykheid en vryheid (Department of Social Development, 2004b:77). Alle beleid ten opsigte van kinders moet dus die beginsels van die Grondwet weerspieël en kinderregte moet in ooreenstemming daarmee wees (Böning, 2009:285).

2.2.3 Witskrif vir Maatskaplike Welsyn

Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997), (waarna verder verwys word na die Witskrif) bestaan uit beginsels, riglyne, aanbevelings, voorgestelde beleide en programme vir ontwikkelende maatskaplike welsyn in Suid-Afrika. Volgens die Witskrif (1997: hoofstuk 8, afdeling 41) is die staat daartoe verbind om hoë prioriteit te verleen aan die bevordering van die gesinslewe en aan die oorlewing, beskerming en ontwikkeling van alle Suid-Afrikaanse kinders. Die Witskrif omskryf die doel van gesins- en kindersorgdienste, naamlik om die gesinslewe te bewaar en te versterk, sodat 'n geskikte omgewing vir die fisiese, emosionele en sosiale ontwikkeling van alle lede voorsien kan word (Böning, 2009:286).

Ten opsigte van pleegsorg bepaal die Witskrif (1997: hoofstuk 7, afdeling 48) dat dit 'n kind-, gesin- en gemeenskapsgesentreerde diens moet wees wat koste-effektief gelewer moet word aan kinders waar die ouers nie in staat is om hulle te versorg nie. In terme van ontwikkelende maatskaplike welsyn is die Geïntegreerde Diensleweringmodel (2006) vir Verbeterde Maatskaplike Dienste wat hiervolgens bespreek gaan word geanker in die Witskrif (1997).

2.2.2.2 Geïntegreerde Diensleweringmodel vir Verbeterde Maatskaplike Dienste

Die Geïntegreerde Diensleweringmodel vorm deel van die ontwikkelingsgerigte programme wat in die Witskrif voorgestel word met die doel om verbeterde maatskaplike dienste te lewer (Department of Social Development, 2006:28). Maatskaplike dienste word op verskillende

vlakke gelewer ten einde die beoogde uitkomst te bereik, naamlik verbeterde maatskaplike funksionering in Suid-Afrikaanse gesinne.

Die kliënt of diensverbruiker kan op enige plek in die kontinuum van sorg dienslewering binnetree, en die diensverskaffer en die kliënt moet gesamentlik die kliënt se huidige funksionering bepaal. 'n Toepaslike intervensiestrategie word dan daarvolgens geformuleer wat die kliënt in staat sal stel om die optimale vlak van funksionering te behaal, en sodoende gereed te wees om in die samelewing geïntegreer te word (Department of Social Development, 2006:28). Die vlakke van intervensie waarvolgens maatskaplike werkers dienste moet lewer is onderskeidelik voorkoming, vroeë intervensie, intervensie, statutêre dienste of alternatiewe sorg, en laastens herstrukturering en nasorg (Department of Social Development, 2006:29). Die Witskrif (1997) beklemtoon dat dienslewering eerstens op voorkoming moet konsentreer deur die gesinsfunksionering te verbeter, dan op beskerming en laastens op die voorsiening van statutêre dienste (Fouche & Japhta, 2012:7). Dié vlakke van dienslewering is toepaslik in die pleegsorgproses soos by punt 2.4 bespreek sal word.

(a) Voorkoming: Voorkoming is die belangrikste aspek van maatskaplike dienslewering en bestaan uit enige dienste wat fokus op die versterking, kapasiteitsbou en self-standigheid van gesinne, gemeenskappe, kinders en die jeug (Fouche & Japhta, 2012:7). Op dié vlak funksioneer die kliënt op 'n voldoende wyse, maar daar is reeds waarskuwingstekens van moontlike riskante gedrag op 'n latere stadium (Department of Social Development, 2006:29). Voorbeelde van voorkomingsdienste is onder andere leierskapsopleiding, ouerskapsvaardighede-opleiding en jeug-ontwikkelingsprogramme (Fouche & Japhta, 2012:7). Volgens Strydom (2008: 17) moet dienslewering eerstens fokus op die voorkoming van maatskaplike probleme en vroeë intervensiedienste om statutêre dienste te vermy, sodat 'n ontwikkelingsgerigte benadering tot welsyn uitgevoer word. Indien voorkomingsprogramme effektief is, is geen vroeë intervensie nodig nie, maar wanneer die dienste oneffektief is, moet vroeë intervensiedienste gelewer word.

(b) Vroeë intervensie: Dienste op hierdie vlak maak gebruik van ontwikkelende en terapeutiese programme om persone wat as risikogevalle geïdentifiseer is, te ondersteun voordat hulle statutêre dienste, of altans meer intensiewe intervensie of alternatiewe sorg benodig (Department of Social Development, 2006:29). Daarom is die hoofdoel van die vlak van intervensie om te voorkom dat die jeug en hulle gesinne hulleself in die kriminele sisteem bevind en in kinder-en jeugsorgsentrums beland (Fouche & Japhta,

2012: 8). Vroeë intervensie beteken dus dat maatskaplike agteruitgaan nie verder sal plaasvind nie, namate die familie bemagtig word om self verantwoordelikheid vir die probleem te neem. Voorbeelde van vroeë intervensieprogramme is volgens Fouche en Japhta (2012:8) gesinskonferensies en terapeutiese dienste.

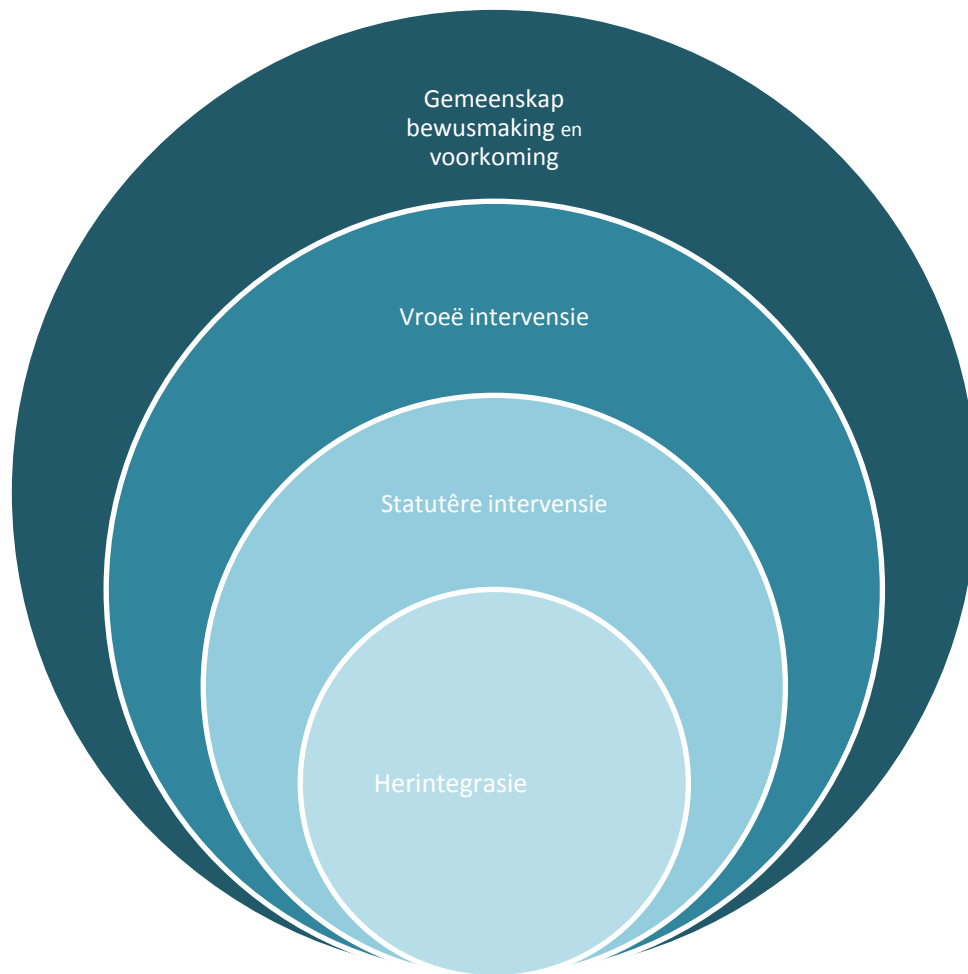
(c) Statutêre intervensie/residensiële-/alternatiewe sorg: Op dié vlak van intervensie is die individu of betrokke by 'n hofbevel of nie meer in staat om voldoende in 'n samelewing te funksioneer nie, en word dienste dus gerig op die ondersteuning en versterking van die betrokke individu (Department of Social Development, 2006:29). Die term statutêr impliseer dat die staat 'n belangrike rol op die vlak van intervensie speel (Fouché en Japhta, 2012:16). Met ander woorde, op dié vlak van dienslewering word die staat betrek by intervensie wanneer voorkoming en vroeë intervensie onvoldoende was om die maatskaplike kwessie op te los.

Swanepoel (2009:19) verduidelik dat statutêre intervensie in die geval van kindersorg dienste hoofsaaklik die verwydering van 'n kind en die afloop van kinderhofverrigtinge behels. Die hoofdoel op die vlak van statutêre intervensie is om 'n gepaste plasingsoepsie te vind nadat die kind van sy versorgers verwyder is (Fouche & Japhta, 2012:9). Daar word vereis dat hierdie proses met die nodige professionele takt en sensitiwiteit benader en hanteer word. Benewens die emosionele impak wat 'n pleegsorgplasing op die betrokke kind het, is dit ook belangrik om die biologiese ouer/s as kwesbaar te sien (Swanepoel, 2009:20). Ná afloop van aanmelding van 'n moontlike risikogesin, stel die maatskaplike werker ondersoek in om die gesinsituasie te evalueer en die veiligheidstand van die kind te bepaal. Indien die kind volgens die assessering van die maatskaplike werker sorgbehoewend bevind word, moet die kind verwyder word van sy normale tuiste, deur 'n hofbevel of deur 'n aanbeveling van 'n diensverskaffer (Swanepoel, 2009:20). Hierdie statutêre proses word in meer diepte volgens die take van die maatskaplike werker by afdeling 2.4 bespreek.

(d) Herkonstruksie en nasorg: Die vorige vlak van intervensie wat op die voorsiening van alternatiewe sorg (wat moontlik net tydelik is) gerig is, word opgevolg deur herkonstruksie/nasorgdienste om die kind in staat te stel om so vinnig as moontlik terug te keer na sy familie of omgewing (Department of Social Development, 2006:29). Die dienste wat op dié vlak gelewer word is gerig op herintegrasie en ondersteuningsdienste om self-standigheid en optimale funksionering van die kind te bereik. Die doel is dus om

die individu binne 'n familie en gemeenskapkonteks in die kortste tydperk moontlik te herintegreer. Die gewenste uitkomst van rekonstruksie en nasorg in terme van pleegsorg (Fouche & Japhta, 2012:7; Strydom, 2008: 17) sal wees om die kind weer in sy ouerhuis te plaas en ondersteuning aan die gesin te bied om weer gesonde onafhanklike funksionering moontlik te maak. Indien die kind nie in sy biologiese gesin teruggeplaas word nie, is die doel om pleegsorgtoesigdienste te lewer en die kind te help om in sy nuwe omgewing aan te pas.

Die onderstaande figuur illustreer die verskillende vlakke van intervensie:

Figuur 2.1: Vlakke van intervensie

Die figuur toon dat die kliënt op enige vlak van intervensie kan binnetree en op enige vlak die intervensieproses kan verlaat. Die intervensiemetode moet bepaal word in samewerking met die kliënt, na afloop van die assessering en ontwikkeling van die intervensieprogram (Department of Social Development, 2006:30). Die intervensieprogram dien dan as 'n kontrak tussen die diensverskaffer en die kliënt waarby albei hulself aan die ontwikkelingsprogram verbind om die kliënt se kapasiteit te verhoog ten einde onafhanklike funksionering te bereik.

2.2.3 Kinderwet

Op 1 April 2010 het die hersiene Kinderwet 38 van 2005 in werking getree, soos gewysig deur die *Children's Amendment Act 41 of 2007* (Boezaart, 2009:545). Die Kinderwet bevat 'n omvattende reeks van maatskaplike dienste vir kinders en hulle gesinne en stel 'n nuwe ontwikkelingsbenadering vir die Suid-Afrikaanse kindersorg en –beskermingsstelsel voor.

Durand (2007:200) maak die stelling dat hierdie twee wette, die Kinderwet en die *Children's Amendment Act 41 of 2007*, alle persone en situasies waar kinders betrokke is, binne 'n gesinskonteks reguleer. Die wet vestig statutêre dienste vir kinders, sowel as die beskerming en welsyn van sorgbehoewende kinders.

Die beskerming van kinders teen enige omstandighede of persone wat nie hul beste belang dien nie, is dus die hoofdoel van die wet (Böning, 2009:294). 'n Verpligting word ook op die skepping en voorsiening van die nodige infrastruktuur geplaas om uitvoering aan die bepalings van die Wet te kan gee. Dit sou waarskynlik welsynsinstitusies, die polisie se voormalige kinderbeskermingseenheid (tans is die herinstelling van die eenheid weer in oorweging), onderwys, gesondheid en die kinderhofsistelsel insluit. Die kriteria van sorgbehoewendheid van kinders is van die belangrikste kinderbeskermingsriglyne om te bepaal watter omstandighede of persone nie die kinders se beste belang dien nie.

2.2.3.1 Sorgbehoewende kinders

Eerstens is dit noodsaaklik om te bepaal watter kinders as “sorgbehoewend” beskou word. Artikel 150 van die Kinderwet (38/2005) definieer 'n sorgbehoewende kind as 'n kind:

- wat verlaat is of wees gelaat is sonder sigbare middele van ondersteuning;
- wat gedrag toon wat nie deur die versorger beheer kan word nie;
- wat lewe of werk op die straat, en vir 'n bestaan bedel;
- wat verslaaf is aan 'n afhanklikheidsmiddel en sonder ondersteuning is om behandeling te bekom;
- wat uitgebuit word of in omstandighede lewe wat die kind aan uitbuiting kan bloot stel;
- wat bloot gestel word aan omstandighede wat die kind se fisiese, verstandelike of sosiale welstand skade kan doen, of wat lewe in 'n toestand van fisiese of

verstandelike verwaarlosing, of wat mishandel of doelbewus verwaarloos word deur 'n ouer of versorger;

- wat in 'n toestand van fisiese of verstandelike verwaarlosing is;
- wat mishandel, doelbewustelik verwaarloos of gedegradeer word deur ouers, 'n versorger of 'n persoon wat ouerlike regte en verantwoordelikheid het, of 'n familielid onder wie se beheer die kind is;
- wat 'n slagoffer van kinderarbeid is;
- wat in 'n huis woon waar 'n kind die hoof van die huis is.

Bogenoemde is die kriteria waarvolgens 'n maatskaplike werker 'n kind as sorgbehoewend sal beskou. Met ander woorde, kinders wat in 'n toestand van liggaamlike of geestelike verwaarlosing, mishandeling of onder afbrekende omstandighede verkeer omdat hulle nie ouers het nie, of aan die versorging van onverantwoordelike en onbevoegde ouers, voogde of ander versorgers oorgelaat is, of uitdagende gedrag openbaar, kan voor die Kinderhof gebring word (Böning, 2009:294). Die kinders het dus die reg “tot behoorlike alternatiewe sorg wanneer hulle verwyder word vanuit gesinsopset” volgens Artikel 28 (1996:1255). Pleegsorg val onder die sambreelkonsep van alternatiewe sorg volgens Artikel 167 van die Kinderwet (38/2005:60). By alternatiewe sorg word na drie tipes sorg verwys, naamlik wanneer die kind in pleegsorg geplaas is; in die sorg van 'n kinder-en jeugsorgsentrum geplaas is; of by 'n tydelike plek van veiligheid geplaas is. Pleegsorg sal hiervolgens bespreek word as alternatiewe versorging van sorgbehoewende kinders.

2.3 AARD VAN PLEEGSORG IN DIE SUID-AFRIKAANSE KONTEKS

In 'n historiese oorsig word pleegsorg en aanneming beskou as 'n algemene funksie van elke menslike samelewing. In Judaeo-Christen skrifte was Josef (seun van Jakob), Moses en Jesus argetipiese van aangenome en pleegfigure. Dieselfde kan geïdentifiseer word in legendariese voorbeelde soos Alexander the Great, en hedendaagse voorbeelde soos Winston Churchill (Owusu-Bempah, 2011:1). Die term pleegsorg (“fostering”) het ontstaan rondom 1945 as 'n kontras-aksie van institusionele sorg, waar kinders eerder in ander huise geplaas was teenoor in kinderhuise (Herman, 2012). Die “orphan trains” (weeskindertreine) gelei deur Charles Loring Brace (Hastings, 1884), het tussen 1854 en 1929, soveel as 250,000 kinders van New York en ander stede met treine na families in meer landelike gedeeltes gestuur. Hierdie was van die eerste vormes van pleegsorg, en het vantoef ontwikkel tot 'n baie meer georganiseerde en deursigtige proses (Herman, 2012).

Soortgelyk speel pleegsorg steeds 'n belangrike rol in vandag se samelewing, en die aard van pleegsorg gaan volgende in die Suid-Afrikaanse konteks bespreek word.

2.3.1 Definiëring van pleegsorg

Die Nuwe Woordeboek vir Maatskaplike Werk (1995) omskryf pleegsorg as: “statutêre substituutsorg binne gesinsverband vir kinders wat op kort, meduim of langtermyn nie deur hulle ouers versorg kan word nie, terwyl dienste aan ouers voorgesit word om die kinders binne 'n bepaalde tydsbestek weer in hulle sorg terug te plaas”.

'n Verdere definisie van pleegsorg in die Kinderwet (38/2005:72) is wanneer 'n kind as gevolg van 'n hofbevel in die sorg van iemand geplaas is wat nie sy voog of ouer is nie, of waar 'n oorpasing van 'n kind volgens afdeling 171 plaasgevind het.

Volgens Dutschke (2006:714) word pleegsorg beskryf as sorg wat voorsien word in die versorger se huis, op 'n tydelike of permanente basis, deur die mediasie van 'n erkende outoriteit, deur spesifieke versorgers, wat familieleden kan wees of nie, van 'n kind wat amptelik of nie amptelik by die pleegouers woon.

Die Departament van Maatskaplike Ontwikkeling (2013) stel dit dat pleegsorg die plasing is van 'n kind, wat uit sy ouerhuis verwyder moet word, en in die bewaring en sorg van 'n gepaste familielid of persoon wat gewillig is om 'n pleegouer te wees geplaas word.

Afgesien van die verskeie definisies van pleegsorg, bestaan daar die volgende kern-elemente van pleegsorg wat te alle tye in 'n pleegsorgplasing teenwoordig sal wees.

2.3.2 Kern-elemente van pleegsorg

In die (meeste) definisies van pleegsorg word die eienskappe of kernelemente waaruit “pleegsorg” bestaan, uiteengesit. Böning (2009:111) identifiseer die volgende as kernelemente van pleegsorg.

- Pleegsorg is 'n vorm van alternatiewe versorging vir kinders wat **tydelik of permanent** op 'n bevel van die Kinderhof uit ouerlike sorg verwyder is.
- Voorkeur word verleen aan pleegsorg as alternatiewe versorgingsopsie vir kinders omdat beter uitvoering gegee kan word aan die **beste belange van die kind binne 'n gesinsopset**.

- Hoewel voorkeur gegee word aan familieplasings, kan kinders ook by bekende of onbekende persone geplaas word, maar alle pleegouers moet eers **gekeur** word ten einde hul geskiktheid vir die doel te assesseer.
- Die tydperk van pleegsorg wissel tussen **kort-, medium- of langtermyn**.
- **Gesinsherenigingsdienslewering** word aan die biologiese ouers verskaf indien hulle beskikbaar is ten einde kinders so spoedig moontlik in hulle sorg terug te plaas.
- Indien terugplasing nie haalbaar is nie, moet aandag aan **permanensiebeplanning** buite die biologiese gesin geskenk word ten einde aan die kind sekerheid en geborgenheid oor sy toekoms te bied.
- **Pleegsorgtoesigdienste** moet deur 'n welsynsinstantie gelewer word.

Vir die maatskaplike werker om te besluit of pleegsorg die gewenste plasingsoepsie vir die betrokke sorgbehoewende kind sal wees, moet daar oorweeg word of die kernelemente van pleegsorg aan die behoeftes en omstandighede van die kind sal voldoen. Oorweging van al die elemente is van belang vir die pleegsorgplasing, maar daar moet besluit word watter van die onderskeie aspekte binne die elemente op die spesifieke situasie van toepassing is. 'n Ooreenkoms moet gevind word tussen die uitkomst van die intervensieprogram (v.l.g 2.2.2.2) wat bepaal is deur die maatskaplike werker en die kliënt, en die doelstellings van pleegsorg ten einde die gewenste intervensie-uitkomst te bereik.

2.3.3 Die doel van pleegsorg

Verskeie outeurs (De Jager, 2011:41; Bøning, 2009:107) is in ooreenstemming dat die hoofdoel van pleegsorg is om alternatiewe sorg aan kinders binne 'n gesinsopset te voorsien. Kinders wat van hul ouers verwyder is, is kwesbaar deurdat hulle waarskynlik aan verwaarloosing of mishandeling blootgestel is en daarom behoeft hulle aan 'n versorgende en veilige omgewing wat kan kompenseer vir vorige tekortkominge sodat hulle tot goed aangepaste individue kan ontwikkel (South African National Council for Child and Family Welfare 1987:2). Volgens De Jager (2011:41) is die ideaal van pleegsorg die versorging van die kind in alternatiewe sorg terwyl die maatskaplike werker dienste aan die biologiese gesin lewer met die doel om die kind binnekort met die biologiese gesin te herenig.

Hierdie ideaal van pleegsorg is gegrond in Artikel 181 in die Kinderwet (38/2005) wat die drie doelstellings van pleegsorg beklemtoon naamlik:

1. om kinders te beskerm en te versorg deur 'n veilige en gesonde omgewing met positiewe ondersteuning te voorsien;
2. om die doelstellings van permanensiebeplanning te bevorder, eerstens hereniging met die biologiese gesin, of tweedens deur die kind te verbind aan 'n veilige en versorgende gesin met die bedoeling om vir 'n leeftyd te hou;
3. om die kind en sy/haar familie te respekteer deur respek vir kulturele, etniese en gemeenskapdiversiteit te toon.

De Jager (2011:41) bied 'n opsomming van dié doelstellings, naamlik dat pleegsorg poog om kinders in 'n gesinsomgewing te hou wat veilig, gesond en ondersteunend is en ook 'n soortgelyke gesinsagtergrond as die vorige gesinsomgewing bied. Die pleegsorgplasing duur todat die ouers weer in staat is om die kinders te versorg, en indien hereniging nie moontlik is nie, word permanensie nagestreef. Die doelstellings van permanensiebeplanning, soos in die volgende afdeling (by punt 2.3.4) bespreek sal word, is die formulering van intervensie sodat kinders in gesinne kan woon wat kontinuïteit van verhoudinge bied, met koesterende ouers of versorgers en die geleentheid om lewenslange verhoudinge te vestig. Met permanensiebeplanning deur middel van pleegsorg word gepoog om stabiliteit en sekuriteit by die kind se lewe te voeg.

De Jager (2011:41) en Bøning, (2009:107) stem grootliks saam met die bevindinge van Colton en Williams (1997:44) se internasionale ondersoek oor die doelstellings van pleegsorg in verskeie lande. Colton en Williams (1997:44) beklemtoon dat die drie hoofdoelstellings van pleegsorg die gesinsondersteuning, gesinsherstel en beweging na normalisering is. By gesinsondersteuning vervang die pleegouers nie die biologiese ouers nie, maar komplementeer en ondersteun hulle. Die vooruitsigte van gesinsherstel is baie skraal, maar die Suid-Afrikaanse wetgewing lê sterk klem op die daadwerklike poging van maatskaplike werkers om gesinsbewaring deur pleegsorg te verwesenlik (Bøning, 2009:110). Die strewe na normalisering verwys na die doel om pleegkinders die geleentheid te bied om normale ervarings soos gesinslewe, gemeenskapsaktiwiteite, portuurgroepverhoudings en skoolprestasies te ervaar (Colton en Williams, 1997:44). In Suid-Afrika word die doelstelling van beweging na normalisering ook deur maatskaplike werkers in pleegsorg nagestreef, wat deur die volgende beginsels van pleegsorg in Suid-Afrika onderskryf word.

2.3.4 Beginsels van pleegsorg

Twee fundamentele beginsels van pleegsorg word deur die Suid-Afrikaanse Nasionale Raad vir Kinder- en Gesinsorg neergelê (1987:6). Die beginsels is onderskeidelik **permanensie** en **gesinsgebaseerde sorg**. Alle wetgewing in Suid-Afrika oor pleegsorg bevat dié twee beginsels en is die fondasie waarop pleegsorgdienste gebou word (De Jager, 2011:43). Volgens De Jager (2011:43) is die beginsels van pleegsorg gebaseer op die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (1997), die Suid-Afrikaanse Grondwet (1996), die Konvensie oor die Regte van Kinders (1990) asook op beleidsaanbevelings oor *Young People at Risk* van die Interministeriële Komitee.

Permanensie, die eerste beginsel, is 'n gesogte uitkomst in pleegsorg omdat kinders stabiliteit en veiligheid in hulle lewens nodig (Bøning, 2009:110). Permanensiebeplanning is daarop gemik om die ontwrigting van pleegsorgplasing en ander bedreigings vir die kinders se stabiliteit en sekuriteit te verminder (Suid-Afrikaanse Nasionale Raad vir Kinder- en Gesinsorg, 1987:6) deur familiehereniging of alternatiewe permanente gesinsorg. Gesinshereniging is die primêre doel van permanensiebeplanning, maar die realiteit is dat baie min pleegkinders na hul gesinne terugkeer (Bøning, 2009:110). Die sekondêre doelwit van permanensiebeplanning is om 'n permanente plaasvervangergesin vir die pleegkind te vind, óf deur aanneming, of die permanente plasing van die kind by die pleegouers.

Gesinsgebaseerde sorg is die tweede beginsel van pleegsorg. Pleegsorgpraktyke berus op die veronderstelling dat "... 'n gesin-opset bied steeds die beste omgewing vir die ontwikkeling van die ingebore potensiaal van 'n kind" (Suid-Afrikaanse Nasionale Raad vir Kinder- en Gesinsorg, 1987:6). Dit is die dominante siening nie net in Suid-Afrika nie, maar ook internasionaal.

2.3.5 Tipes pleegsorg

Die verskillende tipes pleegsorg word in hierdie afdeling bespreek. Sekere faktore is bepalend vir die tipe pleegsorg waarin die betrokke kind geplaas gaan word. Die verskillende faktore (South African National Council of Child and Family Welfare, 1987: 7-8) soos afgelei van die Kinderwet (38/2005) wat 'n invloed het op die tipe pleegsorg wat gebruik gaan word is:

- die plasing deur 'n hofbevel plaasgevind het;

- die pleegkind verstandelik of fisies normaal is, en of dit 'n kind is met spesiale behoeftes;
- die tydperk van die plasing kort-, meduim-, of langtermyn sal wees;
- die pleegouers familieverwant is aan die kind.

Die faktor of die plasing deur 'n hofbevel plaasgevind het, verdeel die tipe pleegsorg breedweg tussen formele en informele pleegsorg. **Formele pleegsorg** vind plaas wanneer welsynsorganisasies kinders met die hulp van wetgewing wettig by 'n familie (Van Rensburg, 2006:23) deur 'n hofbevel plaas. Wanneer 'n pleegsorgreëling buite die wetlike sisteem plaasvind en dit 'n informele ooreenkoms tussen familielede is, word dit as **informele pleegsorg** beskryf (Van Rensburg, 2006:23). Die voordeel wat met formele pleegsorg gepaardgaan, is dat daar finansiële bystand aan die ouers deur die *Alliance for Children's Entitlement to Social Security* (Department of Social Development, 2013) gebied word. Volgens De Jager (2011:69) word dië familielede dikwels gemotiveer om: (a) toegang tot die toelaag te kry; (b) toegang vir die kind te verkry tot verskeie dienste wat saam met 'n pleegsorgplasing gepaardgaan; (c) en die versorgingsverhouding formeel te erken.

Wanneer maatskaplike werkers kinders in pleegsorg plaas, het hulle die opsie om die kind op kort-, meduim-, langtermyn of op permanente basis in die sorg te plaas (De Villiers, 2008:55). Die tydsduur van die plasing word deur die rede van sorgbehoewendheid bepaal. Indien die gesin 'n onverwagse krisis beleef, byvoorbeeld 'n dood of ernstige siekte, sal die kind in **korttermynpleegsorg** geplaas word totdat die krisis gestabiliseer is (De Jager, 2011:45). **Meduimtermynpleegsorg** vind plaas wanneer familiehereniging die einddoel bly, maar die tydperk van herstel onbekend is. Sodanige plasing kan dus vir maande of jare duur (De Jager, 2011:45). Wanneer die ouer later weer volle ouerlike verantwoordelikheid kan herwin, maar geruime tyd nodig gaan wees voordat familiehereniging kan plaasvind, word die kind in **langtermynpleegsorg** geplaas (South African National Council for Child and Family Welfare, 1987:15). Beplande langtermynpleegsorg kan goeie stabiliteit vir die kind bied, maar in kontras kan onbeplande langtermynpleegsorg ernstige negatiewe gevolge vir die kind inhou (De Jager, 2011:46). Die doel van **permanente pleegsorg** is om die kind in 'n huis te plaas waar hy/sy aanhoudende sorg by ouers wat die kind graag wil groot maak, sal ontvang (De Jager, 2011:46). In dië geval is daar byna geen moontlikheid vir familiehereniging nie, en permanensie word nagestreef om verskeie korttermynplasinge te vermy. In al die gevalle van pleegsorg word die beginsel van permanensie nagestreef en word dienste aan ouers gelewer om so gou as moontlik stabiliteit aan die kind te bied.

Volgens die Suid-Afrikaanse wetgewing (Kinderwet, 38/2005:64) word daar 'n onderskeid tussen drie tipes pleegsorg getref, naamlik wanneer 'n kind in pleegsorg geplaas word by (a) 'n nie-familielid van die kind, (b) by 'n familielid van die kind wat nie sy ouer of voog is nie, en (c) in 'n geregistreerde groep pleegsorg skema.

(a) Nie-verwante pleegsorg

'n Plasing van 'n kind by 'n persoon wat nie 'n familielid is nie, kan slegs oorweeg word wanneer daar nie 'n familielid is wat beskikbaar, gewillig of gepas is om vir die kind te sorg nie (De Jager, 2011:44). Volgens Artikel 184 in die Kinderwet (2008:75-76) moet die kinders verkieslik by persone van soortgelyke kulturele, godsdienstige en taalkundige agtergrond geplaas word. Indien 'n persoon van soortgelyke agtergrond nie gepas of gewillig is vir die versorging van die kind nie, of 'n band reeds met 'n persoon bestaan, kan die kind by 'n persoon met 'n ander agtergrond as hy/sy geplaas word. Die voordeel van 'n nie-verwante pleegsorgplasing is dat die persone die kind vrywillig inneem en dus gewillig en gemotiveerd is om die kind te versorg.

(b) Verwante pleegsorgplasing

Pleegsorg onder families, vriende en bure is 'n gevestigde gebruik in meeste gemeenskappe in Afrika (Owusu-Bempah, 2011:20). 'n Studie wat gedoen is in Ghana, Liberia en Wes-Nigeria het bewys dat een of meer kinders (van 25-40% van die ouers in die studie) by 'n ander huisgesin woon (Owusu-Bempah, 2011:20).

In Suid-Afrika is verwante pleegsorgplasings alombekend en volgens die Kinderwet (38/2005:74) die eerste opsie vir die plasing van 'n kind. Volgens De Jager (2011:43) is familieverwante sorg die beste alternatief naas sorg van die biologiese gesin. Die rede hiervoor is dat 'n familieplasing kultureel sensitief is en nie so 'n groot traumatiese aanpassing vir die kind is soos die plasing van die kind by vreemdelinge nie (De Jager, 2011:44). Die kind kan dan by familie woon wat hy/sy vertrou en ken, en wat ook mense is wat dieselfde identiteit deel.

Familiepleegsorg kan uit formele of informele pleegsorg bestaan, maar wanneer hierdie uitgebreide familie na die hof kom om die plasing formeel te maak, is dit volgens Dutsche (2006:715) dikwels om toegang tot finansiële bystand te kry aangesien baie van die gesinne arm is. In baie gevalle van verwante pleegsorg is dit grootouers van die kinders wat reeds

pensionarisse is. Diè soort pleegsorg neem 'n groot deel van maatskaplike werkers se lading op (Dutsche, 2006:715).

In elke geval moet daar steeds oorweeg word of die familieplasing in die beste belang van die kind is, en kan daar nie aangeneem word dat 'n familieplasing die beste vir die kind sal wees nie (Böning, 2009:117). As gevolg van die impak van HIV en Vigs op gesinne is die probleem met familieverwante sorg in Suid-Afrika dat daar te veel kinders is wat sorgbehoewend is. Omdat ondersteuningsnetwerke van gemeenskapstrukture nie die kapasiteit het om aan meer kinders alternatiewe sorg te bied nie, kan families nie nog kinders inneem nie (Mokomane, 2011:356).

(c) Pleegsorghuise

Die Kinderwet (38/2005) maak voorsiening vir 'n derde tipe pleegsorg, naamlik pleegsorghuis skemas. Groepspleegsorg word deur die *Law Commission* (2002:65) beskou as die werwing en opleiding van vrywillige vroue of pare in basiese kindersorg. Tot ses kinders word by elke versorger geplaas en versorgers ontvang 'n pleegouertoelae vir elke kind en moet verantwoordelikheid vir daardie kinders aanvaar (Bosman-Sadie & Corrie, 2013:279).

Die *Law Commission* (Böning, 2009:123) het in die ondersoekdokument na die *Children's Bill* aanbeveel dat groepspleegsorg addisioneel tot formele pleegsorg en familiesorg in Suid-Afrika ondersoek moet word. Die Kommissie (Dutsche, 2006:217) het aanbeveel dat:

- Wetlike erkenning aan groep pleegsorg skemas gegee moet word, wanneer hulle deur die staat asook privaat befonds word en onderdanig is aan die regulasies in terme van die Kinderwet.
- Groep pleegsorg skemas kan beskryf word as 'n groepering van versorgers wat verbind is om wedersydse ondersteuning vir 'n aantal kinders, wat 'n vorm van eksterne ondersteuning en monitering ontvang, te bied.
- Die hof die opsie moet hê om die kind in die sorg van 'n spesifieke groep pleegsorghuis skema te plaas, in plaas daarvan om die kind in die sorg van die spesifieke individu of paar binne die skema te plaas.
- Die Minister in staat moet wees om toelaes aan kinders in pleegsorghuise toe te ken, asook die skemas as entiteite te subsidieer.
- In enige spesifieke geval waar dit toepaslik gevind word om meer as ses kinders in die sorg van 'n enkele versorger te plaas, die hof vereis word om nog een of meer addisionele

versorgers toe te ken, om gedeelde verantwoordelikheid vir die kinders te neem. Die addisionele versorgers kan of in dieselfde huis woon of elders.

Die aanbeveling is in Artikel 183 in die Kinderwet (38/2005) opgeneem, waarvolgens 'n nie-winsgewende organisasie 'n groep pleegsorg skema volgens voorskrifte en onder toesig van die Provinsiale hoof van Departement van Maatskaplike Ontwikkeling kan registreer en bedryf. Hierdie bestuur van die groep pleegsorg skema moet deur die provinsiale hoof van maatskaplike ontwikkeling gemonitor word (Kinderwet, 2008:74).

'n Groep pleegsorg skema word in vennootskap met 'n kerk of ander gemeenskapsinstansie begin en dit word deur 'n verteenwoordigende komitee bestuur. Die voordele van groep pleegsorg skemas is dat kinders in hul gemeenskappe bly en dat kinders met soortgelyke behoeftes bymekaar geplaas word terwyl 'n maatskaplike werker die interaksie in die huis monitor (Bosman-Sadie & Corrie, 2013:279). Die pleegouertoelae word deur die komitee geadministreer en volgens Bøning (2009:123) word gemeenskappe gemobiliseer om in terme van hulpbronne en dienste betrokke te bly. Pleegtoesigdienste of monitering is meer beheerbaar in sodanige skemas terwyl pleegouers mekaar ook wedersyds kan ondersteun.

'n Groep pleegsorg skema is **gemeenskapsgebaseerde sorg** en kinders hoef nie na inrigtings te gaan nie; kinders bly in hul huise aan, al wissel die pleegouer (Bøning, 2009:123). Dutschke (2006:217) verduidelik dat die doelstellings van gemeenskapsgebaseerde sorg is om strategieë te ontwikkel om mishandelde en verwaarloosde kinders in hulle bekende omgewings en omliggende skole te hou; om gemeenskapsvrywilligers te werf om as pleegsouters vir sorgbehoewende kinders in die gemeenskap te dien; om struikelblokke vir die werwing van gemeenskapspleegouers te identifiseer; asook om 'n gemeenskapsgebaseerde sisteem van ondersteuning vir die pleegkinders en die gemeenskapspleegouers te ontwikkel.

Die voordeel van groep pleegsorg skemas as gemeenskapsgebaseerde sorg is dat die gemeenskap verantwoordelikheid neem vir die kinders in hulle gemeenskap wat sorgbehoewend is, en dat die pleegouers 'n ondersteuningsnetwerk in die gemeenskap het vir hulp. Groep pleegsorg skemas word beskou as 'n ekstra maatreeël om die oorlading in die pleegsorgstelsel te hanteer en te verseker dat daar in die behoeftes van verlate, verwaarloosde of weeskinders voorsien word (Bøning, 2009:123). Omdat die staat wegbeweeg van institusionele sorg, bied die groep pleegsorg skemas 'n tuiste vir meer kinders op dieselfde plek, terwyl die beginsel van 'n gesinsopset steeds behoue bly.

Die aard van pleegsorg is in dié afdeling bespreek. Die volgende afdeling verduidelik die pleegsorgproses wat gevolg word en die onderskeie aspekte van die pleegsorgplasing in Suid-Afrika.

2.4 DIE PLEEGSORGPROSES

Welsynsdienste aan sorgbehoewende kinders en gesinne in Suid-Afrika word beide deur staatsdepartemente en nie-regeringsorganisasies verskaf (Swanepoel, 2009:16). Pleegsorg is hoofsaaklik die taak van die maatskaplike werker en maak deel uit van die essensiële aspekte van substituuksorg in Suid-Afrika (Swanepoel, 2009:16). Omdat dienslewering tydens die pleegsorgproses volgens die Geïntegreerde Diensleweringmodel (2006) plaasvind, en dié model reeds by punt 2.2.2.2 bespreek is, gaan die proses in hierdie afdeling na aanleiding van die take en verantwoordelikhede van die aangewese maatskaplike werker in die situasie bespreek word.

Krane en Davies (2000:36) beklemtoon drie take van 'n professionele kinderbeskermer naamlik om aangemelde aantygings van kindermishandeling te ondersoek; om kinders wat hulself in hoërisiko-omstandighede bevind, suksesvol te identifiseer; en om effektiewe beskermingsdienste te verseker. Genoemde verantwoordelikhede hou direk verband met die sogenaamde pleegsorgproses. Swanepoel (2009:16) stel dit dat direkte betrokkenheid by die pleegsorgproses 'n integrale deel van die kindersorgwerk van die maatskaplike werker vorm. Daarom word daar van die maatskaplike werker vereis om effektief te beplan en goed deurdagte strategieë stelselmatig uit te voer.

Die take en verantwoordelikhede wat met die pleegsorgproses gepaardgaan, is internasionaal redelik in ooreenstemming met soortgelyke standaarde. Barber en Delfabbro (2004:6) se navorsing wat regoor die wêreld gedoen is, bevestig hierdie siening, ten spyte van verskille in beleide en werkswyse. Hulle navorsing wat op die *Association of Children's Welfare Agencies* in Australië gebasseer is, stel die volgende riglyne vir standaarde van pleegsorg voor:

- deeglike assessering van die kind en sy omstandighede voor plasing;
- voorbereiding op plasing;
- passing (keuring) tussen kind en versorger, insluitende kulturele agtergrond;
- geskrewe plasingsooreenkomste tussen al die betrokke partye soos versorgers, biologiese ouers, die staat en die kind (volgens ouderdom en vermoë);
- kontak met die biologiese familie;

- opleiding van versorgers;
- gevalleladings van nie meer as vyftien kinders per maatskaplike werker nie; en
- naplasingsdienste en ondersteuning.

Met ander woorde die take en verantwoordelikhede van die maatskaplike werker in terme van pleegsorg moet volgens dié stappe van die pleegsorg proses bepaal word.

Böning (2009:140) se Suid-Afrikaanse weergawe van die pleegsorgproses as 'n respons op Barber en Delfabbro (2004) se proses toon soortgelyke standaarde. Die proses begin met die assessering van die redes vir sorgbehoewendheid, asook om die kind se behoeftes te bepaal, gevolg deur die voorbereiding op die plasing, passing tussen die kind se behoeftes en die vermoëns van voornemende pleegouers, beplanning van pleegtoesigdienste ten opsigte van al vier partye se rolle en take, en ondersteuning vir die implementering daarvan sowel as 'n nasorgdiens.

'n Selfs meer konkrete weergawe word deur Delport, Roux en Rankin (2008:313) verskaf. Hier word die ideale pleegsorgproses voorgestel as agt fases naamlik werwing, keuring, opleiding, passing en plasing, toesigdienste, opleiding en hereniging of permanensie. De Jager (2011:121) het in haar navorsing bevind dat, as gevolg van omstandighede, die stappe van werwing, voorbereiding, passing en na-plasing-opleiding in sommige instansies in Suid-Afrika nie plaasvind nie. Die algemeenste redes waarom die stappe nie gevolg word nie, was onder andere die beperkte tyd en te groot gevalleladings; weeskinders wat reeds by families woon voordat die proses begin; informasie wat informeel aan die pleegouers oorgedra word; en pleegouers wat min samewerking bied sodra die plasing gefinaliseer is.

Met in agneming van die struikelblokke waarmee maatskaplike werkers in welsynsinstitusies sukkel, argumenteer Ward (1995) dat dit wel moontlik is om hierdie stappe effektief te implementeer wanneer dit deur 'n koste-effektiewe en strategiese plan vooraf gegaan word. Dit is dus noodsaaklik dat die maatskaplike werker 'n weldeurdragte strategie (Swanepoel, 2009:16) wat die take en verantwoordelikhede van die maatskaplike werker vir elke fase bevat, formuleer. Deur dit te doen, kan die proses meer tyd- en koste-effektief plaasvind. In die afdeling wat volg, gaan daar gepoog word om die verskillende take en verantwoordelikhede van die maatskaplike werker in die pleegproses uiteen te sit. Ter wille van strukturering gaan die verskillende take en verantwoordelikhede van die onderskeie fases

verduidelik word volgens Bøning (2009:140) se konsepsualisering, wat die proses tussen voorverwydering, tydensverwydering en naplasingsdienste verdeel.

2.4.1 Voorverwydering

Volgens Die Witskrif vir Welsyn (1997:66) moet dienslewering aan gesinne eerstens gerig wees op voorkoming van maatskaplike probleme, deur gesinsfunksionering te verhoog, voordat kinderbeskermingsdienste gelewer word (Strydom, 2008:95). In terme van die Geïntegreerde Diensleweringmodel (Department of Social Development, 2006:29) wat riglyne vir maatskaplike dienslewering voorsien, maak **voorkomingsdienste** 'n deel uit van die pleegsorgproses. Indien die gesin alreeds 'n krisis beleef, sal **vroeë-intervensiedienste** gelewer word met meer direkte dienste soos krisisingryping, ontlonting, materiële hulpverlening en ondersteuning (South African National Council for Child and Family Welfare 1987:27). Die take van die maatskaplike werker in die voorverwyderingsfase word bespreek deur te kyk na die dienste wat aan die (a) kind, (b) die biologiese ouer en (c) die pleegouers gelewer moet word.

(a) Dienste aan die pleegkind

Deeglike **assessering** van die gronde vir sorgbehoewendheid en die kind se omstandighede moet volgens Barber en Delfabbro (2004:6) plaasvind. Die Kinderwet (38/2005: 102) stel dit duidelik dat voordat 'n kind voor 'n kinderhof kan verskyn die aangewese maatskaplike werker die saak moet ondersoek en binne 90 dae 'n verslag moet saamstel op die voorgeskrewe wyse om te bepaal of die kind sorg en beskerming nodig het. Indien die maatskaplike werker tydens die ondersoek die kind as nie-sorgbehoewend bevind moet die redes vir dié bevinding in 'n verslag aan die kinderhof ingedien word (Kinderwet, 2005: 102). Waar nodig, moet daar aangedui word hoe die familie ondersteun gaan word, insluitend berading, mediasie, voorkoming en vroeë intervensiedienste. Indien die maatskaplike werker in die ondersoek bevind dat die kind wel sorgbehoewend is en beskerming benodig, moet die kind voor die kinderhof gebring word, en statutêre stappe word dan geneem. Hierdie stappe sal by afdeling 2.4.2 verder bespreek word.

Volgens die destydse Departement van Welsyn (1998:7) kan die verwydering van 'n kind vanuit sy/haar biologiese ouers se versorging, 'n ingrypende emosionele en ontstellende impak op die pleegkind hê. Kinders blameer dikwels hulself vir die verwydering en plasing by ander versorgers en verstaan nie altyd dat sodanige proses vir hulle eie welsyn is nie (Swanepoel,

2009:37). Veral in terme van dienslewering aan die kind moet daar met groot sensitiwiteit te werk gegaan word, ten einde die traumatiese impak op die kind soveel as moontlik te verminder. Voorbereiding volgens Swanepoel (2009:33) behels dan veral dat die kind ingelig moet word rakende die redes vir die verwydering, kinderhofverrigtinge asook die aard en doel van herenigingsdienste.

(b) Dienste aan die biologiese ouers

Volgens die *South African Law Commission* (aangehaal in De Villiers, 2008:25) poog voorkomingsdienste en vroeë-intervensiedienste om die funksionering van die gesin te versterk en die ouers se vermoë om vir die kinders te sorg te verbeter. Daar word dus in die voorverwyderingsfase dienste aan die biologiese ouers gelewer om hulle vermoë om vir die kinders te sorg, te verbeter.

Indien assessering bevind het dat statutêre stappe nodig sal wees, is dit noodsaaklik dat die ouers goed voorberei sal wees. Swanepoel (2009:33) verduidelik dat ongeag die voorafgaande oorsake (wat verwydering noodsaak), dit moeilik is om ouers voor te berei op die verwydering van hul kind/ers, omdat die ouers uiteindelik sonder die betrokke kind/ers gelaat word. Die maatskaplike werker kan moontlik baie teenstand en negatiewe reaksies van die ouers ontvang, asook min samewerking in die pleegsorgproses (Children's Commissioner for England, 2010:2). Ten spyte van die ouers se reaksies is dit egter steeds die maatskaplike werker se plig om die ouer/s in kennis te stel van die implikasies wat sy/haar ontneming van ouerskap gedurende die pleegsorgperiode gaan behels, asook om die ouer voor te berei op hereniging met die kind (Swanepoel, 2009:33).

(c) Dienste aan pleegouers

Soos die navorsing van Delport, Roux en Rankin (2008:313) toon, word **werwing** die minste gedoen in die pleegsorgproses waar slegs 50% van die maatskaplike werkers pleegouers gewerf het. Vir hierdie afdeling is dit slegs nodig om aan te dui dat werwing en keuring belangrike komponente in die voorverwyderingsfase is, sodat daar reeds 'n alternatiewe plasing is teen die tyd dat die kind verwyder word. Die metodes van werwing en keuring word in hoofstuk drie bespreek.

Nadat pleegouers gewerf is, is dit noodsaaklik dat die voornemende ouers volledige inligting ontvang oor wat dit behels om 'n pleegouer te wees (De Jager, 2011:62), en daarvolgens

besluit of hulle met die pleegproses wil voortgaan. Volgens De Jager (2011:62) vind hierdie voorbereiding plaas deur 'n formele opleidingssessie of deur 'n informele ontmoeting. Die belangrikste aspek van hierdie voorbereiding is dat daar geen illusies oor pleegsorg moet bestaan nie en dat die ouers oor 'n realistiese siening oor pleegsorg beskik. Die opleiding van die pleegouers sal in hoofstuk drie verder bespreek word.

Wanneer die assessering, werwing, keuring, opleiding en voorbereiding van die verskeie partye plaasgevind het, moet die maatskaplike werker na statutêre intervensie oorgaan. Die take en verantwoordelikhede tydens die verwyderingsfase word in die volgende afdeling bespreek.

2.4.2 Dienste tydens verwydering

Howe, Dooley en Hinings (2000:143) verduidelik dat sekere faktore soos wetgewing, beleid en prosedures in ag geneem en streng gevolg moet word tydens die verwyderingsproses en gedurende besluitneming. In elke situasie moet daar primêr gekyk word of daar volgens die Kinderwet (2005:32) in die beste belange van die kind opgetree word.

Daar word aanbeveel dat statutêre intervensie slegs moet plaasvind wanneer die biologiese ouer/s nie daartoe in staat is om vir die kind te kan sorg nie; die kind mishandel of verwaarloos word; en dit nie in die beste belang van die kind is om in sy ouerlike sorg te bly nie. Die belangrikste rede wat aanleiding tot die verwydering van 'n kind kan gee, is sorgbehoewendheid van die kind (Kinderwet, 2005:96) soos by afdeling 2.2.3.1 bespreek word.

Nadat 'n kinderbeskermingswerker (aangewese maatskaplike werker) 'n aanmelding van 'n beweerde sorgbehoewende kind ontvang, of 'n kind as sorgbehoewend beskou, is die maatskaplike werker volgens die Kinderwet (2005:46) verplig om die kind se veiligheid te verseker; om 'n voorlopige **assessering** te doen **van die aanmelding**; en om te bepaal of die aanmelding geldig was of nie. Na afloop van die ondersoek moet die maatskaplike werker 'n verslag saamstel vir die kinderhof wat die inligting bevat wat die hof in staat sal stel om te bepaal of die kind sorgbehoewend is (De Villiers, 2008:29). Die verslag moet ook aanbevelings bevat rakende die alternatiewe sorg opsie wat vir die kind gepas sal wees.

Indien die kind sorgbehoewend bevind word, kan die beskerming van die kind volgens Artikel 151 (Kinderwet, 2005:64) plaasvind deur die **verwydering van die kind** na tydelike

veilige sorg **deur 'n hofbevel**, of indien die kind onmiddellike noodbeskerming nodig, kan die kind **sonder 'n hofbevel verwyder word** (Artikel 152). Laasgenoemde geval sal plaasvind wanneer die kind se veiligheid in gevaar gestel sal word indien daar vir 'n hofbevel gewag sal word. Wanneer die maatskaplike werker die kind verwyder het en in 'n plek van veiligheid geplaas het, moet die maatskaplike werker die ouers, versorgers of voogde binne 24 uur inlig van die verwydering; die klerk nie later nie as die volgende hofdatum oor die verwydering van die kind ingelig word, en die saak by die relevante provinsiale Departement van Maatskaplike Ontwikkeling aanmeld (Kinderwet, 2005:65). Van Rensburg (2006:55) verduidelik dat sodanige “dringende sorg” beteken dat 'n kind in tydelike alternatiewe versorging geplaas word wat die maatskaplike werker die geleentheid gee om reëlins rakende permanente pleegsorgplasing te tref.

Die Kinderhof kan volgens Artikel 152 van die Kinderwet (38/2005) die volgende bevele maak:

- dat die kind terugkeer/bly in die bewaring en sorg van sy ouers, maar dat dit onder supervisie van die maatskaplike werker moet geskied;
- dat die kind in die sorg van gepaste pleegouers geplaas moet word, indien gepaste pleegouers beskikbaar is;
- dat die kind in 'n tydelike plek van veiligheid geplaas word;
- dat die kind na 'n kinder-en jeugsorg sentrum gestuur word, indien die kind spesifieke dissipline en beheer nodig.

Die doel van die bevele van die Kinderwet is om die beste belange van die kind na te streef met die plasing. Die kind kan dus herenig word met sy biologiese ouers, in gepaste pleegouers se sorg geplaas word, by 'n plek van veiligheid of by 'n kinder-en jeugsorg sentrum geplaas word. Die kinderhof kan ook onder omstandighede bevele dat die kind in die plek van veiligheid bly of na 'n ander plek van veiligheid oorgeplaas word. Vir die doel van dié studie gaan daar op die plasingopsie van pleegsorg gefokus word. Gedurende die tydensverwyderingsfase is die **passing** van die sorgbehoewende kind met die voornemende pleegouer van kardinale belang. Soos in die voorafgaande afdeling bespreek is, is die tipe pleegsorgopsie of verwante, nie-verwante of 'n groep pleegsorg skema. Die stappe en metodes van passing van die kind met die gepaste pleegouer word in meer diepte in hoofstuk drie bespreek.

Die verskeie statutêre stappe, asook die moontlike plasingsoptes, is in hierdie afdeling bespreek, vervolgens word die na-plasingdienste bespreek.

2.4.3 Na-plasingdienste

Die dienslewering wat na die plasing plaasvind, fokus op nasorg en herïntegrasie van die verskeie partye in die samelewing. Omdat permanensie die eerste beginsel van pleegsorg is, word permanensie dus in die fase nagestreef hetsy deur gesinshereniging of deur plasing wat 'n leeftyd sal hou (De Jager, 2011:71).

In elke geval waar die kinders in alternatiewe sorg geplaas is, sal 'n standaardplan aan die hof voorsien word met die uitkomste om stabiliteit vir die kinders te verseker, familiehereniging te prioritiseer, asook om spesifieke tydraamwerke vir die hereniging van die kinders met die ouers te stel (De Villiers, 2008:32).

Nasorgdienste aan die pleegouers na die plasing moet volgens die destydse Departement van Maatskaplike Welsyn (Discussion Document on Guidelines for Foster Care Policy, 1998:7) en Artikel 188 van die Kinderwet (38/2005) op die volgende aspekte fokus:

- Die pleeggesin moet in kennis gestel word van en in kontak gebring word met relevante formele hulpbronne soos mediese dienste, 'n skool, kerklike en sielkundige of maatskaplike hulpverlening, sowel as informele ondersteuningsisteme soos ondersteuningsgroepe, vrywilligers en vriende.
- Reëlins moet vir die uitbetaling van die pleegouertoelae getref word.
- Gereelde en doeltreffende pleegsorgtoesigdienste moet verskaf word om die pleegouers te help om 'n vasgestelde roetine vir die kind uit te werk ten einde veiligheid en sekuriteit te bied.
- Bystand moet aan die pleeggesin gelewer word om die kind te voorsien van gesonde voeding en eetgewoontes, persoonlike higiëne, genoegsame kleding, rekreasiegeleenthede, die bewaring van persoonlike eiendom, en respektering van die kind se privaatheid betreffende pos, telefoonoprope en persoonlike ruimte.
- Die kind se etnies-kulturele erfenis, tradisies, taal en godsdienstige aspekte moet gerespekteer word, veral as dit verskil van dié van die pleeggesin.
- Inligting moet voorsien word oor die kind se opvoedkundige geskiedenis sodat daar aan hierdie opvoedkundige behoeftes voorsien kan word.
- 'n Ooreenkoms moet met die biologiese ouers aangegaan word oor die hantering van spesiale geleenthede soos verjaarsdagvieringe en besoekreëlins van die biologiese ouers.

- Riglyne en prosedures oor die hantering van ernstige gebeurtenisse of insidente soos mishandeling of misbruik van alkohol of dwelms moet ooreengekom word.
- Die handhawing van vertroulikheid te alle tye is belangrik en behoort deur die ondertekening van 'n eed bevestig te word.
- Die gereelde hersiening van die pleegsorgplan en 'n aktiewe deelname van die betrokke partye soos die kind, pleegouers, biologiese ouers en welsynsinstantie is nodig.
- Die gebruik van positiewe dissiplinêre metodes in ooreenstemming met die kind se ontwikkelingsfase en 'n verbod op lyfstraf is nodig.

Hierdie aspekte wat bespreek word, hou ook verband met die inhoud van die opleiding wat die pleegouers moet ontvang soos in hoofstuk drie verder bespreek gaan word. Die maatskaplike werker moet met die biologiese ouers en die pleegouers 'n kontrak opstel wat elkeen se regte en verantwoordelikhede bevat. Bøning (2009:144) beklemtoon dat die nakoming van die kind se fisiese, emosionele, sosiale, opvoedkundige, godsdienstige en kulturele behoeftes in 'n pleegsorgplan uiteengesit moet word. Hierdie pleegsorgplan, soos Artikel 188(e) bespreek, neem die vorm aan van 'n ooreenkoms tussen die verskillende partye om duidelikheid te verskaf. Die biologiese ouers wat met die kontrak hulle samewerking bied, is gewoonlik volgens Bøning (2009:145) beter tot gesinsherenigingsdienste verbind.

De Villiers (2008:32) is van mening dat sodra die kinders in alternatiewe sorg geplaas word, die maatskaplike werker met die **herenigingsdienste** moet begin. Om die kind weer met sy familie te kan herenig moet daar verseker word dat die probleme wat die verwydering veroorsaak het, verbeter het en die familie self goed kan funksioneer. Stappe wat die maatskaplike werker kan neem, is om die ouers met die relevante hulpbronne in aanraking te bring (Kleijn, 2004:26), byvoorbeeld om die moeder na 'n rehabilitasiesentrum te verwys as sy 'n alkohol- of dwelmprobleem het. Kleijn (2004:26) beveel ook aan dat besoeke van die kind aan die ouer aangemoedig en gereël moet word, asook besoeke van die ouer aan die kind of selfs telefoonoproepe of briewe. In hierdie fase moet daar net gefokus word op die rede vir verwydering en die moontlikheid van hereniging.

2.5 SAMEVATTING

In die lig van die voorafgaande bespreking is dit duidelik dat die Suid-Afrikaanse welsynswetgewing oor die jare aangepas is met die oog om die pleegkind se behoeftes te bevredig en so ook pleegsorg per se aangepas het. Die Suid-Afrikaanse wetgewing verskaf duidelike riglyne vir 'n maatskaplike werker om die pleegsorgproses uit te voer. Maatskaplike werkers moet dus hul kennis en vaardighede ten opsigte van die nuwe wetgewing op 'n gereelde basis ontwikkel ten einde die regte en behoeftes van die pleegkind asook die pleegsorgproses die hoof te bied en te bevorder.

Die aard van pleegsorg insluitend die doel, beginsels, elemente en die tipes pleegsorg is in die afdeling bespreek. Die verskillende fases van die pleegsorg proses in die konteks van die take en verantwoordelikhede van die maatskaplike werker is ook bespreek aan die hand van literatuur. In die volgende hoofstuk gaan daar klem gelê word op die dienste wat aan voornemende pleegouers gelewer word ten einde meer pleegouers te werf, te keur en op te lei vir die versorging van sorgbehoewende kinders.

HOOFSTUK DRIE

DIE METODES VAN WERWING, KEURING EN OPLEIDING VAN PLEEGOUERS

3.1 INLEIDING

'n Behoeftte aan geskikte en gewillige pleegouers, soos in Artikel 182 van die Kinderwet (2005) beskryf word, is deur internasionale outeurs (Barbell & Sheikh, 2000:1; Cox, 2002:152; U.S. Department of Health and Human Services, 2001) sowel as nasionale outeurs bevestig (De Jager, 2011:185; Dutschke, 2006:714). Die toename in die getal VIGS-weeskinders en sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika skep 'n groter aanvraag vir pleegouers vir die versorging van die sorgbehoewende kinders (Dutschke, 2006:714).

In Suid-Afrika was die destydse *South African National Council for Child and Family Welfare* (SANC, 1987:97) van mening dat die sukses van die pleegsorgplasing van die werwing, keuring, evaluering en ondersteuning van die pleegouers afhang. Navorsing toon dat welsynsinstanties dit moeilik vind om al die stappe in die pleegproses uit te voer (Delpont, Roux & Rankin, 2008:313). Die ironie van die bogenoemde mening van SANC (1987:97) is dat daar 'n neiging in welsynsinstanties is om nie aandag te gee aan die stappe van werwing, keuring (en passing) en opleiding nie (De Jager, 2011:121) as gevolg van die tyd en koste intensiewe aard van dié stappe. Ten spyte van die uitdagings in die praktyk moet die begeerte om kinders te sien ontwikkel in gesonde gesinne, wat gepas en geskik is vir hulle unieke behoeftes, die dryfkrag agter metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers wees.

Die dienste wat aan die pleegkind en die biologiese ouers in die pleegproses gelewer word, is in hoofstuk twee bespreek. In hierdie hoofstuk gaan daar gepoog word om op die dienslewering aan die pleegouers tydens die pleegsorgproses te fokus. Dus sal die tweede doelwit van die studie in die hoofstuk bespreek word, naamlik die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers. Eerstens sal daar 'n beskrywing gegee word van die metodes van werwing wat in die literatuur gevind word om begrip daarvoor te bevorder. Die fokus van die studie is om die gaping wat in die literatuur oor die werwing van pleegouers in die Suid-Afrikaanse konteks bestaan, veral werwing van pleegouers vir groep pleegsorg skemas, aan te spreek en te beskryf. Daarna sal die keuringskriteria volgens die Kinderwet (Artikel 182, 2005) bespreek word, en lig op die stappe van die keuringsproses gewerp word

ten einde dit meer te standaardiseer. In die laaste afdeling van die hoofstuk word die aard van opleiding van voornemende pleegouers bespreek.

3.2 WERWING VAN PLEEGOUERS

Aangesien die uitdaging en struikelblokke van werwing al van so vroeg as 1879 gedokumenteer word (Wolins, 1963:39), is die konsep van werwing van pleegouers nie 'n nuwe konsep nie.

Volgens die Groot Tesaurus van Afrikaans (Stadler, 1996) is werwing 'n werkwoord wat “beroep, meedoen, en mobiliseer”. Dus om mense te werf, is om mense vir 'n spesifieke taak te beroep, of mense te mobiliseer om 'n taak te verrig of daaraan deel te neem. Die werwing van pleegouers behels dat mense vir die taak/rol van 'n pleegouer beroep word, asook gemobiliseer word om sorgbehoewende kinders te versorg. Voordat enige stappe van die pleegsorgproses kan voortgaan, moet voornemende ouers eers binne die werksfeer en bereik van die welsynsinstantie kom.

Werwingsveldtogte het twee doelwitte voor oë, naamlik om openbare **bewustheid te skep** oor pleegsorg en die behoefte aan pleegfamilies, en tweedens om **gekwalfiseerde pleegouers te werf** (Cox et. al., 2002:152). Om hierdie doelstellings te bereik, maak welsynsinstanties inligting oor pleegsorg bekend, deur hoofsaaklik van gemeenskapsinstanties gebruik te maak.

Die werwing van pleegouers vir die verskillende tipes pleegsorg (De Jager, 2011:60), naamlik vir verwante, nie-verwante en groep pleegsorg skemas, verskil grootliks. In die geval van **verwante pleegouers** is werwing nie so noodsaaklik nie, omdat familie heel moontlik klaar die kind versorg. De Jager (2011:61) haal die volgende gesegde van tradisionele Afrika kulture aan: “there is no such thing as an orphan in Africa”. Familie, vriende en bure neem vanselfsprekend die verantwoordelikheid om 'n kind te versorg indien sy ouers nie in staat is nie. In gevalle waar die kind nie reeds by familielede woon nie, sal die maatskaplike werker familielede opspoor wat die formele of informele versorgers van die kind sal word (De Jager, 2011:60). Die metodes van werwing, wat bespreek sal word, sal daarom meer op die werwing van nie-verwante pleegouers en ouers van 'n geregistreerde groep pleegsorg skema fokus.

Böning (2009:459) noem dat werwing van **nie-verwante** pleegouers die volgende metodes insluit: radio en televisie, koerant- en tydskrifberigte of advertensies, gepubliseerde artikels oor die profiel van 'n spesifieke kind waarvoor spesifieke pleegouers gesoek word,

inligtingspamflette, spesiale gemeenskapsprojekte, webbladsye oor pleegsorg, groepwerksessies, kanselafkondigings en die identifisering van spesifieke gesinne. Die werwing van nie-verwante pleegouers geskied volgens SANC (1987:97-98) deur die gebruik van ander pleegouers wat reeds die ervaring besit, asook deur maatskaplike werkers wat gepaste gesinne identifiseer en nader om dit te oorweeg om 'n pleeggesin te word.

Die werwing van pleegouers vir die doeleindes van 'n **geregistreerde groep pleegsorg skema** verskil aansienlik van die teikengroep van enige ander pleegouer. Volgens Dutschke (2006:218) is die meerderheid van kinders in pleegsorg kinders met gedragsprobleme en het daarom “gespesialiseerde sorg” nodig wat nie net op versorging nie, maar ook op behandeling fokus. Alhoewel alle pleegsorg volgens Dutschke (2006:219) as gespesialiseerde sorg gesien moet word, benodig die pleegouer van 'n groep pleegsorg skema spesiale kwaliteite om vir ses of moontlik meer kinders wat moontlik almal ook gedragsprobleme kan hê te sorg. Omdat daar nog min navorsing oor werwingsmetodes spesifiek vir pleegouers van groep pleegsorg skemas gedoen is, sal hierdie studie gebruik maak van literatuur oor pleegsorg in die algemeen om werwing van die ouers te bespreek. As gevolg van die leemte in literatuur poog hierdie studie om 'n bydrae te lewer.

Volgens Bronfenbrenner (1994) kan die verskillende werwingsmetodes volgens die verskillende vlakke van die ekologiese perspektief geïnterpreteer word. Die konseptualisering van die ekologiese omgewing word volgens Bronfenbrenner (1994) in vier omgewingsisteme verdeel, naamlik die mikro-, meso-, ekso- en makrosisteem. Die mikrosisteem verteenwoordig die individuele vlak; die mesosisteem die gesinsvlak; die eksosisteem die sosiaal-strukturele vlak; en die makrosisteem die sosiokulturele vlak (Böning, 2009:88). Werwingsmetodes kan hiervolgens geklassifiseer word omdat werwing van pleegouers op al vier vlakke plaasvind byvoorbeeld:

- op die mikrovlak by die werwing van 'n individuele ouer;
- op die mesovlak waar 'n gesin genader word;
- op die eksovlak waar kerke en gemeenskapsorganisasies by werwing betrokke is;
- of op die makrovlak waar hoofstroom media vir werwing gebruik word.

In Cox et. al. (2002) se navorsing word die verskillende werwingsbronne bespreek en 'n verband getrek tussen die werwingsmetode en die tipe en lengte van sorg wat daarop volg. Die studie het ook probeer vasstel of die impak van die bewusmakingsbron verskillend is vir verskillende rasse-groepe, landelike of stedelike areas, en die verskillende motiewe vir

pleegsorg. Verskeie bronne (Böning, 2009:459; Cox, 2002; SANC, 1987) stem saam dat werwingsmetodes die volgende insluit: die gebruik van hoofstroom media, gemeenskapsbesprekinge, persoonlike kontakte met pleegouers, kerke en geloofsgebaseerde organisasies en gemeenskapsgebaseerde organisasies. Hierdie werwingsmetodes word in die volgende afdeling uiteengesit en bespreek

3.2.1 Hoofstroom media

Hoofstroom media word wêreldwyd gebruik as middel om pleegouers te werf (Cox, 2002:153) en genereer 'n groot aantal navrae oor pleegsorg. Hierdie metode het die voordeel om 'n groot verskeidenheid van diverse families wat in pleegsorg belang stel te werf, terwyl die gemeenskap terselfdetyd ingelig word oor die doel van pleegsorg en die rol wat pleegouers in 'n kind se lewe kan speel (Child Welfare League of America, 1991). 'n Nasionale opname wat by welsynsinstansies in die Verenigde State van Amerika gedoen is, het getoon dat 83% van die instansies van openbare diensaankondigings of openbare geleenthede vir werwing gebruik maak, en 82% van die instansies in koerante adverteer (Child Welfare League of America, 1991). Van die totale getal welsynsinstansies het 72% van hulle aangedui dat hulle van uitstallings by gemeenskapsgebeure, reklameborde of plakkaat gebruik maak. Ongeag die gewildheid van die gebruik van hoofstroom media, is die nadeel van dié metode die groot verskil tussen die aanvanklike navrae en die min persone by die finale goedkeuring as pleegouers (Cox et. al., 2002:154). Die tweede nadeel van werwing deur middel van hoofstroom media is die hoë kostes daaraan verbonde, wat min welsynsinstansies sonder hulp kan bekostig.

Verslae oor die effektiwiteit van hoofstroom media as werwingsmiddel bevat teenstrydige menings. Slegs 14% van die instansies wat aan die studie deelgeneem het (Cox et. al., 2002:153), het aangedui dat die navrae wat deur die media gegenereer word, uiteindelik tot die werf van pleegouers lei. Literatuur (Cox et. al., 2002:154) toon wel dat hoofstroom media in die VSA effektief daarin is om die breër gemeenskap van die behoefte van pleegsorg bewus te maak. Navorsing deur die *Department of Health and Human Services* (DHHS, 1993) in die VSA toon dat 21% van pleegouers wat aan die studie deelgeneem het, van die behoefte aan pleegsorg bewus geword het primêr deur hoofstroom media.

Volgens Pasztor en Wynne (1995) is daar al bewys dat mense dikwels vir 'n jaar of langer die opsie van pleegsorg oorweeg, en vier of vyf keer deur middel van media daarvan bewus gemaak word, voordat hulle die besluit neem om aansoek te doen. Dus word

werwingsveldtogte wat deurlopend oor `n jaar strek, as meer effektief beskou as periodiese veldtogte wat `n poel van belangstellende aansoekers wil werf (Pasztor & Wynne, 1995). Die gevolgtrekking word gemaak dat, indien mense meer gereeld van die behoefte van sorgbehoewende kinders bewus gemaak word, sal die kans groter wees dat hulle die besluit sal neem om `n pleegouer te word.

Barbell en Sheikh (2002:17) se navorsing in die VSA is in ooreenstemming met bevindinge van Cox et. al. (2002:154) wat toon dat die voornemende pleegouers wat navrae doen as gevolg van hoofstroom media, meestal nie in kinders met spesiale behoeftes belang stel nie. Dus is dit duidelik dat werwingsmetodes meer spesifiek saamgestel moet word, indien ouers vir kinders met spesiale behoeftes gewerf moet word. Die afleiding kan gemaak word dat hoofstroom media nie noodwendig suksesvol sal wees vir die werwing van ouers vir groep pleegsorg skemas nie, of pleegouers kan moontlik betrek word met die verkeerde motief om finansiële vergoeding te ontvang. Om dié situasie te vermy, is dit belangrik om die regte boodskappe in hoofstroommedia-veldtogte te gebruik, deur aandag aan die inhoud van die werwingsboodskappe te gee.

Alhoewel die resultate van hoofstroom media nie altyd tot die identifisering van suksesvolle pleegouers lei nie, is Barbell en Sheikh (2002:17) van mening dat `n werwingstrategie altyd die hoofstroom media sal inkorporeer as `n komponent van werwing. Dit is dus belangrik dat die instansie spesifiek die boodskap wat hulle wil oordra moet identifiseer, asook die mark wat bereik moet word en die formaat wat die beste sal wees om die boodskap oor te dra.

Die boodskap wat as werwingstema gebruik word, is dus uiters belangrik en het `n direkte verband met die aantal ouers wat aansoek doen as pleegouers volgens die bevindinge van `n opname deur die *Child Welfare League of America* (1991). Die opname het verder aangedui dat die volgende werwingstemas gebruik word: temas wat die rol van die pleegouer beklemtoon om `n kind te help; die voordele en belonings van pleegsorg (73% van respondente); die hulp van `n pleegouer aan die kind en sy biologiese familie (46%); asook die voorsiening van `n goeie huis aan `n kind (17%). `n Opname van die *National Foster Care Awareness Project* (Greenberg Quinlan, 1998) het aangedui dat respondente primêr gewillig is om pleegsorg te oorweeg omdat hulle glo dit `n kind die kans om te slaag in die lewe gee (44%) en `n kind met `n goeie huis voorsien (17%). Hierdie statistieke dui aan dat die belangrikste boodskappe wat aan die ouers oorgedra behoort te word, die volgende is: dat

dit wat hulle die kind kan bied, die kind met 'n goeie huis kan voorsien asook die geleentheid om sukses in die lewe te behaal.

Wanneer 'n instansie 'n spesifieke werwingsboodskap of tema (byvoorbeeld “jy kan aan 'n kind 'n positiewe toekoms bied”) gekies het, is dit noodsaaklik om te besluit watter werwingsmetode die gepas sal wees om die spesifieke boodskap uit te dra.

3.2.2 Gemeenskapsbesprekinge

Soos hierbo bespreek is, is hoofstroom media 'n belangrike komponent van werwingsveldtogte om groot teikengroepe met kort maar belangrike boodskappe te bereik. 'n Ander belangrike komponent volgens Barbell en Sheikh (2002:18) is om kleiner en meer spesifieke teikengroepe te bereik, ten einde meer gedetailleerde en omvattende besprekings in gemeenskapsbesprekinge te verbeter.

Wanneer werwing by gemeenskapsgeleenthede gedoen word, is die belangrikste riglyn om die inhoud van die gesprek te selekteer om by 'n spesifieke gehoor aanklank te vind. Omdat gemeenskapsbesprekinge kleiner en meer spesifieke gehore bereik, kan meer interaksie met belangstellende ouers verseker word en dus meer oortuigend en effektief wees.

3.2.3 Persoonlike kontakte met huidige pleegouers

Persoonlike kontak met huidige pleegouers word deur verskeie bronne (Cox, 2002:154; DHHS, 1993; Pasztor & Wynne, 1995) beklemtoon as die effektiefste metode om pleegouers te werf. Volgens Cox et. al. (2002:154) word entoesiasme en egtheid deur persoonlike kontakte met huidige pleegouers gekommunikeer en dus bo die ander verkies. Mense kan perspektief kry deur na ware lewenstories te luister. Deur met die huidige pleegouers te praat, kan hulle 'n realistiese beskouing van pleegsorg kry. Dit is dan ook moontlik vir voornemende pleegouers om vrae te vra en uiting aan bekommernisse te gee (Cox et. al., 2002:154). Die nadeel van die metode van werwing is die beperkte aantal huidige pleegouers wat vir die doel gebruik kan word.

3.2.4 Kerke of gemeenskapsorganisasies

Omdat die rol van religieuse instansies en gemeenskapsorganisasies in maatskaplike werk en meer spesifiek in die werwing van pleeg- en aanneemouers nie geïgnoreer kan word nie, word die werêld se aandag al meer daarop gefokus. 'n Nasionale opname van welsynsinstitusies in

die VSA het getoon dat 61% van die instansies religieuse instansies by werwingsveldtogte betrek (CWLA, 1991).

Volgens inligting van die *New York Times* (Teltsch, 1987) het die "*One Church, One Child*" program in die VSA die staat se agterstand van meer as 700 kinders wat gewag het om aangeneem te word, na veertig verminder. Hierdie program was ook die inspirasie vir soortgelyke programme in ses en twintig van die ander state. Die grootste voordeel van werwing by kerke of religieuse instansies is dat die deelnemers reeds in 'n ondersteuningsnetwerk wat addisionele inligting en ondersteuning kan bied ingesluit is (Cox et. al., 2002:155). 'n Verdere voordeel van kerke of religieuse instansies is dat hulle geestelike doelwitte om ander te dien en te ondersteun, in lyn is met die doelwitte van die pleegsorgproses (Cox et. al., 2002:155).

Barbell en Sheikh (2002:35) beskryf dat hulle bevind het dat daar 'n sterk korrelasie is tussen mense wat vrywilligers in die gemeenskap is en mense wat 'n belangstelling ontwikkel om 'n pleegouer te word. Volgens hulle bevindinge moet werwing dus gemik word op gemeenskapsgebaseerde en geloofsgebaseerde organisasies om dié vrywilligers te betrek. Die *Department of Health and Human Services* (2001) in die VSA toon dat kerke en gemeenskapsorganisasies veral invloedryk in meer landelike gebiede is, waar die bevolking van die gehoor ongelukkig kleiner as die van die stad is.

3.2.5 Verdere afdelings van werwingsmetodes

Die verskillende werwingsmetodes word deur Barbell en Sheikh (2002:18) verder in drie kategorië verdeel:

- Algemene werwing
- Kind-spesifieke werwing
- Geteikende werwing

Algemene werwing verwys na boodskappe wat algemeen toepaslik is, soos "reik uit na 'n kind" en wat oor 'n breë front in die gemeenskap toegepas kan word. Algemene werwing gaan dus gepaard met hoofstroom media en makrovlakwerwing met die doel om die hele gemeenskap te bereik. **Kind-spesifieke werwing** is gerig op die familie lede of nabye vriende wat reeds die kind ken en omgee vir die kind. In die geval sal familie-verwante werwing toepaslik wees op die mesovlakdienslewering. **Geteikende werwing** fokus daarenteen op spesifieke groepe kinders byvoorbeeld op tiener sorgbehoewende kinders, of

kinders met spesiale behoeftes vir wie ouers met gespesialiseerde vaardighede gewerf moet word. In die geval van die werwing van ouers vir groep pleegsorg skemas sal daar van geteikende werwing (op die mikrovlak) gebruik gemaak word omdat ouers met gespesialiseerde vaardighede benodig word.

Wanneer daarin geslaag word om 'n aantal voornemende pleegouers te werf, is dit noodsaaklik om die ouers te keur sodat hulle geskik en gepas vir die sorgbehoewende kind bevind sal word. Die keuring van die pleegouers word in die volgende afdeling bespreek.

3.3 KRITERIA VIR DIE KEURING VAN PLEEGOUERS

Keuring is die proses waar 'n aangewese maatskaplike werker 'n geskikte en gepaste pleegouer vir die versorging van 'n sorgbehoewende kind selekteer. Om pleegsorgpassing te bewerkstellig, moet die maatskaplike werker 'n deeglike assessering doen om die geskikte en gepaste passing te bepaal (Department of Social Development, 2010:15).

Die voorwaardes van 'n voornemende pleegouer word in Artikel 182 van die Kinderwet (38/2005) gestipuleer. In die Wet word daar beklemtoon dat die pleegouer **geskik en gepas** moet wees, **gewillig en in staat** om die kind te versorg, die **verantwoordelikhede** (Artikel 188) **van die sorg toepas en handhaaf**, asook 'n **omgewing voorsien wat tot die kind se ontwikkeling sal bydra**. Elkeen van die aspekte sal vervolgens aan die hand van bestaande literatuur bespreek word.

3.3.1 Geskiktheid en gepastheid

Die Kinderwet (Artikel 182, 2005) bied geen definisie van wat 'n “geskikte en gepaste” persoon behels nie. De Jager (2011:65) maak die afleiding dat 'n geskikte en gepaste persoon die persoon is wat aan die opeenvolgende voorwaardes van Artikel 182 voldoen, soos in die volgende afdelings bespreek word. Geskiktheid en gepastheid behels dat 'n persoon in staat is om die kind te versorg en tweedens by die spesifieke sorgbehoewende kind pas. Huidiglik is dit nodig dat die voornemende ouers 'n Vorm 30 (afdeling 188, Kinderwet) voltooi om te bepaal of die persoon op Deel B van die Register van die Departament Maatskaplike Ontwikkeling gelys is as 'n persoon wat nie met kinders mag werk nie as gevolg van 'n kriminele rekord. Die Vorm 30 kan 'n deel uit maak van die keuringsproses.

Vir die selektering van die gepaste pleegouers het die Komitee van die Regte van 'n Kind (Durand, 2007:22) vier algemene beginsels bepaal. Die beginsels bestaan uit die waardes van **die beste belange van 'n kind**, die belangrikheid van **die kind se opinie** indien dit reeds gekommunikeer kan word, die **oorlewing en ontwikkeling van die kind**, en laastens **geen diskriminasie** wat dus die beskerming van alle kinders wil verseker. Die beste belange van die kind bepaal dat die kind se keuse van ouers in ag geneem moet word volgens die ouderdom en volwassenheid van die kind om sulke besluite te maak (Durand, 2007:24).

Die standaard van die eerste beginsel, **die beste belange van 'n kind**, word in artikel 7 in die Kinderwet (2005:32–34) omskryf en die faktore wat daarop 'n invloed het, word vervolgens in Tabel 3.1 verwerk en uiteengesit:

Tabel 3.1: Faktore wat verband hou met die beste belange van die kind

<p>(a) die aard van die verhouding tussen –</p> <p>(i) die kind en die ouers, of enige spesifieke ouer; en</p> <p>(ii) die kind en enige ander versorger of persoon betekenisvol in daardie omstandighede</p> <p>(b) die houding van die ouer, of enige spesifieke ouer, teenoor:</p> <p>(i) die kind; en</p> <p>(ii) die beoefening van ouerlike verantwoordelikhede of regte in verband met die kind</p> <p>(c) die vermoë van die ouers, of enige spesifieke ouer, of enige ander versorger of persoon wat voorsien in die behoeftes van die kind, ingesluit emosionele en intellektuele behoeftes</p> <p>(d) die waarskynlike effek wat enige verandering in die kind se omstandighede op hom sal hê, ingesluit die waarskynlike effek van enige skeiding van –</p> <p>(i) een of albei ouers; of</p> <p>(ii) enige broer of suster of ander kind, of enige ander versorger of persoon saam met wie die kind gewoon het</p> <p>(e) die praktiese probleme en koste van die kind om kontak te hê met die ouers, of enige spesifieke ouer en of die probleme en koste die kind se reg op persoonlike verhoudings en direkte kontak met die ouers, of enige spesifieke ouers op 'n gereelde basis te behou, sal affekteer</p> <p>(f) die behoefte van die kind –</p> <p>(i) om in die sorg van sy of haar ouer, gesin of uitgebreide familie te bly;</p> <p>(ii) om kontak met sy of haar gesin, uitgebreide familie, stam, kultuur of tradisie te behou;</p> <p>(g) die kind se –</p> <p>(i) ouderdom, volwassenheid en ontwikkelings stadium;</p> <p>(ii) geslag; en</p> <p>(iii) agtergrond en enige ander relevante karaktereienskappe van die kind</p> <p>(h) die kind se fisiese en emosionele sekuriteit en sy of haar intellektuele, emosionele, sosiale en kulturele ontwikkeling</p> <p>(i) enige gestremdheid wat die kind mag hê</p> <p>(j) enige kroniese siekte waaraan die kind mag ly</p> <p>(k) die behoefte van die kind om binne 'n stabiele gesinsomgewing op te groei en waar dit nie moontlik is nie, in 'n omgewing so na as moontlik aan 'n versorgende gesinsomgewing</p> <p>(l) die behoefte om die kind te beskerm teen enige fisiese of psigologiese skade wat veroorsaak kan word deur –</p> <p>(i) onderwerping aan mishandeling, verwaarloos, uitbuiting of afbreking, of om die kind aan geweld of skadelike gedrag bloot te stel; of</p> <p>(ii) om die kind bloot te stel aan mishandeling, vernedering, of slegte behandeling, geweld of skadelike gedrag teenoor 'n ander persoon</p> <p>(m) enige gesinsgeweld wat die kind insluit of 'n ander gesinslid van die kind en</p> <p>(n) die aksie of besluit wat verdere wetlike of administratiewe prosedures in verband met die kind sal vermy of verminder</p>
--

Bron: Böning (2009:299)

Die bogenoemde faktore wat verband hou met die beste belang van die kind word vervolgens bespreek en sal waar moontlik met die Kinderwet (38/2005) vergelyk word. Opsommend verwys die term "die beste belange van die kind", soos in die Kinderwet (2005:32–34) vervat, na 'n gesonde en stabiele verhoudingslewe (Artikel 7(a)); die houdings van versorgers teenoor die kind (Artikel 7(b)); die behoeftes van die kind en die vermoë van versorgers om daarin te voorsien, asook die uitskakel van onnodige risiko's (Böning, 2009:299). Die teenwoordigheid van die beginsel van die beste belange van die kind in die Kinderwet (Artikel 7, 2005) verseker dat 'n eenvormige vertolking verleen word aan die bedoeling van die beginsel en die betekenis daarvan (Böning, 2009:299).

Soos die bogenoemde faktore vervat in die Kinderwet beklemtoon, is dit nodig om die behoeftes van die kind (Artikel 7(f)) as vertrekpunt te gebruik om **gepaste en geskikte** ouers te vind. Die behoeftes van die kind gaan bepalend wees vir die tipe sorg wat die kind gaan benodig. Byvoorbeeld meer gespesialiseerde opleiding word benodig indien die kind gestremd is of ernstige emosionele of gedragsprobleme toon. Die voornemende ouers moet volledig bewus wees van enige behoeftes van die kind, sodat hulle met volledige kennis kan besluit of hulle gewillig is om pleegsorg vir die kind te bied.

Vir plasing van 'n kind in pleegsorg (Kinderwet, 2005:75-76) moet die hof die verslag van die maatskaplike werker oorweeg ten opsigte van die (a) kulturele, religieuse en taal agtergrond van die kind en die ouers; en (b) die beskikbaarheid van iemand met soortgelyke agtergrond as die kind wat gewillig en bemaagtig is om die kind te versorg. Die beginsel **geen diskriminasie** van die Komitee van die Regte van 'n Kind (Durand, 2007:22) moet veral by keuring toegepas word. Die kind mag by iemand van 'n verskillende agtergrond in pleegsorg geplaas word indien daar (a) reeds bestaande band tussen die kind en die persoon bestaan; (b) of wanneer 'n geskikte en gewillige persoon met dieselfde agtergrond nie beskikbaar is om die kind te versorg nie. Böning (2009:142) verwys na Schultz (2002) wat noem dat ooreenstemming betreffende geloofs- en kulturele aspekte die aanpassing van die kind vergemaklik omdat die lewenstyl van die pleeggesin dan nie so drasties verskil van waaraan hy/sy gewoon was nie.

3.3.2 Gewilligheid en kapasiteit om die kind te versorg, en verantwoordelikhede na te kom

Een hoof fokus van die assessering in die keuringsfase is om te bepaal of die voornemende ouer gewillig is om die verantwoordelikhede na te kom wat met die versorging van die pleegkind gepaard gaan, en tweedens of die ouers die kapasiteit het om hieraan gestalte te gee (De Jager, 2011:65). Die assessering deur die maatskaplike werker van hierdie gewilligheid en die houding van die voornemende pleegouer is baie belangrik, veral in die lig van hulle samewerking in die toekoms. Enige verkeerde motiewe om 'n kind in pleegsorg te neem, byvoorbeeld vir finansiële gewin of as gevolg van dwang onder familieleden om vir die kind te sorg, moet in die fase geïdentifiseer word en aangespreek word.

Die Kinderwet (38/2005) verskaf by afdeling 1(1) 'n omvattende definisie van die betekenis van “sorg” van 'n kind. Dis noodsaaklik dat die maatskaplike werker aan die voornemende ouers verduidelik wat hulle verantwoordelikhede om vir die kind te sorg, behels. Indien die voornemende ouers goed oor hulle verantwoordelikhede ingelig is en steeds gewillig is om met die proses voort te gaan, word die ouers se vermoë geassesseer om die kind onbepaald te versorg.

Om die vermoë van pleegouers te bepaal, moet daar holisties na hulle en hul omstandighede gekyk word (De Jager, 2011:66). De Jager (2011:66) verwys na Triseliotis, Sellick en Short (1995) se eienskappe vir die holistiese assessering naamlik: ouderdom, akkommodasie, werk of beroep, lewenstandaard, gesondheid, ontspanningsaktiwiteite, besonderhede van ander lede van die huisgesin, persoonlikheid en huwelikstatus, besonderhede van religieuse oortuigings, rasse-oorsprong, kulturele en taal agtergrond, en krimenele rekords van alle familieleden bo 18 jaar. In ooreenstemming hiermee stel die *South African National Council for Child and Family Welfare* (1987:98) dat daar spesifiek na die samestelling van die gesin gekyk moet word, omdat 'n pleeggesin geselekteer moet word en nie slegs pleegouers nie. Hierdie is 'n baie belangrike faktor wat maatskaplike werkers in ag moet neem by die keuring van pleegouers. Alle familieleden en faktore binne die familie wat 'n invloed op die kind kan hê, moet deeglik geassesseer word om risiko-elemente te elimineer.

Triseliotis, Sellick, en Short (1995:68) het vanuit hulle navorsing 'n reeks faktore geïdentifiseer om pleegouers se vermoë vir pleegsorg te bepaal. Tabel 3.2 bevat vrae wat gestel kan word om hierdie faktore te bepaal.

Tabel 3.2: Faktore vir assessering rakende voornemende pleegouers se vermoë vir versorging

Tipe sorg	Faktore vir assesering
Emosionele kapasiteit	Kan die versorgers warmte en sorg aan die kind verskaf sonder oormatige beantwoording of verwagtinge van die pleegkind?
	Sal hulle met gevoelens wat die kind moontlik mag ervaar, kan simpatiseer?
	Hoe goed sal hulle ontstelde kinders kan help?
Hantering van moeilike gedrag (dissipline)	Watter mate sal hulle negatiewe gedrag kan hanteer sonder om die kind te verwerp?
	Kan hulle stres en konflik hanteer, en volhou met die teenwoordigheid van probleme en krisis?
Fisiese kapasiteit	Sal hulle 'n toepaslike standaard van fisiese sorg kan voorsien?
	Sal hulle 'n voldoende stimulerende omgewing aan die kind voorsien?
Kognitiewe/morele kapasiteit	Sal hulle die kinders kan help om 'n gesonde siening van hulself en ander te ontwikkel?
	Het hulle voldoende kapasiteit om voordeel van opleiding en advies te trek?
	Is hulle voldoende gemotiveerd om die bevel van die taak te verrig, en pas hulle motiewe die taak?
	Is hulle voldoende van hulle, en hulle familiesisteem se sterktes en swak punte bewus?
	Is hulle bewus daarvan dat pleegsorg hulle familiesisteem gaan verander?
	Is hulle voldoende bewus van die behoefte om die plasing veilig te hou?
	Voldoen hulle sienings ten opsigte van ras, geslag, gestremdheid en seksuele oriëntasie aan die organisasie se standarde?
Sosiale (verhoudings) kapasiteit	Sal die ouers die kind se verhouding met sy biologiese familie kan aanvaar en ondersteun?
	Sal hulle in 'n positiewe vennootskap met die biologiese ouers kan saamwerk?
	Het hulle voldoende ondersteuningsnetwerke?

	Sal hulle ondersteuningsnetwerke van die organisasie en ander pleegouers kan gebruik?
	Sal hulle in samewerking met die organisasie kan werk?
	Sal hulle binne die organisasie se beleide werk?

(Bron: Aangepas van Triseliotis et al., 1995:68)

Tydens die maatskaplike werker se assessering en keuring is die vrae belangrik om in ag te neem. Volgens De Jager (2011:68) is hierdie vrae 'n goeie opsomming van wat van 'n pleegouer verwag word. Hierdie lys van faktore sal maatskaplike werkers in staat stel om te bepaal of die pleegouers aan die eise van pleegsorg sal voldoen, en of hulle vir 'n pleegkind 'n huisomgewing kan bied wat bevordelik sal wees vir sy groei en ontwikkeling.

Hierdie faktore om voornemende ouers se vermoë van sorg te assesser het die navorser gegroepeer onder **emosionele kapasiteit, hantering van moeilike gedrag, fisiese kapasiteit, kognitiewe kapasiteit, en sosiale kapasiteit**. Die verskeie groeperings van sorg is in ooreenstemming met Hoghughi en Long (2004:7) se samestelling van sorg wat stel sorg bestaan uit fisiese, emosionele, sosiale en geestelike sorg. Deur na die verskeie aspekte (groeperings) van sorg te kyk, is dit noodsaaklik om op te merk dat 'n holistiese benadering geneem moet word wanneer assessering van voornemende pleegouers plaasvind. Die ouers moet gewillig wees en die kapasiteit toon om alle aspekte van emosionele, fisiese, kognitiewe, sosiale, en dissiplinering verantwoordelikhede na te kom. Die kapasiteit om fisiese versorging toe te pas en 'n omgewing te voorsien wat tot die kind se ontwikkeling bydra word volgende bespreek.

3.3.3 Voorsiening van 'n omgewing wat tot die kind se ontwikkeling bydra

'n Bevorderlike omgewing wat tot die kind se ontwikkeling bydra, is een van die voorwaardes vir geskikte pleegouers. Sodanige omgewing moet beskermend en positief van aard wees, eerder as negatief. Dit is 'n omgewing waar die kind vry van mishandeling en verwaarlosing gaan wees, en 'n omgewing wat liefdevol en opbouend tot die kind se ontwikkeling is (Durand, 2007:22). Volgens die derde beginsel van die Komitee van die Regte van 'n Kind (afdeling 3.3.1:47) moet die omgewing tot die **oorlewing en ontwikkeling van die kind** bydra.

Alhoewel daar baie literatuur vir standarde en riglyne oor die keuring van pleegouers bestaan (Böning, 2009:299; Durand, 2007:22; Fouche & Japhta, 2012; Van Rensburg, 2006:40), word keuring in Suid-Afrika nie volgens gestandaardiseerde praktyke toegepas nie (Dutschke, 2006:735). In aansluiting hierby dui Fouche en Japhta (2012:75) aan dat organisasies verskillende maniere van selektering van pleegouers gebruik. Sommige organisasies vra belangstellende mense om 'n vorm in te vul, wat hulle persoonlike besonderhede bevat en die redes aandui waarom hulle as pleegouers wil optree (Fouche & Japhta, 2012:75). Ander organisasies vereis 'n volledige onderhoud waarna 'n verslag saamgestel word, terwyl sekere organisasies gebruik maak van mense met gespesialiseerde vaardighede soos sielkundiges (Fouche & Japhta, 2012:75) om die ouers te keur. 'n Groot probleem wat in praktyk bestaan is dat maatskaplike werkers dikwels nie opsies het om van te kies wanneer dit by pleegouers kom nie (Bosman-Sadie & Corrie, 2013:277). Maatskaplike werkers is dus net te dankbaar wanneer iemand aanbied om as pleegouer te dien, en deeglike assesering om te bepaal of die plasing in die beste belang van die kind is, vind as gevolg van tyd nie plaas nie. Bosman-Sadie en Corrie (2013:277) stel dat dié gedrag oneties is en deur 'n vooraf opgestelde lys van gekeurde en opgeleide pleegouers in die gemeenskap vermy kan word. Die vereistes waaraan 'n voornemende ouer aan moet voldoen volgens die Kinderwet word in die volgende afdeling bespreek.

Fouche en Japhta (2012:75) verduidelik dat daar vier moontlike uitkomstes na aanleiding van die keuringsproses is:

- Die voornemende pleegouers voldoen nie aan die gewenste vereistes nie en kan dus nie op daardie stadium vir die doel gebruik word nie. Andersins kan die persone vir ander doeleindes gebruik word soos om as 'n vrywilliger by kinder-en jeugsentrums te dien en dan later weer aansoek te doen.
- Die voornemende pleegouers word as pleegouers gekies, maar moet opleiding ondergaan sodat hulle aan die verwagtinge kan voldoen om die gepaardgaande te kan hanteer.
- Die voornemende pleegouers voldoen aan die vereistes, maar dat hulle motivering vir pleegsorg nie versoenbaar is met die aard van pleegsorg nie. Indien die ouers nie gemaklik is met die doelstelling van pleegsorg wat hereniging na streef nie, kan die ouers verwys word om aansoek te doen vir aanneming wat 'n permanente vorm van substituutsorg is en by hulle spesifieke behoeftes pas.
- Die voornemende pleegouers is gepas en geskik en 'n pleegsorgplan kan tussen die pleegouers en die biologiese ouers in verband met besoeke en enige relevante kwessies rakende die sorg van die kind, saamgestel word.

Na aanleiding van bogenoemde sal die maatskaplike werker die voornemende ouers verwys om by 'n ander vorm van hulpverlening met kinders betrokke te raak; of verwys om eers pleegsorgopleiding te ondergaan, of aangemoedig om aansoek vir 'n ander tipe alternatiewe sorg te doen; of in kennis stel dat hulle geskik en gepas gekeur word as pleegouer vir 'n spesifieke sorgbehoewende kind. Wanneer die werwing- en keuringsproses suksesvol voltooi is en daar gepaste ouers vir die versorging van 'n sorgbehoewende kind geïdentifiseer is, is dit nodig soos deur Fouche en Japhta (2012:75) aangedui word, om die nodige opleiding aan die ouers te verskaf om hulle van hulle verantwoordelikhede, take en regte bewus te maak. In die volgende afdeling gaan die aard van opleiding aan pleegouers bespreek word.

3.3 OPLEIDING VAN PLEEGOUERS

Suksesvolle pleegouerskap vereis andersoortige kennis en ouerskapsvaardighede waarop voornemende pleegouers dikwels nie voorbereid is nie (Swanepoel, 2009:35). In 2008 was byna elke staat in die Verenigde State verplig om opleiding aan pleegouers te bied (Dorsey, Farmer, Barth, Kaylin, Greene, & Landsverk, 2008:1403).

Met die doel om dieselfde tendens in Suid-Afrika te vestig, het Durand (2007:44) verwys na die navorsing van Simon en Simon (1985) wat die effek van pleegoueropleiding ondersoek en bespreek het. Vier bevindinge is in die studie beklemtoon: (1) Daar is geen bewyse dat die opleiding die registrasie of goedkeuring van die ouers negatief beïnvloed het nie. (2) Pleegouers wat opleiding ontvang het, het twee keer meer plasings oor 'n lang periode van tyd aanvaar as 'n groep onopgeleide pleegouers. (3) Opgeleide pleegouers het moeiliker plasings (aangedui deur die tydperk van die kind in pleegsorg en die aantal plasings) aanvaar as die onopgeleide ouers. (4) Die aantal plasings (plasingskoers) was aansienlik minder by opgeleide pleegouers as die ouers wat nie opleiding ontvang het nie. Die resultate toon dus slegs positiewe uitkomstes by die toepassing van pleegoueropleiding, en dus word pleegsorgopleiding sterk aanbeveel.

Die voordele van pleegoueropleiding is deur verskeie navorsers bevestig, maar die struikelblokke in Suid-Afrika, soos byvoorbeeld maatskaplike werkers wat oorlaai is met werk, verhoed steeds dat effektiewe opleiding deur alle maatskaplikewerk-instansies verskaf word. Ten spyte daarvan dat maatskaplike werkers oorlaai is met werk en 'n tekort het aan tyd, moet pleegsorgopleiding steeds aan die ouers voorsien word. De Jager (2011:66) stel in haar navorsing dat opleiding en ondersteuning uiters noodsaaklik is vir suksesvolle plasings, behoud van pleegouers en positiewe uitkomstes vir pleegkinders. Daarom moet daar

strategieë gevind word om die hulpbronbeperkings (soos tekort aan maatskaplike werkers) in Suid-Afrika te oorkom. De Jager (2011) is verder van mening dat vrywilligers gewerf en opgelei kan word om pleegouers te ondersteun en op te lei, of maatskaplike hulpwerkers kan gebruik word om hierdie dienste te lewer. Aangesien pleegsorg so 'n groot deel van die werkslading van maatskaplike werkers uitmaak (Dutschke, 2006:714), het die meeste maatskaplike werkers in ooreenstemming met die navorsing van Delport et al. (2008:319) bevind dat groepwerk die beste manier van dienslewering aan pleegouers is. Die rede daarvoor is dat meer pleegouers terselfdertyd opgelei word en dienste ontvang. Belangriker nog is dat dit 'n geleentheid vir die groepslede is om met mekaar te kommunikeer en so gesamentlik as ondersteuningsnetwerk vir mekaar dien. Groepwerk as metode van dienslewering in die maatskaplikewerk-konteks sal in die volgende afdeling bespreek word.

3.4.1 Groepwerk as metodiek vir pleegsorgopleiding

Groepwerk word deur Trevithick (2005:82) gedefinieer as 'n metode van maatskaplikewerk-intervensie wat erkenning gee aan en gebruik maak van prosesse wat plaasvind wanneer twee of meer mense tot 'n gemeenskaplike doel saamwerk. Die term groepwerk word ook gebruik om die konteks waar maatskaplike werk deur middel van groepe plaasvind, te beskryf.

Johnson en Yanca (2009:3) stel dit dat deelname aan kleingroepe in die volgende menslike behoeftes voorsien: die behoefte om met ander mense te sosialiseer, die behoefte aan aanvaarding en behoort, die bevestiging dat hulle nie alleen in moeilike situasies is nie, en die ervaring van die genot om in groepverband te gee sowel as te ontvang, terwyl almal 'n gemeenskaplike doel bereik.

Alhoewel daar verskeie tipes groepwerk is (Social work with groups, 2013; Sheafor & Horejsi, 2000) kan daar hoofsaaklik tussen twee hoofgroepe onderskei word, naamlik behandelingsgeoriënteerde en taakgeoriënteerde groepe (Nogueira, 2006:43). Vir die doeleindes van pleegsorgopleidingsgroepe gaan behandelingsgeoriënteerde groepe bespreek word. Behandelsinggeoriënteerde groepe kan volgens Toseland en Rivas (2005:21-26) verdeel word in ondersteuningsgroepe, opvoedkundige groepe, groeigroepe, terapeutiese groepe en sosialiseringsgroepe. Pleegsorgopleidingsgroepe bestaan gewoonlik uit 'n kombinasie van ondersteunings-, opvoedkundige, terapeutiese en sosialiseringskomponente.

Volgens Trevithick (2005) is die doelwitte wat tydens die verloop van groepwerk nagestreef word om persoonlike, sosiale, omgewings- of politieke verandering mee te bring; verhoudings te koester en ondersteuning te kry; hulpbronne te verkry; en gesamentlike leer te fasiliteer. Johnson en Yanca (2009:92) verduidelik dat 'n groep uit elemente soos die **groepstruktuur**; **-funksionering**; en **-ontwikkeling** bestaan. Die drie elemente van groepwerk help die maatskaplike werker om die groep dinamika te verstaan (Toseland & Rivas, 2011). Trevithick (2005) bespreek die volgende aspekte as noodsaaklik om die **groepstruktuur** te bepaal wanneer 'n nuwe groep saamgestel word:

- die kennisbasis en benadering van die groepwerk, sowel as die tipe groepwerk;
- die voordele en beperkinge van groepwerk bo gevallewerk-intervensie;
- praktiese en strukturele kwessies in verhouding tot die duur, lidmaatskap, grootte van die groep, tyd, formaat en aktiwiteit;
- ysbrekers, groepspeletjies en aktiwiteite;
- leierskapstyl en benadering;
- algemene, spesifieke, gevorderde en gespesialiseerde vaardighede en intervensies;
- groepdinamika, -proses en -ontwikkeling;
- rolle wat opgeneem word in die groep en die rol wat gespeel word deur verdediging;
- hantering van moeilike situasies en gedrag.

Wanneer hierdie aspekte rakende die groepstruktuur bepaal is, vorm dit die raamwerk vir die groepwerk-intervensie met pleegouers. **Groepfunksionering** is verder 'n komplekse proses wat deur die aksies en interaksies tussen die verskillende groeplede beïnvloed word (Social work with groups, 2013:279; Johnson en Yanca, 2009:92). Die sukses van groepfunksionering word bepaal deur die manier waarop energie in die groep gebruik word, die besluite wat gemaak word; en die kommunikasieprosesse wat plaasvind (Sheafor & Horejsi, 2000).

Soos die groep funksioneer en die struktuur van die groep verander, beweeg die groep deur verskeie fases van **ontwikkeling** wat verskillende uitdagings van instandhouding bevat (Johnson en Yanca, 2009:92). Hierdie verskillende fases van groepwerk is (1) oriëntasie -; (2) die outoritêre -; (3) onderhandelings -; (4) funksionele -; en die (5) disintegrasie-fase. Deur die fase van die pleeggroep te identifiseer, kan die maatskaplike werker met meer begrip die funksionering en struktuur van die groep hanteer.

Groepwerk as 'n metode vir pleegsorgopleiding sal 'n tydeffektiewe metode wees om aan die behoeftes van die pleegouers te voldoen. Generiese kwessies waarop pleegouers voorberei

moet word, kan bespreek word om pleegouers voldoende op te lei. Dus is groepwerk toepaslik. Die aard en inhoud van pleegoueropleiding sal in die volgende afdeling in meer besonderhede bespreek word.

3.4.2 Die aard en inhoud van pleegoueropleiding

Die data van die studie “*Caring for Children in Child Welfare*” (Dorsey et. al., 2008:1404) het aangedui dat daar ’n geweldige variasie is van aspekte wat pleegouers in die opleiding kan ontvang. Die verskillende inhoudelike aspekte van opleiding waarop verskillende outeurs klem lê gaan volgende bespreek word.

Swanepoel (2009:35) stel dat pleegouers omsigtig voorberei behoort te word vir die rol en verantwoordelikhede wat gevul moet word. Die pleegouers moet ingelig word oor moontlike veranderinge wat in die huishouding kan plaasvind; hoe om doeltreffend en suksesvol aan te pas en hoe om die betrokkenheid van die biologiese ouer te hanteer (Swanepoel, 2009:35). Die pleegoueropleiding fokus volgens Durand (2007:41) nie alleenlik op die ontwikkeling van ouerskapsvaardighede nie, maar neem ook die verhouding tussen die pleegouer en die kind in berekening, asook die persoonlike behoeftes van die kind. Die faktore rakende die beste belange van die kind soos by tabel 3.1 (sien bladsy 48) bespreek is, moet nou in die fase steeds in ag geneem word wanneer die ouers opgelei moet word. Durand (2007:41) verduidelik dat suksesvolle opleiding van pleegouers nie net in die kind se behoeftes moet voorsien nie, maar ook die stabiliteit van die plasing verhoog en die kanse vir verdere plasings verminder.

Uit die voorafgaande besprekings blyk dit dat pleegouers **voorberei** word deur hulle eerstens volledig in te lig oor alle aspekte van pleegsorg sowel as wat van pleegouer verwag word. Tweedens word pleegouers **opgelei** deur hulle met vaardighede toe te rus. Wanneer die aard van pleegoueropleiding bespreek word, moet daar ’n onderskeiding gemaak word tussen **voorplasing-voorbereiding** en **opleiding** en **naplasing-ondersteuning** en **verdere opleiding**. Triseliotis et al. (1995:44) stel dit dat daar nie van pleegouers verwag kan word om sulke veeleisende take te onderneem sonder dat hulle enige voorbereiding, opleiding, napolingsondersteuning of volhoudende opleiding ontvang nie. Die pleegouers het dus deurlopende leiding en ondersteuning nodig. Eerstens gaan die voorplasingsvoorbereiding en opleiding bespreek word, gevolg deur die napolings-ondersteuning en opleiding.

3.4.2.1 Voorplasingsvoorbereiding en opleiding

Omdat die voornemende ouers tydens hierdie fase dikwels baie onseker is en vrae het is dit dus nodig om die ouers toereikend voor te berei op wat verwag kan word en hulle met die nodige vaardighede toe te rus. Triseliotis et al. (1995:46-47) bespreek die volgende onderwerpe soos in Tabel 3.3 aangebied om die ouers voor te berei.

Tabel 3.3: Onderwerpe wat gedurende die voorbereidingsfase in opleiding gedek moet word met betrekking tot die pleegsorgsisteem, die pleegouer en die pleegkind

Pleegsorg sisteem	Die kindersorgsisteem
	Samewerking van rolspelers
	Die rol van maatskaplike werkers
Die pleegouer	Die rol van pleegouers
	Die impak van pleegsorg op 'n gesin
	Houdings teenoor en bewustheid van kwessies soos ras, geslag en gestremdheid
	Bewustheid met betrekking tot kindermishandeling (kennis oor tekens en simptome, hoe om plasings veilig vir kind en familie te maak, hoe om onthullings te hanteer)
Die pleegkind	Die rol en die betekenis van die kind se biologiese familie, insluitend die rol en belangrikheid van ras en etniese identiteit
	HIV en VIGS diagnose
	Ontwikkelingsfases van 'n kind
	Die oorsake van lae-selfbeeld, en opbouing van selfbeeld
	Beslagleggingsteorie (Attachment theory)
	Sosialisering
	Hantering van moeilike gedrag/dissiplinerings
	Die impak van skeiding en verlies

(Bron: Triseliotis et al., 1995:46-47)

Die onderwerpe wat in die tabel genoem is, is omvattend en behoort pleegouers voldoende voor te berei en met die nodige kennis toe te rus. Die onderwerpe in die drie kategorieë in die tabel sal in die volgende afdelings bespreek word.

(a) Die pleegsorgsisteem

Dis belangrik dat ouers verstaan hoe die **pleegsorgsisteem funksioneer** sodat die pleegouers ook nie onrealistiese verwagtinge van die maatskaplike werkers het nie. Hierdie afdeling van

die opleiding sal gepaardgaan met die kontrak of **werksooreenkoms** (Department of Social Development, 2006:30) wat tussen die biologiese ouers, die pleegouers en die maatskaplike werker gesluit sal word soos in hoofstuk twee bespreek is. Wanneer groepwerk as intervensiemetode gebruik word, sal die maatskaplike werker 'n kontrak met die groeplede sluit vir die verloop van die opleiding. Die maatskaplike werker kan tydens opleiding aan die pleegouers verduidelik dat die **rol van die maatskaplike** werker in die proses is om saam met hulle as 'n span te werk sodat daar na die beste belange van die kind gekyk word.

(b) Die pleegouer

Ouers is dikwels onseker oor hulle rol as pleegouer vir 'n ander ouer se kind, en die maatskaplike werker moet die ouers voorberei op en oplei vir die verandering wat in alle areas van die gesinslewe na die plasing kan plaasvind. Die **impak van pleegsorg op die familie-sisteem** kan deur die sisteemteorie verduidelik word (Worden, 1994:1). Die teorie is een van die elementêre teorieë in verband met terapie of intervensie aan gesinne. Dië teorie beskryf 'n gesinsisteem as 'n kompleks van interaktiewe elemente wat saam 'n eenheid vorm. Die implikasie daarvan is dat 'n probleem binne 'n gesin 'n manifestasie of bewys is van interaksionele prosesse en verwys nie na 'n enkele persoon of persoonlike karaktereenskappe nie. Die eerste aspek van die sisteemteorie wat op die pleegsorgsituasie van toepassing is, is die teenwoordigheid van subsysteme in 'n familie wat uit die egpaar-, ouer- en kindersubsysteme bestaan (Von Bertalanffy, 1968). Wanneer 'n pleegkind 'n huisgesin binne tree, gaan daar veranderinge in die huis plaasvind wat 'n invloed op die egpaarverhouding sowel as die dinamiek van die kindersubstelsiem gaan hê. Tydens die opleiding moet alle subsysteme in die gesin daarvan bewus gemaak word en opgelei word hoe om die pleegkind deel van die gesin te maak, ten spyte van die verandering wat die plasing meebring.

In die fase van voorbereiding is dit aangewese om die voornemende ouers te help om oor hulle eie emosies en denke oor die hele kwessie te reflekteer, sowel as oor hulle eie vooroordele met betrekking tot ras, geslag, gestremdheid en ander kulture. Die refleksie help die ouers om bewus te raak van hulle eie **houdings teenoor die kind** soos artikel 7(b) van die Kinderwet (2005:32) dit verwoord (aangedui by afdeling 3.3.1). Brittz (2011:5) beklemtoon ook die gebruik van reflektering van die persone se gereedheid vir ouerskap, deur vrae te vra soos: “Watter wins op hierdie belegging (van tyd, geld en moeite) van ouerskap sal dit vir jou die moeite werd maak?” of “Watter teleurstellings of ontnugterings het jy al in ouerskap beleef?” Hierdie reflektering help die ouers om hulle vir die taak voor te berei.

(c) Die pleegkind

Die onderwerpe rondom die pleegkind kan 'n wye reeks besprekings insluit afhange van die spesifieke situasie. Die rol en betekenis van die kind se biologiese familie is 'n onderwerp waarvoor die ouers vooraf duidelikheid moet kry.

Die **beslagleggingsteorie** ("attachment theory") stel voor dat mense van geboorte af geprogrammeer is om bindings met ander mense te vorm, met spesifieke klem op die bindings wat met die primêre versorgers ontwikkel word (Owusu-Bempah, 2011:199). Die eerste lewensjare van 'n kind blyk veral belangrik te wees om hulle kapasiteit te ontwikkel om belangrike bindings met mense te vorm. In reaksie op die belangrikheid van die beslagleggingsteorie beklemtoon Durand (2007:41) die rol van die maatskaplike werker om die pleegouers by te staan om die belangrikheid van die beslaglegging te identifiseer, sowel as die effek van die gebrek daaraan op die pleegkind se lewe. 'n Vroeë beskrywende studie (Smyke, Zeanah, Fox, Nelson & Guthrie, 2010:213) wat gefokus het op kinders wat in hulle vroeë ontwikkelingsjare in institusionele omgewings groot geword het, en daarna in pleegsorg geplaas is, het getoon dat daardie kinders teruggetrokke en verwyderd van hulle pleegouers was. Pleegouers moet voor die tyd bewus gemaak word van die verskynsel, maar ook van die positiewe bewyse van navorsing dat die kinders wat in institusionele omgewings groot geword het steeds die vermoë het om weer te herstel en daarna gesonde verhoudinge te vorm (Smyke et. al. 2010:213).

Verdere moontlike struikelblokke, soos die betrokkenheid van die biologiese familie by die pleegkind, sowel as gedragsprobleme as gevolg van die **skeiding en verlies** moet in die voorbereidingsfase bespreek word. Joseph en Stevens (1984:237) stel dit dat ouers wat 'n gebrek aan kennis van kinders se ontwikkelingsfases het, minder effektiewe ouerskap toon. Die psigososiale stadiums van ontwikkeling kan volgens Erikson (1959) gebruik word om ouers toe te rus met kennis oor die uitdagings, vaardighede en krisisse van elke ontwikkelingsfase. Hierdie ontwikkelingsfases word in tabel 4.3 uiteengesit.

Tabel 3.4: Psigososiale ontwikkelingsfases

Geskatte ouderdom	Eienskappe	Psigososiale krisis	Belanghebbende verhouding	Eksistensiële Vraag	Voorbeelde
0–2 jaar	Hoop	Basiese vertrouwe vs. wantroue	Moeder	Kan ek die wêreld vertrou?	Voeding, verlating
2–4 jaar	Wil	Outonomie vs. skaamte en twyfel	Vader	Is dit reg(okay) om ek te wees?	Toilet-opleiding, self aantrek
4–5 jaar	Doel	Inisiatief vs. skuldgevoelens	Familie	Is dit reg vir my om te doen, te beweeg en op te tree?	Eksploreer, gebruik van gereedskap of kuns te maak
5–12 jaar	Bevoegdheid	Bedryf vs. minderwaardigheid	Bure, Skool	Kan ek dit in die wêreld van mense en dinge maak?	Skool, sport
13–19 jaar	Getrouheid	Identiteit vs. rol verwarring	Portuurgroep, Rol modelle	Wie is ek? Wat kan ek wees?	Sosiale verhoudinge
20–24 jaar	Liefde	Intimiteit vs. isolasie	Vriende, vennote	Kan ek liefhê?	Romantiese verhoudinge
25–64 jaar	Omgee	Generatiewe vs. stagnasie	Huishouding, werksvriende	Kan ek my lewe laat geld?	Werk, ouerskap
65-jaar	Wysheid	Integriteit vs. wanhoop	Mensdom, My mense	Was dit reg(okay) om ek te wees?	Reflektering oor die lewe

(Bron: Erikson, 1959)

Die eienskappe en krisisse wat in elke psigososiale ontwikkelingsfase ervaar kan word, bied insig in die gedrag van die verskillende ouderdomsgroepe. Wanneer die ouers die krisis van die kind in daardie lewensfase kan identifiseer, kan die regte metodes gebruik word om die eksistensiële vrae waarmee die kinders worstel, te beantwoord. In ooreenstemming met die teorie van Erikson (1959) het Joseph en Stevens (1984:237) in hulle navorsing bevind dat ouers wat die nodige kennis van die ontwikkelingsfases van kinders het meer akkurate verwagtinge van hulle kinders op sekere ouderdomme het en dus die kinders beter kan ondersteun.

Moeilike gedrag by pleegkinders kan deur die toepassing van die kognitiewe gedragsteorie hanteer word (Sheafor & Horejsi, 2000:99). Die teorie plaas klem op die interaksie tussen 'n persoon se gedagtes, emosies en gedrag. Die teorie stel dat 'n mens se gedagtes en kognitiewe

funksionering sy gedrag sal bepaal. Die doel van die teorie is dus om mense te help om positiewe maniere van dink, en interpretering van lewensgebeure te vind.

Foutiewe denkprosesse en kognitiewe patrone sal veral geïdentifiseer word wanneer 'n kind op 'n ouer lewensfase aangeneem word. Baie van die kinders het groot geword met traumatiese lewensgebeure (as gevolg van die aard van die huisgesinne waaruit hulle geneem is) en die kognitiewe patrone wat as gevolg van die negatiewe gebeure gevorm is, het 'n impak op die kind se huidige gedrag (Robert & Wyer, 1997:2). Dit is in ooreenstemming met ander outeurs soos Dorsey et. al. (2008:1404) se navorsing wat aangedui het dat die jeug wat in pleegsorg geplaas word, heel waarskynlik al 'n vorm van kindermishandeling, verwaarloos, en/of ander traumatiese gebeure ervaar het. Dit is ook algemeen bekend dat jeugdiges in pleegsorg 'n wye reeks van gedrags-, ontwikkelings-, sosiale en skolastiese probleme toon (Dorsey et. al., 2008:1404; Jones & Wells, 2008:4). Om gedragsprobleme dus aan te spreek, sal ouers dikwels eers die foutiewe denkpatrone moet identifiseer, en dan positiewe maniere moet vind om dit te herformuleer ten einde die gedrag te verander. Omdat die traumatiese agtergronde van die meeste pleegkinders tot meervoudige probleme kan lei, meen Dorsey et. al. (2008:1404) dat pleegouers sonder twyfel konkrete opleiding moet ontvang binne die “*range of domains*” wat vir hulle nodig sal wees om die kinders suksesvol te versorg. Die onderwerp sal nie omvattend in dié studie bespreek kan word nie, maar boeke soos *Enhancing Parenting Skills* (Dwivedi, 1999) en *Understanding your young child with special needs* (Bartram, 2008) kan geraadpleeg word indien meer in diepte kennis verkry wil word.

Die metodes van **dissipliner**ing om moeilike gedrag te hanteer, is 'n kwessie wat menige pleegouers al aangedui het as 'n probleem vir hulle. Volgens Brittz (2011:76) behoort die dissipline van kinders volgens hulle ouderdom en temperament toegepas te word en daarom moet ouers, soos Tabel 4.3 illustreer, bewus wees van die ontwikkelingsfase van die kind sodat dissipline vir die kind verstaanbaar en ouderdomstoepaslik is. Die navorsingsbevindinge van Durand (2007:135) toon dat ouers of pleegouers nie in ouerskapsvaardighede en -style, en hanteringsmeganismes en -strategieë opgelei word nie.

Omdat daar by die toepassing van dissipline verskillende ouerskapstyle by ouers geïdentifiseer word, is dit belangrik vir ouers en pleegouers om te bepaal watter tipe ouerskapstyl hulle gebruik. McKay (2006) verduidelik dat ouerskapstyle tussen outoritêr; welwillend; gesaghebbend; en passiewe ouerskap verdeel kan word.

- (a) **Outoritêre Ouerskap:** Outoritêre ouers heers oor hul kinders deur van absolute gesag gebruik te maak. Instruksies word aan kinders gegee om uit te voer, ongeag van die omstandighede. As hierdie instruksies nie tot die letter gevolg word nie, sal swaar straf aan die kinders uitgedeel word. Hierdie tipe ouers verwelkom nie terugvoer van hulle kinders nie. Gewoonlik word enige vorm van terugvoer met straf beantwoord. Die kinders is geneig om stil en ook ongelukkig te wees. Hulle het meer vrees as liefde vir hul ouers. In sulke gesinne kry seuns gewoonlik probleme met die hantering van woede en dogters met die hantering van teëspoed as gevolg van hul hoogs-gestruktureerde lewe waarin niks ooit verander nie.
- (b) **Welwillende Ouerskap:** Welwillende ouers is gewoonlik baie toegieflik. Sulke ouers laat onvolwasse en kinderagtige gedrag in die huislike omstandighede toe. Hierdie ouers verwag dat die kinders uit hul foute sal leer en word ook meestal aan hulle eie lot oorgelaat. Hierdie ouers is geneig om demokraties te wees en laat ook terugvoering van hulle kinders oor die meeste kwessies toe. Hulle sal beide kante van 'n argument aanhoor en maak gewoonlik 'n kompromie. Welwillende ouers vermy gewoonlik konfrontasie met hulle kinders, maar is geneig om meer betrokke te raak en emosioneel nader aan hul kinders te wees as van die ander style.
- (c) **Gesaghebbende Ouerskap:** Gesaghebbende ouers is 'n kombinasie van die eerste twee style. Hulle vorm die gesonde en gelukkige middeweg. Terwyl hulle behoorlike gedrag van hul kinders verwag, verwelkom hulle tog ook terugvoer en vrae oor sekere kwessies. Hulle is in staat om dinge van hul kinders te eis, maar is ook in staat om te reageer op wat hulle kind sê, asook op hulle kinders se vrae en versoeke.
- (d) **Passiewe Ouerskap:** Passiewe ouerskap is om heeltemal onbetrokke te wees. Hierdie ouers is moontlik baie min tuis as gevolg van onvolwassenheid, werk of soortgelyke sake. Hierdie kinders word gewoonlik deur grootouers, ouer broers en susters, babawagters, of sommer deur hulself grootgemaak. Daar is geen ouerlike betrokkenheid by hierdie styl nie.

Die kennis oor ouerskapstyle wat tydens opleiding gedek kan word, kan ouers in staat stel om hulle manier van ouerskap te identifiseer, sodoende kan hulle bepaal waar hulle strenger moet optree wanneer daar meer vryheid aan die kinders verleen moet word. Met die toepassing van die gesaghebbende ouerskapstyl is kinders geneig om die gelukkigste te wees, en met die

meeste selfvertroue op te tree. Dit is egter baie moeilik om 'n suiwer gesaghebbende ouer te wees. Om pleegouers vir suksesvolle ouerskap van die pleegkind op te lei moet die kennis van ouerskapstyle deel vorm van pleegoueropleiding.

Die onderwerpe vir voorbereiding en opleiding van pleegouers voor die plasing verteenwoordig slegs geselekteerde onderwerpe wat vir die omvang van die studie moontlik is. Die opleiding van pleegouers is van so 'n komplekse aard dat vele ander onderwerpe ook bespreek kan word. In die volgende afdeling gaan die ondersteuning en opleiding van pleegouers na die plasing bespreek word.

3.4.2.2 Naplasings-ondersteuning en opleiding

Wanneer die pleegkind by die pleegouers geplaas is, is daar baie veeleisende take en verantwoordelikhede wat van die pleegouers verwag word. Van hierdie take sluit in dat daar 'n verhouding met die pleegkind gebou moet word; sy/haar ontwikkeling bevorder en aangemoedig moet word; die pleegkind beskerm en –gelei moet word; sowel as enige mediese, emosionele, ontwikkelings- en gedragsskewings wat te voorskyn kan kom, hanteer moet word (De Jager, 2011:73). Vir pleegouers wat moontlik nog nie self kinders gehad het nie, of ook kinders van hulle eie tuis het, is dit baie moeilik om aan hierdie eise te voldoen en dus het hulle steeds ondersteuning nodig.

Alle pleegsorgplasinge is volgens Artikel 156 die Kinderwet (38/2005) onderhewig aan pleegsorgtoesigdienste deur die aangewese maatskaplike werker. Die voordeel van groepwerk (soos by afdeling 3.4.1 bespreek is) is dat daar 'n groep pleegouers is wat reeds 'n band gevorm het en saam deur die proses gaan. Die bestaande band kan dus as ondersteuningsmiddel en netwerk gebruik word. De Jager (2011:73) verduidelik dat self-handhawende pleegouerselgroepe die antwoord kan wees vir naplasings-ondersteuning, omdat dit nie intensiewe maatskaplikewerk-betrokkenheid verg nie. Durand (2007:61) verwys na 'n soortgelyke konsep naamlik 'n “*buddy*”-sisteem waar meer ervare pleegouers met nuwe pleegouers skakel, om hulle te help en met praktiese leiding waarmee die maatskaplike werker nie noodwendig kan help nie, te ondersteun.

Eienskappe van ondersteuning wat pleegouers benodig is volgens Durand (2007:33) fisiese, praktiese, emosionele, psigologiese en sosiale eienskappe. Om pleegouers volledig te ondersteun, moet daar aan al hierdie aspekte van ondersteuning aandag geskenk word.

3.5 SAMEVATTING

Die verskeie metodes van werwing naamlik hoofstroom media, gemeenskapsbesprekinge, persoonlike kontakte, kerke en gemeenskapsgebaseerde organisasies is in die hoofstuk aan die hand van literatuur bespreek. Die gebruik van hierdie metodes is noodsaaklik vir die effektiewe werwing van pleegouers vir die versorging van sorgbehoewende kinders. Gevolg daarop is die kriteria vir die keuring van pleegouers bespreek volgens die riglyne van die Kinderwet (35/2008). Die verskillende aspekte van die keuringsriglyne in die Kinderwet (35/2005) is afsonderlik bespreek asook die praktiese implikasies van hierdie riglyne wat maatskaplike werkers in ag moet neem.

Die noodsaaklikheid van pleegoueropleiding is bespreek in die hoofstuk met die gepaardgaande opleidingsmetodieke waarvolgens pleegoueropleiding kan plaasvind. Verder is die aard en inhoud van pleegoueropleiding aan die hand van verskeie literatuur bronne bespreek.

Gevolgtrek is die tweede doelwit van die studie, naamlik om begrip te bevorder oor die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers, bereik deur die literatuurstudie in die hoofstuk. In die volgende hoofstuk sal die bevindinge van die empiriese studie weergegee word oor die sieninge van maatskaplike werkers oor die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers volgens die Kinderwet (35/2008).

HOOFSTUK VIER

SIENINGS VAN MAATSKAPLIKE WERKERS OOR DIE METODES VAN WERWING, KEURING EN OPLEIDING VAN PLEEGOUERS VOLGENS DIE KINDERWET (38/2005)

4.1 INLEIDING

In die voorafgaande hoofstukke is pleegsorg in die konteks van Suid-Afrikaanse wetgewing asook die metodes van werwing, keuring en opleiding aan die hand van relevante literatuur beskryf. Uit hierdie hoofstukke blyk dit dat die aanvraag na pleegsorg as alternatiewe sorgopsie volgens statistiese inligting jaarliks verhoog (Dutschke, 2006:714). In hierdie hoofstuk sal die derde doelwit van die studie bespreek word, naamlik om die sienings van maatskaplike werkers wat dienste aan pleegouers lewer en by die werwing, keuring en opleiding van pleegouers betrokke is, te ondersoek.

4.2 EMPIRIESE STUDIE

Die volgende afdeling bevat die bevindinge van die empiriese navorsing wat onderneem is.

4.2.1 NAVORSINGSMETODE

Omdat die empiriese studie deur 'n kombinasie van 'n kwantitatiewe en kwalitatiewe navorsingsbenadering uitgevoer is, is die prosedure vir verkryging, en analisering van die data beide kwalitatief en kwantitatief. Met die ontleding van die bevindinge sal die kwantitatiewe data in tabel- en figuur formaat voorgestel word, en deur 'n kwalitatiewe data-analise gevolg word, waar die tendense by wyse van temas weergegee sal word.

4.2.2 POPULASIE EN STEEKPROEF

Vir die doel van die studie is 'n doelbewuste steekproef gebruik om respondente wat dienste aan pleegouers lewer te selekteer. Die populasie van die studie is maatskaplike werkers wat spesifiek met pleegouers werk en by werwing, keuring, en opleiding van pleegouers betrokke is.

Die streekproef bestaan uit 20 geregistreerde maatskaplike werkers van vyf welsynsorganisasies wat onderskeidelik nie-regeringsorganisasies, gemeenskapsgebaseerde en geloofsgebaseerde organisasies is. Die maatskaplike werkers kon betrokke wees by die werwing, keuring en opleiding van die onderskeie tipes pleegouers, naamlik nie-familielede,

familielede, of groep pleegsorg skema-ouers. Al vyf hierdie instansies is in die Weskaap geleë.

4.2.3 DATA-INSAMELINGS METODE

’n Semi-gestruktureerde onderhoudskedule (Bylae A en B) is tydens persoonlike onderhoude met die respondente gebruik. ’n Stel van voorafbepaalde vrae wat uit oop en gestruktureerde vrae bestaan, is in die semi-gestruktureerde onderhoudskedule ingesluit. Twintig deelnemers is by die ondersoek betrek.

4.2.4 DATA-ONTLEDING

Data wat tydens onderhoude ingewin is, is met die hand verwerk, en deur middel van tabelle en figure voorgestel. Die data van kwalitatiewe vrae is getranskribeer, en herhalende temas wat geïdentifiseer is, word bespreek.

4.3 BEVINDINGE VAN NAVORSING

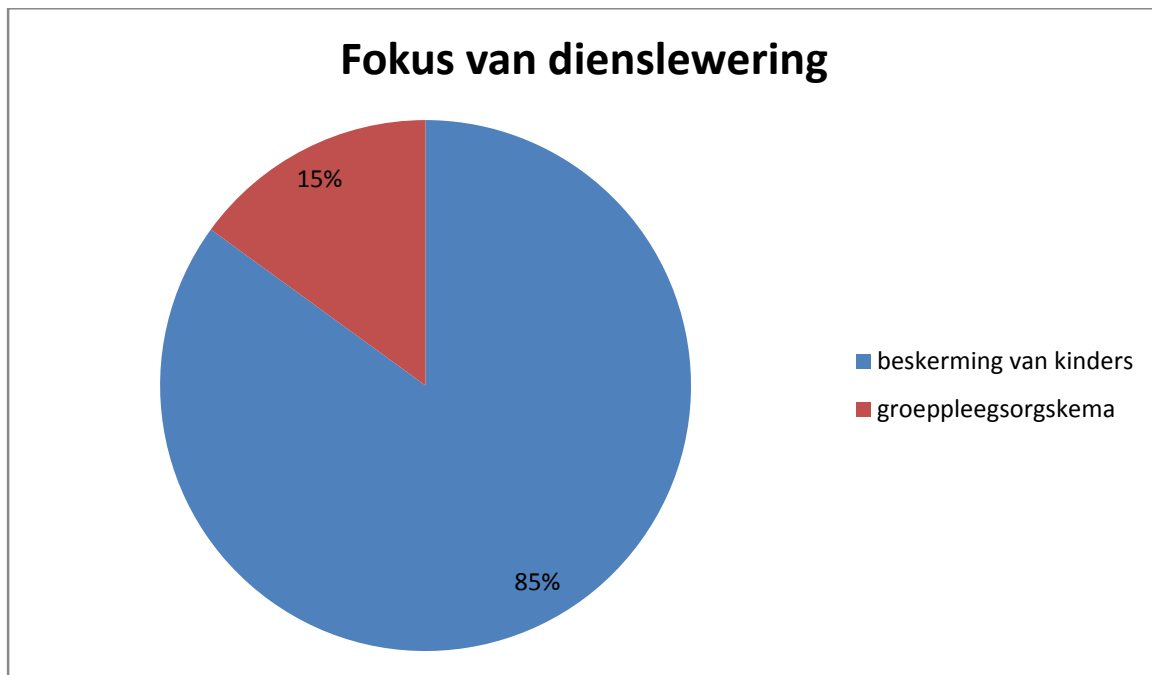
Die bevindinge van die navorsing word in die volgende afdelings bespreek.

4.3.1 IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE

Die volgende data is die identifiserende besonderhede van die deelnemers met wie onderhoude gevoer is.

4.3.1.1 Die hoof fokus van die organisasie se dienslewering

Die Witskrif vir Maatskaplike Welsyn (Ministerie van Welsyn en Bevolkingsontwikkeling, 1997) verwys na die feit dat kinder- en gesinsorgorganisasies ’n groot aantal pleegsorggevalle hanteer. Die eerste aspekte wat dus ondersoek is, is die hoof fokus van dienslewering van die organisasie. Figuur 4.1 vertoon die hoof fokus van dienslewering van die onderskeie welsynsinstansies waar die deelnemers in diens is.

n=20

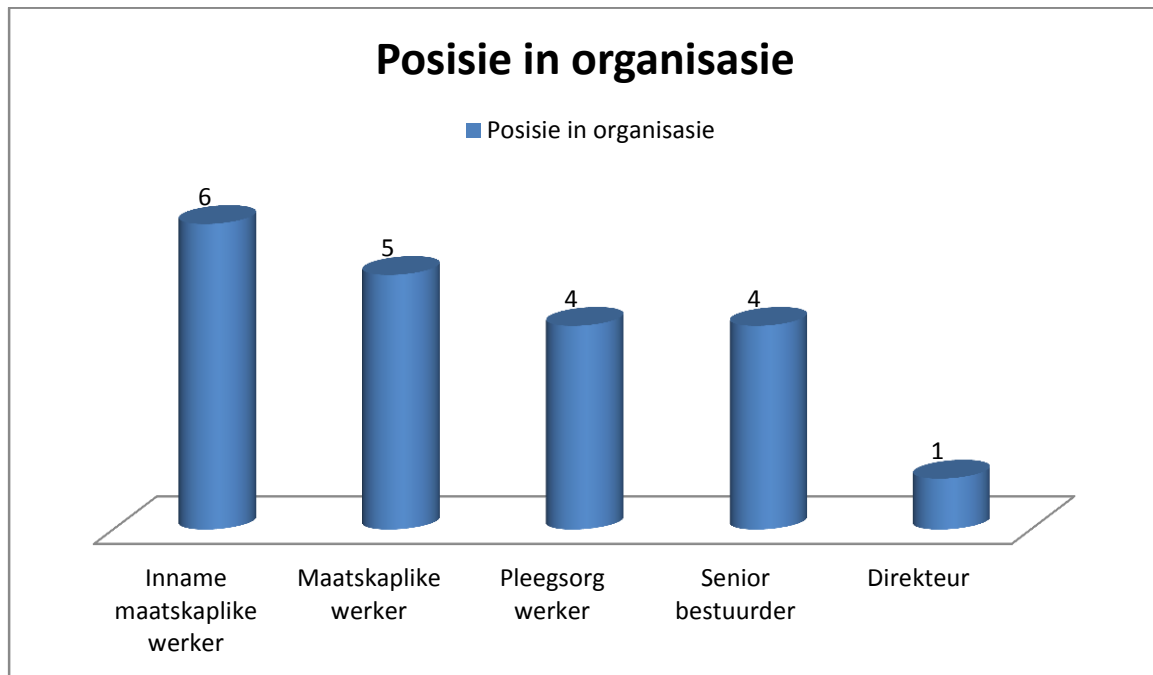
Figuur 4.1 Fokus van dienslewering

Omdat die hoof fokus van dienslewering van Kinder- en gesinsorgorganisasies meestal die beskerming van kinders is, hanteer maak werkers 'n groot aantal pleegsorggevalle. Sewentien (85%) van die deelnemers se organisasies se hoof fokus van dienslewering is die beskerming van kinders. Die Witskrif omskryf die doel van gesins- en kindersorgdienste, naamlik om die gesinslewe te bewaar en te versterk, sodat 'n geskikte omgewing vir die fisiese, emosionele en sosiale ontwikkeling van alle lede voorsien kan word (Böning, 2009:286).

Die bevindinge toon dat drie (15%) deelnemers werksaam is by instansies waar groeppleegsorgskemas die hoof fokus is. Hierdie groeppleegsorgskemas voorsien pleegsorg aan kwesbare, verwaarloosde en mishandelde kinders met die hoop op potensiële gesinshereniging in terme van die Kinderwet (Afdeling 1 van 38/2005). Die instansie se fokus word dus ook gerig op die werwing, keuring, opleiding en ondersteuning van spesifieke pleegouers wat vir 'n huis met pleegkinders sorg.

4.3.1.2 Posisie in organisasie

Die tweede faktor wat ondersoek is, is die posisie wat die respondente in die organisasie beklee. Aangesien dit een van die kriteria vir insluiting is, dat alle respondente 'n gekwalifiseerde maatskaplike werker moet wees, word daar onderskei tussen die spesifieke veld waarin hulle in die organisasie werk. Figuur 4.2 stel die bevindinge ten toon.

n=20

Figuur 4.2 Posisie in organisasie

Die bostaande figuur toon die verskillende posisies wat die respondente in die onderskeie organisasies beklee. Dit is noodsaaklik om te noem dat elke organisasie se struktuur en dus bewoording van posisies verskil, met ander woorde die funksie wat 'n maatskaplike werker in 'n klein organisasie verrig, kan moontlik dieselfde wees as die funksie van 'n aanmeldings- en 'n pleegsorg-maatskaplike-werker van 'n groter organisasie.

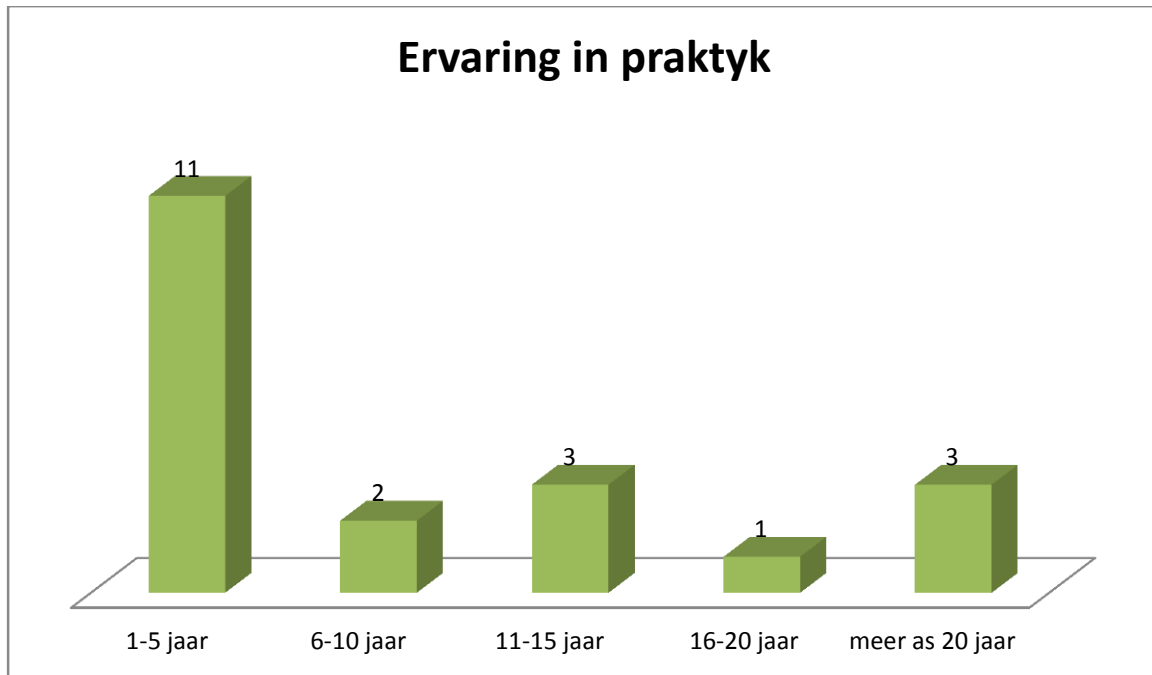
Van die respondente was ses aanmeldings-maatskaplike-werkers (30%), wat die aanvanklike inligting van die kliënt moet insamel om te bepaal watter intervensie benodig word en of die werker en instansie geskik is om die dienste te lewer (*Babylon dictionary, 1997-2014*). Krane en Davies (2000:36) beklemtoon drie take van 'n professionele kinderbeskermer naamlik om aangemelde aantygings van kindermishandeling te ondersoek; om kinders wat hulself in hoërisiko-omstandighede bevind, suksesvol te identifiseer; en om effektiewe beskermingsdienste te verseker. Vyf respondente (25%) het aangedui dat hulle maatskaplike werkers is, wat kan beteken dat hulle met statutêre intervensie besig is, of dat die instansie

minder personeel het en daar nie rolle verdeling is nie. 'n Pleegsorgwerker is 'n maatskaplike werker wat slegs met pleegsorggevalle werk en vier van die respondente werk in die posisie. Vier maatskaplike werkers in die studie het senior bestuurderposte bekleed. Een respondent is 'n maatskaplike werker wat die posisie van direkteur van die organisasie bekleed.

Hierdie verteenwoordigende van posisies van maatskaplike werkers het 'n gebalanseerde steekproef gebied, wat verseker het dat die siening van maatskaplike werkers in die verskillende poste oor die werwing, keuring en opleiding van pleegouers verkry kon word.

4.3.1.3 Aantal jare ervaring in praktyk

Die aantal jare ervaring wat die maatskaplike werkers in die praktyk het, was die volgende aspek wat ondersoek is en word in Figuur 4.3 hieronder geïllustreer.

n=20

Figuur 4.3 Ervaring in praktyk

Uit die figuur blyk dit duidelik dat net meer as die helfte (naamlik elf) van die maatskaplike werkers tussen een tot vyf jaar ervaring in die praktyk het. Hierdie bevinding kan daaraan toegeskryf word dat minder ervare maatskaplike werkers die posisies van aanmeldings-maatskaplikewerke bekleed en daarom dienste aan pleegouers lewer. Die ander rede vir hierdie bevinding is die feit dat organisasies met 'n hoë omset van personeel sukkel as gevolg van oorweldigende werksomstandighede en maatskaplike werkers wat emigreer om beroepe

in ander lande na te jaag (Department of labour South Africa, 2008:7). Met die hoë omset van maatskaplike werkers word jong maatskaplike werkers in dié posisies geplaas.

Twee respondente (10%) het tussen 6 tot 10 jaar ervaring in die praktyk en drie respondente tussen 11 en 15 jaar. Een (5%) persoon het in die kategorie van 16 tot 20 jaar ervaring geval, en slegs drie respondente het meer as 20 jaar ervaring in die praktyk.

4.3.1.4 Grootte van gevallelading

Die respondente is gevra om aan te dui wat die grootte van hulle gevallelading is en dit word in die volgende tabel aangedui.

Tabel 4.1 Grootte van gevallelading

Grootte van gevallelading	Getal
1-50	2
51-100	6
101-150	10
151-200	1
201+	1
Totaal	20

n=20

Volgens die tabel het die meeste respondente 'n gevallelading van 101 tot 150 (10 respondente) of 51 tot 100 (6 respondente). Enkele respondente (5%) het aangedui dat die grootte van hulle gevalleladings 151 en 201 oorskry. Volgens die Department of Labour South Africa (2008:6) is dit amper onmoontlik om in gevalle waar die gevallelading 200 oorskry, nalatigheid te vermy.

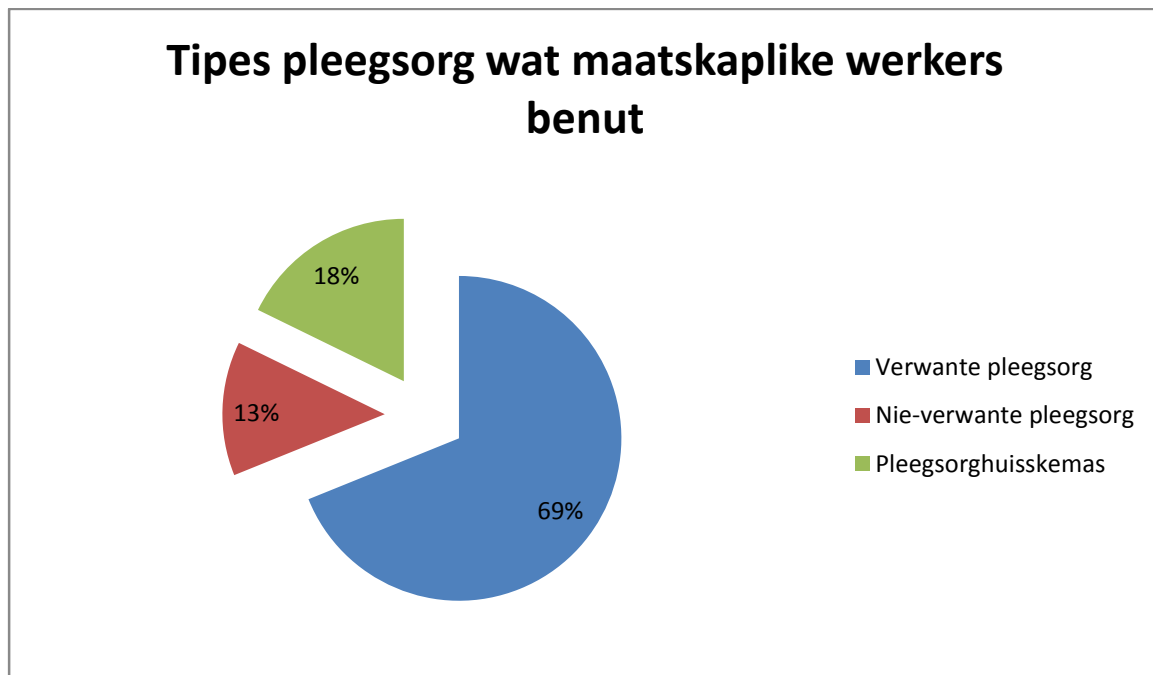
Volgens inligting van die Sowetan in Oktober 2005 (Department of Labour South Africa, 2008:7) het 63% van maatskaplike werkers in Kindersorg: Suid-Afrika 'n gevallelading van meer as 60, terwyl 36% van respondente gevalleladings van meer as 100 het.

4.3.1.5 Tipes pleegsorg

Verwante pleegsorg in Suid-Afrika is die mees algemene vorm van pleegsorg en word in die Kinderwet (38/2005) as die primêre alternatiewe sorg-opsie aangemoedig. Die rede hiervoor

is dat 'n familieplasing die minste ontwrigting vir 'n kind in terme van kulturele, taal, sosiale en ekonomiese aanpassings is (De Jager, 2011:44). Gesins-herenigingsdienste vind ook die maklikste plaas in 'n verwante pleegsorgplasing.

Die volgende figuur toon die tipe pleegsorg wat maatskaplike werkers gebruik aan wanneer na hulle pleegsorg gevalle gekyk word. In figuur 4.4 kan die differensiasie tussen groep pleegsorg skemas, nie-verwante en verwante pleegsorg gesien word.

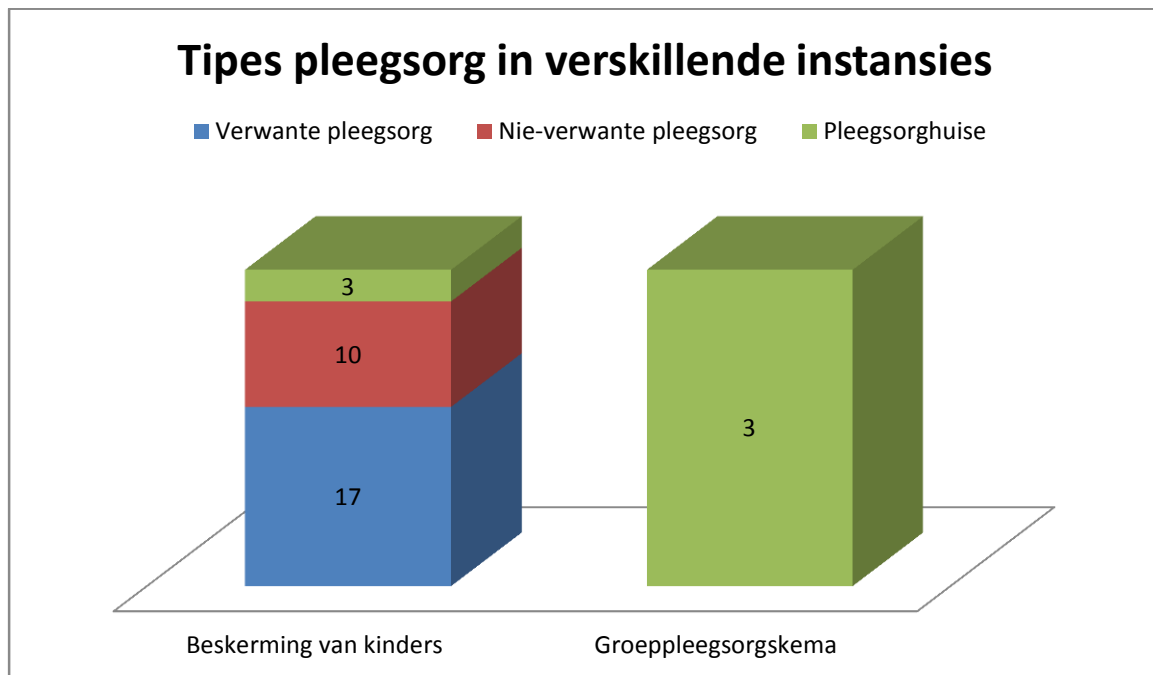
n=20

Figuur 4.4 Tipes pleegsorg wat maatskaplike werkers benut

Maatskaplike werkers het rofweg aangedui hoeveel pleegsorg gevalle hulle behartig van elke tipe pleegsorg. Uit die figuur blyk dit duidelik dat pleegsorghuise (245 gevalle-18%) en nie-verwante pleegsorg (191 gevalle-13%) tans minder as verwante pleegsorg (985 gevalle-69%) gebruik word wanneer na alternatiewe sorgopsies vir sorgbehoewende kinders gekyk word.

Soos aangedui in Figuur 4.1, was die meeste respondente wat op die beskerming van kinders fokus, werksaam by kinder-en-gesinsorginstansies. Dit is opvallend dat kinder-en-gesinsorginstansies hoofsaaklik op verwante pleegsorg fokus, terwyl die instansies wat groep pleegsorg skemas gebruik, alleenlik daarop fokus. Hierdie bevindinge kan moontlik verband hou met die huidige en toekomstige tendens by instansies om op 'n spesifieke tipe alternatiewe sorg te konsentreer. Figuur 4.5 illustreer hierdie tendens en toon die gebruik van

die verskillende tipes pleegsorg binne die onderskeie tipes organisasies aan. Die organisasies in die studie word volgens hulle hoof fokus van dienslewering geklassifiseer.

n=20

♣ *Respondente kon al drie opsies pleegsorg aandui*

Figuur 4.5 Tipes pleegsorg in verskillende instansies

By die instansies wat as hoof fokus die beskerming van kinders het, het 17 (85%) van die respondente aangedui dat hulle van verwante pleegsorg gebruik maak. Tien (50%) van die respondente het nie-verwante pleegsorg gevalle, en slegs drie respondente (15%) het groeppleegsorggevalle. Die aantal nie-verwante en groeppleegsorggevalle in die kinder- en gesinsorginstansies was grootliks in die minderheid en as uitsonderlike gevalle gekenmerk.

Daarteenoor is dit insiggewend dat instansies wat wel groeppleegsorggevalle behartig, slegs op die dienslewering daarvan fokus. In die figuur word geïllustreer dat instansies waar die hoof fokus van dienslewering groeppleegsorghuise is, slegs in daardie aspek van pleegsorg spesialiseer.

4.4 TOEPASSING VAN DIE KINDERWET (38/2005)

Die respondente is gevra om die grootste uitdaging rondom die nakom van pleegsorgriglyne, soos vervat in die Kinderwet (38/2005), te beskryf. Respondente kon verwys na enige areas van pleegsorg wat die grootste uitdaging vir hulle was. Die temas word kortliks in **Tabel 4.2** genoem en die hoof temas word verder bespreek.

Tabel 4.2 Uitdagings ten opsigte van pleegsorgriglyne in die Kinderwet

Temas	Subtemas	Narratiewe
Te kort tydperk	<ul style="list-style-type: none"> Onrealistiese tydperk om pleegsorg te ondersoek 	<ul style="list-style-type: none"> "...ek het 3 maande vir 'n pleegsorg ondersoek... om eerlik te wees, is dit nie realisties nie..."
	<ul style="list-style-type: none"> Onmiddellike verwyderings 	<ul style="list-style-type: none"> "Dit is moeilik want in krisis moet jy 'n kind verwyder sonder om te weet wat verder gaan gebeur."
Herenigingsdienste	<ul style="list-style-type: none"> Herenigingsdienste neem baie tyd in beslag 	<ul style="list-style-type: none"> "terugplasing na moeilike omstandighede is onmoontlik..." "Die fokus op herenigingsdienste, is die grootste uitdaging van kinders wat reeds in pleegsorg geplaas is."
	<ul style="list-style-type: none"> Opsporing van biologiese ouers 	<ul style="list-style-type: none"> "...die kind is dan al reeds 7-8 jaar by die pleegouers en nou volgens 159 review sukkel ons om die biologiese ouers op te spoor...nou moet ons deur die media hulle probeer vind."
Dokumentasie	<ul style="list-style-type: none"> Beskikbaarheid van geboortesertifikate 	<ul style="list-style-type: none"> "Meeste kinders het nie geboortesertifikate nie." "om onbekende vaders op te spoor..."
	<ul style="list-style-type: none"> Verkryging van pleegsorgtoelaes 	<ul style="list-style-type: none"> "die grootste uitdaging is om pleegsorgtoelaes te kry"
	<ul style="list-style-type: none"> Verkryging van polisieklaring vir pleegouers 	<ul style="list-style-type: none"> "...om mense te kry om nou eers 'n polisieverklaring af te gaan lê..."
Intervensie	<ul style="list-style-type: none"> Plasing van ouer kinders of kinders met gedragsprobleme 	<ul style="list-style-type: none"> "Sê nou maar in 'n geval waar die pleegkind sê hy gaan nie meer skool toe nie, en omdat 'n pleegkind volgens wet skoolpligtig is wil die pleegouers hom nie meer hê sonder die toelaag nie. Wat doen ek dan, 'n kinderhuis sal hom ook nie aanvaar nie..." "...daar is niks in die Kinderwet om die pleegouers se regte en verantwoordelikhede toe te pas as hulle 'n kind wil terug gee omdat hy gedragsprobleme toon"

	<ul style="list-style-type: none"> • Om gepaste pleegmoeders te vind 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>"Die dringende behoefte aan pleegsorgouers."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • Keuring van regte motiewe by pleegouers 	<ul style="list-style-type: none"> • <i>"Dit is baie moeilik vir my om te weet wanneer mense dit net doen vir die geld of vir die kind. Dis 'n bron van inkomste vir hulle."</i>

Die temas soos uiteengesit in die tabel word vervolgens bespreek.

Tekort aan tyd

Een respondent het verduidelik dat die tydperk vir 'n maatskaplike werker om die ondersoek en hofproses te voltooi volgens die pleegsorgriglyne van die Kinderwet (38/2005), drie maande is. (*"...ek het 3 maande vir 'n pleegsorgondersoek, terwyl daar ander krisisse is. Om eerlik te wees, is dit nie realisties nie..."*). Hierdie respondent verduidelik onder andere: *"die meeste pleegouers werk en in baie gevalle is hulle die broodwinners..."*. Vir hierdie voornemende pleegouers is dit nie moontlik om in die week die maatskaplike werker te besoek nie, en daarom is drie maande dan 'n kort tydperk om die voornemende pleegouers se omstandighede deeglik te ondersoek.

Omdat maatskaplike werkers nie 'n pleegsorgouerbank het waar moontlike opgeleide pleegouers genader kan word, indien 'n kind verwyder word nie, kan die gebrek aan genoegsame tyd hier die proses vertraag. Wanneer 'n onmiddellike verwydering plaasvind en daar nie vooraf beplan is nie, het maatskaplike werkers nie genoeg tyd om dan eers 'n pleegouer te werf, te keur en binne die gegewe tydperk op te lei nie.

Herenigingsdienste

Volgens artikel 157 in die Kinderwet (38/2005) moet die aangewese maatskaplike werker aanhou om herenigingsdienste aan die biologiese gesin te lewer om die oorsake waarom die kind die gesinsomgewing moes verlaat aan te spreek. Hereniging met die familie is die eerste prioriteit en doel van die permanensieplan terwyl die kind in alternatiewe sorg is. Met in agneming van hierdie maatreël in die Kinderwet (38/2005) het sekere respondente aangedui dat hierdie maatreël uitdagings in die proses veroorsaak.

"Vir ons is die grootste uitdaging die fokus op herenigingsdienste. Op die oomblik sukkel ons want dan is die kind reeds in pleegsorg 7-8 jaar as ons in kennis gestel word...Nou volgens

die 159 kort ons al die inligting van die biologiese ouers voor ons kan bepaal waar die kind geplaas moet word. Dus is daar nie tyd om pleegsorgdienste te doen nie."

Die Kinderwet (38/2005) stel in Artikel 159 onder andere dat die hof wanneer dit besluit oor 'n verlenging van die tydperk van 'n hofbevel, kennis moet neem van die sienswyses van (a) die kind; en (b) die ouer en enige ander persoon wat ouerlike regte en verantwoordelikhede het ten opsigte van die kind het. Die praktiese implikasies vir maatskaplike werkers, soos deur die narratief beskryf word, is dat dit in baie gevalle moeilik is om die ouer of die persoon met ouerlik regte op te spoor wanneer die pleegsorgplasing 'n paar jaar gelede plaasgevind het of wanneer dit slegs 'n informele pleegsorgplasing was. Hierdie bevindinge toon aan dat maatskaplike werkers se tyd grootliks deur herenigingsdienste in beslag geneem word en dat daar nie aandag aan dienste aan die pleegouers gegee kan word nie. Volgens die maatskaplike werkers is die intervensie met die biologiese ouers baie intensief indien werklike veranderinge verkry wil word en selfs dan is hereniging 'n rare verskynsel.

In die meeste gevalle word die pleegsorggeval eers by die maatskaplike werker aangemeld wanneer die kind reeds maande, of jare volgens 'n informele reëling by die pleegouers woon. Op daardie stadium is daar min inligting oor die biologiese ouers beskikbaar. Ten einde herenigingsdienste te lewer, moet die maatskaplike werker volgens die bevel van die landdros eers die biologiese ouers deur media of ander bronne opspoor, of altans bewyse lewer dat die ouers nie opgespoor kan word nie.

Dokumentasie

Wat die uitdagings ten opsigte van dokumentasie betref, het die respondente uitgewys dat dit dikwels gebeur dat die kinders nooit geregistreer was nie en dus geen identiteitsdokumente besit nie. ("*Meeste kinders het nie geboortesertifikate nie*").

Die proses om hierdie dokumente te verkry, is tydsam en vertraag die proses, veral waar die biologiese ouers vermis is.

Een van die prosedures by die keuring van pleegouers is die polisieklaring vir pleegouers wat verkry moet word. Verskeie respondente het aangedui dat dit een van hulle grootste uitdagings is: "*...om mense te kry om nou eers 'n polisieverklaring af te gaan lê...*". Nog 'n uitdaging vir die maatskaplike werker is die aansoek doen en toelating verkry vir pleegouers om toelaes te ontvang.

Intervensie

Die plasing van kinders wat al ouer is, gedragsprobleme het of spesiale behoeftes het, is een van die uitdagings in die pleegsorgproses. Hierdie bevinding word deur die navorsing van Cox et. al (2002:151) bevestig naamlik dat mense nie bereid is om kinders met spesiale behoeftes te versorg nie, en dus is plasing van hierdie kinders uiters moeilik. Dit sluit aan by die uitdaging om gepaste pleegmoeders wat bereidwillig is om die kinders te versorg te kry.

"Mense wil babas inneem, niemand soek kinders wat al ouer is en gedragsprobleme toon nie."

Artikel 182 in die Kinderwet (38/2005) bied die riglyne wat gevolg moet word by die keuring van pleegouers. Tydens die onderhoude het byna elke respondent daarop klem gelê dat die keuring van pleegouers te midde van die baie kort tydperk waarbinne keuring moet plaasvind, baie moeilik is. (*"...ek het 3 maande vir 'n pleegsorg ondersoek... om eerlik te wees, is dit nie realisties nie..."*). In gevalle wanneer gemeenskapslede wat as pleegouers genader word finansiële bystand vir hul pleegsorg moet ontvang, vertroebel dit hierdie voornemende pleegouers se motiewe. (*"Dit is baie moeilik vir my om te weet wanneer mense dit net doen vir die geld of vir die kind. Dis 'n bron van inkomste vir hulle."*). In hierdie gevalle kan dit vir die maatskaplike werkers moeilik wees om te weet wat die ware motief van die ouer is. Hierdie tema sal in die studie by afdeling 4.6.5 verder bespreek word.

4.5 DIE AARD VAN PLEEGSORG

Die drie doelstellings van pleegsorg soos in die Kinderwet (38/2005) beskryf word, is aan die respondente voorgelees. Respondente is gevra om aan te dui in watter mate hulle hierdie doelstellings nastreef om geskikte pleegsorgplasinge te verseker. Die bevindinge word in die volgende tabel aangebied.

Tabel 4.3 Aard van pleegsorg

Doelstelling	Altyd	Soms	Nooit	Totaal
Om kinders te beskerm en te versorg deur 'n veilige en gesonde omgewing met positiewe ondersteuning te voorsien.	18	1	0	19
Om die doelstellings van permanensie te bevorder, eerstens deur hereniging met die biologiese gesin, of deur die kind te verbind aan 'n veilige en versorgende gesin met die bedoeling om vir 'n leeftyd te hou.	16	3	0	19
Om die kind en sy/haar familie te respekteer deur respek vir kulturele, etniese en gemeenskapsdiversiteit te toon.	18	1	0	19

n=20

▲ ***Een respondent het nie die vraag beantwoord nie***

By die eerste doelstelling het agtien respondente aangedui dat hulle ten alle tye in 'n pleegsorgplasing hierdie doelwit nastreef, terwyl een respondent gesê het dat sy soms hierdie doelstelling nastreef. By die tweede doelstelling het sestion respondente aangedui dat hulle altyd permanensie wil bevorder, en drie respondente het gesê dat hulle dit soms nastreef. Agtien maatskaplike werkers het aangetoon dat hulle altyd die kind se kulturele, etniese en gemeenskapsdiversiteit in pleegsorg respekteer, en slegs een respondent het gesê dat hulle dit soms in 'n plasing respekteer. By al drie doelstellings was daar geen persoon wat aangedui het dat hulle nooit hierdie doelstellings ten opsigte van pleegsorg nastreef nie.

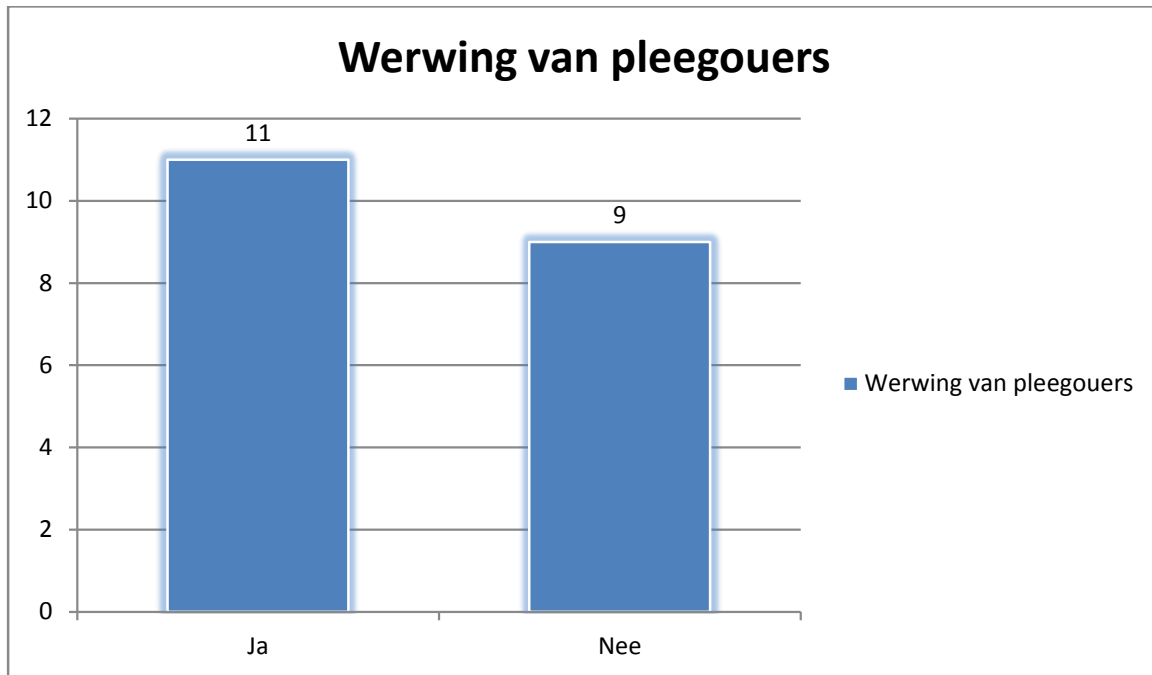
Die bevindinge dui daarop dat maatskaplike werkers altyd die beste belang van die kind soek en poog om in die meeste pleegsorggevalle hierdie doelstellings, soos in die Kinderwet (38/2005) uiteengesit word, na te volg. Alhoewel die doelstellings nie altyd bereik word nie, word dit in alle omstandighede nagestreef.

4.6 WERWING VAN PLEEGOUERS

4.6.1 Aktiewe werwing van pleegouers

Die werwing van pleegouers is 'n formidabele taak vir enige welsynsinstantie (Barbell & Sheikh, 2000:1), en daarom is respondente gevra of die werwing van pleegouers by hulle organisasie aktief gedoen word. Die werwing van pleegouers het al drie tipes pleegsorg

ingesluit, solank daar werwing van een van hierdie tipes pleegsorg plaasvind. Figuur 4.5 illustreer hulle sieninge.

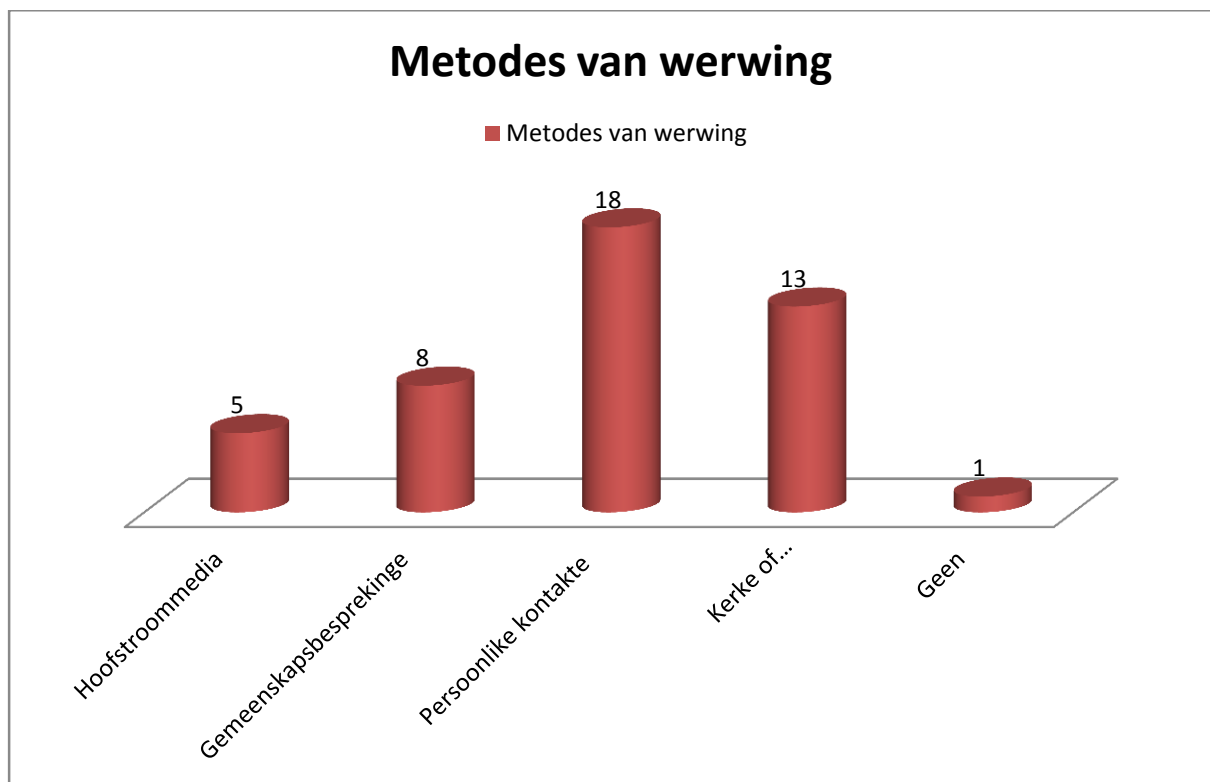
n=20

Figuur 4.6 Werwing van pleegouers

Elf respondente (55%) het aangedui dat hulle by hulle organisasie werwing aktief doen, en nege respondente (45%) het aangedui dat daar nie werwing by hulle organisasie plaasvind nie. Hierdie bevinding is in ooreenstemming met die bevindinge van Delpont, Roux en Rankin (2008:313) wat bevind het dat slegs 50% van maatskaplike werkers pleegouers werf. Een respondent het gesê: *"Ons doen nie werwing nie want dit is die werk van die Departement. Hulle het al die bronne en hulle is verantwoordelik om pleegouers te werf."* Dis insiggewend dat alle instansies wat dienste aan pleegouers lewer, nie die werwing van pleegouers as deel van hulle werksbeskrywing beskou nie.

4.6.2 Metodes van werwing

Om te spesifiseer watter metodes maatskaplike werkers gebruik om pleegouers te werf, is die respondente gevra om aan te dui watter van die metodes, soos in Figuur 4.6 geïllustreer word, hulle gebruik. Respondente kon meer as een metode kies.

n=20

▲ *Respondente kon meer as een opsie kies*

Figuur 4.7 Metodes van werwing

Die figuur toon dat vyf respondente (25%) gebruik maak van hoofstroommedia, agt (40%) van die respondente gemeenskapsbesprekinge, agtien van hulle persoonlike kontakte van pleegouers, dertien (65%) van hulle van kerke of gemeenskapsgebaseerde organisasies en slegs een (5%) respondent geen metode van werwing van pleegouers nie.

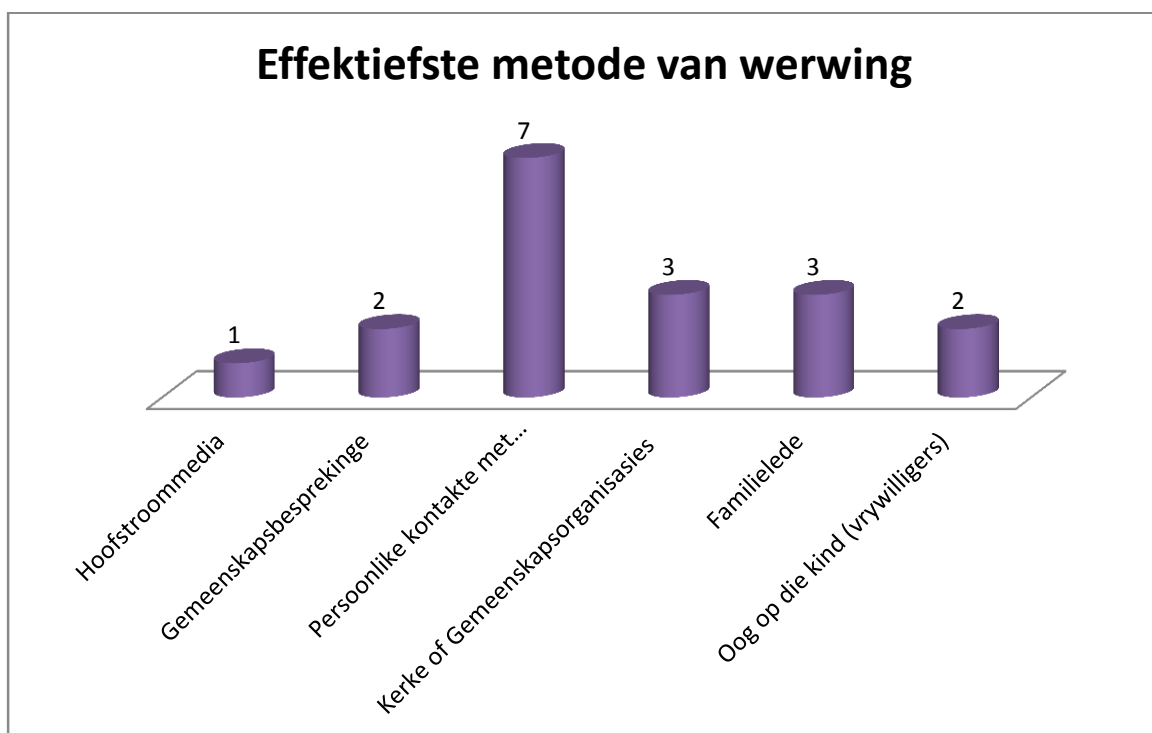
Hierdie bevindinge is in kontras met die navorsing wat in die Verenigde State van Amerika gedoen is (Child Welfare League of America, 1991). In hulle navorsing het 82% van instansies van hoofstroommediabronne vir die werwing van pleegouers gebruik gemaak. Hulle het ook bevind dat byna elke werwingsveldtog 'n aspek van hoofstroommedia bevat. Volgens Cox (2002:152) het werwingsveldtogte twee doelwitte voor oë, naamlik om openbare bewustheid te skep oor pleegsorg en die behoefte aan pleegfamilies, en tweedens om gekwalifiseerde pleegouers te werf. Die eerste doel van werwingsveldtogte naamlik om openbare bewustheid te skep oor die behoefte vir pleegouers word hoofsaaklik bereik deur gebruik te maak van hoofstroommedia en gemeenskapsbesprekinge. Die lae aantal respondente wat aandui dat hulle van hoofstroommedia en gemeenskapsbesprekinge gebruik dui daarop dat die eerste doelwit van werwingsveldtogte nie bereik word in Suid-Afrika nie.

Die klem in Suid-Afrika op familieplasings veroorsaak dat daar hoofsaaklik gebruik gemaak word van kind-spesifieke werwing (Barbell & Sheikh, 2002:18) in die families deur middel van persoonlike kontakte met huidige pleegouers.

’n Nasionale opname van welsynsinstitusies in die VSA het getoon dat 61% van die institusies religieuse institusies by werwingsveldtogte betrek (CWLA, 1991). Hierdie statistiek stem ooreen met die aantal respondente (65%) wat in hierdie studie aangedui het dat hulle gebruik maak van kerke en gemeenskapsgebaseerde organisasies vir werwing.

4.6.3 Mees effektiewe metode van werwing

Ter aansluiting by die metodes van werwing wat in figuur 4.7 geïllustreer word, is die respondente gevra watter van die metodes van werwing is vir hulle die effektiefste metode van werwing. Alhoewel elke respondent een metode kon aandui het party van hulle geen aangedui nie aangesien hulle nie werklik werwing van pleegouers doen nie. In Figuur 4.8 word die respondente se antwoorde oor die effektiefste metode van werwing getoon.

n=20

Figuur 4.8 Effektiefste metode van werwing

Slegs een respondent (5%) het aangedui dat hoofstroommedia gebruik word, terwyl twee respondente (10%) van gemeenskapsbesprekinge, sewe (60%) van huidige pleegouers en drie (15%) van kerke of gemeenskapsorganisasies gebruik maak. Drie van die respondente gebruik

familielede om mense te verwys, en twee respondente gebruik die vrywilliger program “*Oog op die kind*” om gepaste mense te identifiseer.

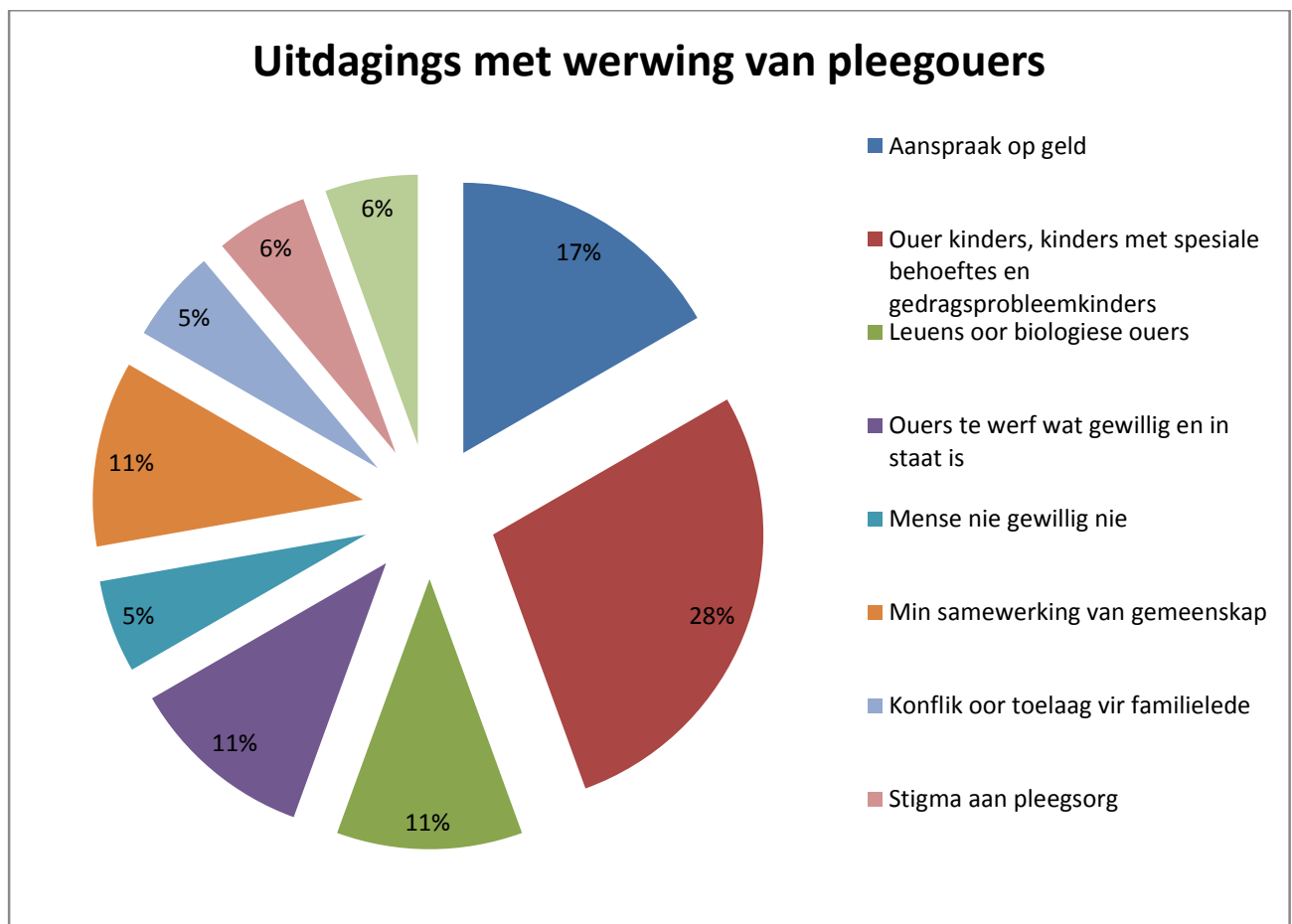
Persoonlike kontak met huidige pleegouers word deur verskeie bronne (Cox, 2002:154; DHHS, 1993; Pasztor & Wynne, 1995) beklemtoon as die effektiëste metode om pleegouers te werf. Die bevindinge in die studie is dus in ooreenstemming met die literatuurstudies wat noem dat persoonlike kontakte met huidige pleegouers die effektiëste metode van werwing is. Die rede hiervoor is dat ’n meer realistiese beskouing van pleegsorg verkry word deur die insette van iemand wat dit persoonlik ervaar het en wat ook as aanmoediging kan dien dat dit wel moontlik is om die uitdagings van pleegsorg te oorkom.

Volgens een respondent is kerk-komitees en gemeenskapsgebaseerde organisasies die effektiëste aangesien hulle bekend is met hulle lede sowel as ’n morele begrip van wat dit beteken om ’n pleegouer te wees. Hulle sal mense aanbeveel wat kwaliteite van ’n goeie en liefdevolle ouer het. Literatuurstudies (Cox et al., 2002:155) beklemtoon dat dit voordelig is om kerke as werwingsagente te gebruik juis omdat hulle ’n reeds bestaande ondersteuningsstelsel het wat hulle dan help om die taak te behartig.

Die “*Oog op die Kind*” program identifiseer vrywilligers in die gemeenskap wat help om sorgbehoewende kinders in die gemeenskap te identifiseer. Twee van die respondente het aangedui dat hierdie vrywilligers dikwels ook gepaste mense in die gemeenskap as pleegouers kan aanwys en so voornemende pleegouers kan werf. Die respondente het verduidelik dat dit die effektiëste metode is om pleegouers te werf omdat hierdie vrywilligers reeds die mense in die gemeenskap ken.

4.6.4 Uitdagings met werwing van pleegouers

Na afloop van die vrae oor die werwing van pleegouers is die respondente gevra om die uitdagings wat hulle ten opsigte van werwing van pleegouers ervaar, te bespreek. In Figuur 4.9 word die verskeie uitdagings, soos deur die maatskaplike werkers beskryf, geïllustreer.

n=20

^ *Respondente kon meer as een uitdaging aandui*

Figuur 4.9 *Uitdagings met werwing van pleegouers*

Soos in die voorafgaande hoofstukke bespreek is, kan werwing van pleegouers uitdagend wees, selfs in die beste van omstandighede (Barbell & Sheikh, 2000:1). Die deelnemers het hulle sieninge gedeel oor die uitdagings of struikelblokke by die werwing van pleegouers in hulle omstandighede.

Die eerste uitdaging wat deur drie respondente aangedui is, is die **aanspraak wat pleegouers op finansiële vergoeding maak** (17%) vir die vergoeding van die kinders. Die volgende narratiewe beeld hierdie uitdaging uit:

“Meeste mense wil ’n vergoeding/aansporing hê vir hulle om pleegouers te word. Hulle wil voordeel daaruit trek.”

“Vir mense gaan dit altyd oor geld, maar as hulle nie geld kry nie (as gevolg van agterstande) dan kom probleme en eise.”

Die uitdaging om pleegouers wat bereid is om **ouer kinders in te neem, kinders met gedragsprobleme asook kinders met spesiale behoeftes** (28%) te werf, het die meeste voorgekom.

“Mense is bereid om babas te vat maar nie bereid om kinders te vat nie.”

Hierdie bevinding is ’n bevestiging van navorsing wat wêreldwyd gedoen is (Shuker, 2012:3) naamlik dat daar ’n algemene tekort is aan pleegouers vir ouer kinders, dié met emosionele of gedragsprobleme, en kinders van minderheid etniese groepe. Geteikende werwingstrategieë sal nodig wees om pleegouers vir hierdie sorgbehoewende kinders te werf (Barbell en Sheikh, 2002:18). Een respondente het ook aangedui dat mense in hulle areas beperkte lewensruimtes het.

"Die ander ding is die kinders in ons areas het groot families, soos vier of meer kinders. So wanneer jy iemand vind wat gewillig is sal hulle moontlik nie plek hê om vier of ses kinders te akkommodeer nie."

Volgens die *Beste belange van ’n kind* beginsel (Kinderwet, 2005:21) moet daar gekyk word na die waarskynlike effek wat die skeiding van enige broer of suster in ’n plasing op ’n kind kan hê. Wanneer drie of vier kinders uit een huis verwyder word, word daar altyd gepoog om die kinders bymekaar te plaas ten einde die traumatiese effek te verminder. Omdat dit nie moontlik vir families in die gemeenskap is om meer as een kind in te neem nie, is dit ook ’n uitdaging om kinders van dieselfde gesin by een gesin te plaas.

Om vergoeding vir pleegsorg te kan kry, kan daartoe bydra dat baie gemeenskaps- en familieledes oneties optree om toegang tot finansiële vergoeding te verkry. Vele deelnemers (2 respondente) het aangedui dat hulle grootste uitdaging by die werwing van pleegouers is dat familieledes **leuens oor die biologiese** (11%) ouers van die kinders vertel. *"Familie lede meld aan dat die biologiese ouers vermis, of oorlede is terwyl hulle weet waar die biologiese ouers woonagtig is."* Op hierdie wyse verkry die familie geld, terwyl die maatskaplike werkers dit moeilik vind om te weet of die biologiese ouers reël vermis word.

’n Verdere uitdaging is om ouers te werf wat **gewillig en in staat** (11%) is om die kind te versorg. Een respondente het opgemerk: *“Die uitdaging is wanneer jy ’n persoon kry wat ’n baie goeie kandidaat is, versorgend en liefdevol, maar het nie die voldoende huislike omstandighede vir die kind om in te leef nie. Dan kan hulle nie pleegouers word nie.”* In ooreenstemming met die Kinderwet (2005:75-76) poog die meeste instansies om die kind se

kultuur, taal en etnisiteit te respekteer. Dit het tot gevolg dat werwing hoofsaaklik in dieselfde gemeenskap gedoen word. Sodoende is herenigingsdienste ook meer haalbaar, juis omdat die kind in nabye kontak met die biologiese ouers is en ook nie aan 'n hoër sosio-ekonomiese leefstyl blootgestel word nie. Die nadeel hiervan is dat voornemende pleegouers liefdevol en gewillig is om die kind te versorg, maar nie oor die nodige finansies of geskikte huislike omstandighede beskik nie.

Aan die ander kant het een respondent aangedui dat daar ouers is wat in staat is, maar **nie gewillig is om pleegsorg** (5%) te oorweeg nie. Dit is meer welvarende ouers wat die kapasiteit en omgewing het om tot die kind se ontwikkeling by te dra, maar dikwels nie gewillig is nie:

“Die feit dat meeste mense nie gewillig is om kinders in pleegsorg in te neem nie, hulle is bang dit gaan hulle eie kinders beïnvloed.”

Aangesien pleegsorg 'n impak op 'n gesin het (Worden, 1994:1), moet pleegouers gelei word om hierdie verandering in die gesin te fasiliteer, maar vir baie gesinne is 'n moontlike moeilike kind te veel ontwrigting vir die gesinslewe.

Een respondent het uitgelig dat sy dit moeilik vind om pleegouers te werf omdat sy **min samewerking van die gemeenskap** (5%) ontvang. De Jager (2011:121) het in haar navorsing ook aangedui dat min samewerking van pleegouers en die gemeenskap 'n algemene rede is waarom werwing en opleiding van pleegouers nie geskied nie. 'n Ander respondent het verduidelik dat baie van die landdroste nog familieplasings goedkeur, maar waar geen finansiële bystand deur die staat voorsien word nie. Sy verduidelik: *“Want daardie landdros voel dalk dat in beginsel moet die families na mekaar sorg, maar hy gaan nie geld toelaat nie. Dan strem dit nogals die situasie.”* Die maatskaplike werker moet dan by die voornemende pleegouer vasstel of hulle self sal regkom aangesien finansiële bystand nie goedgekeur sal word nie.

'n Ander struikelblok wat by voornemende pleegouers se persepsies aangespreek moet word, is die **stigma van pleegsorg** (5%): *“...daar is klaar so 'n stigma aan pleegsorg want dit is mos nou moeilike kinders en wat ook mense al baie weerstandig maak.”* Die bevinding dui daarop dat daar nie altyd 'n positiewe konnotasie aan pleegsorg gekoppel word wat mense sal motiveer om hulle hiertoe te verbind nie. Meer klem sal dus in werwingsveldtogte geplaas moet word op die voordele en beloning wat met pleegsorg gepaardgaan. Indien die instansie

goeie pleegoueropleiding voorsien, sal dit ook dien as 'n gerusstelling dat die ouers wel opgelei en ondersteun sal word om moeilike gedrag te hanteer.

Die laaste uitdaging wat ten opsigte van die werwing van pleegouers geïdentifiseer is, is die **beperkte tyd** (5%) waarbinne maatskaplike werkers hierdie diens moet lewer. 'n Respondent verduidelik: *"Ons het eenvoudig net nie tyd nie"*.

In die lig van die uitdagings wat ten opsigte van die werwing van pleegouers bespreek is, is dit opvallend dat al die uitdagings, behalwe die laaste een, eksterne uitdagings is. Slegs die tekort aan tyd verwys na die omstandighede in die instansie, terwyl al die ander verband hou met die pleegouers en gemeenskap self en as struikelblokke in die proses beskou word. Die redes hiervoor kan eindeloos wees, maar daar kan wel opgemerk word dat die response van die respondente baie subjektief is.

4.7 KEURING VAN PLEEGOUERS

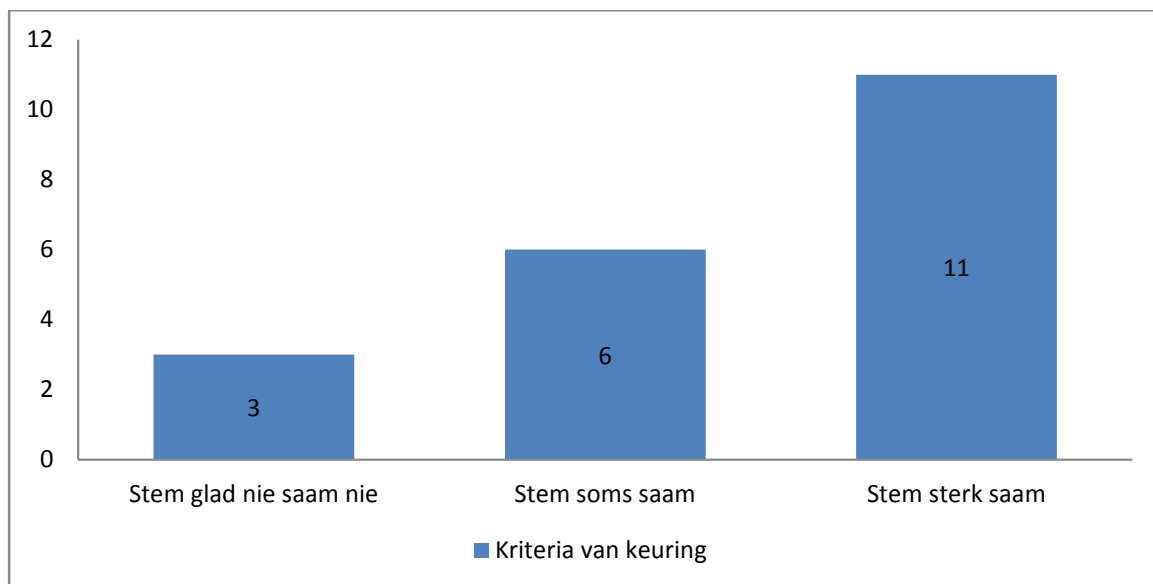
In die volgende afdeling is die siening van die respondente oor die keuring van pleegouers nagevors.

4.7.1 Gestandaardiseerde metodes en kriteria vir keuring van pleegouers

Keuring is die proses waar 'n aangewese maatskaplike werker 'n geskikte en gepaste pleegouer vir die versorging van 'n sorgbehoewende kind selekteer (Department of Social Development, 2010:15). Die respondente is versoek om die volgende stelling te oorweeg en dan hulle vlak van ooreenstemming daarmee aan te dui.

"Gestandaardiseerde kriteria en metodes word gevolg met die keuring van pleegouers by my instansie."

Hulle antwoorde word in Figuur 4.10 geïllustreer.

N=20

Figuur 4.10 Kriteria vir keuring

Soos uit Figuur 4.10 blyk, het die meeste van die respondente (11) aangedui dat hulle sterk saamstem dat hulle instansies gestandaardiseerde metodes en kriteria volg om pleegouers te keur. Ses respondente (55%) het aangedui dat hul instansie soms van hierdie metodes en kriteria gebruik maak, en drie (15%) het aangedui dat hulle glad nie saamstem nie. As motivering vir die stelling van die respondente wat met die stelling saamstem het slegs ses van die elf gesê dat hulle van 'n standaardverslag gebruik maak. Van die ander het verwys na stappe wat hulle in die keuringsproses volg byvoorbeeld om die pleegouer se kriminele rekord te ondersoek. Hulle voltooi ook Vorm 30 (afdeling 188, Kinderwet) om te verseker dat die persoon nie op Deel B van die register gelys is nie (soos verduidelik by punt 3.3.1).

'n Bevinding wat regdeur by die meeste van die respondente voorgekom het, is dat hulle pleegouers volgens Artikel 182 in die Kinderwet (38/2005) keur. Party van die organisasies het van hierdie riglyne gebruik gemaak om 'n gestandaardiseerde verslag saam te stel, terwyl ander die Kinderwet slegs as riglyn in 'n keuringsonderhoud gebruik. Laasgenoemde opmerkings is die van deelnemers wat aangedui het dat hulle soms saamstem of glad nie saamstem nie. Volgens hulle is die Kinderwet wel as riglyn vir die keuring van pleegouers gebruik, maar die maatskaplike werkers het in die onderhoud hulle eie oordeel gebruik om te bepaal of die voornemende ouer geskik en gepas sal wees.

Drie van die respondente het verduidelik dat hulle vrywilligers in die gemeenskap betrek om met die keuring van pleegouers te help. Die rede daarvoor is dat die vrywilligers in die

gemeenskap woon en 'n meer akkurate, holistiese en ware oordeel van die voornemende pleegouers het.

4.7.2 Beskrywings van die riglyne van die Kinderwet

In die Kinderwet (38 van 2005) word beklemtoon dat die pleegouer **geskik en gepas** moet wees, **gewillig en instaat** moet wees om die kind te versorg, die **verantwoordelikhede** (Artikel 188) **van die sorg moet handhaaf**, asook 'n **omgewing wat tot die kind se ontwikkeling sal bydra moet voorsien**.

Die respondente is gevra om die betekenis van elkeen van die begrippe van keuring te omskryf. Party van die respondente het gesukkel om tussen die verskillende begrippe of kategorieë van keuring te onderskei. Gevolglik oorvleuel van die temas by die verskillende begrippe. Die antwoorde van die respondente word eers in tabelvorm weergegee, en daarna bespreek aangesien daar 'n wye verskeidenheid antwoorde vir elke begrip gegee is.

a) Geskiktheid en gepastheid van pleegouers

Tabel 4.4 bied 'n opsomming van die verduidelikings van die verskeie kriteria van keuring waarna maatskaplike werkers in die pleegsorgproses kyk. Die relevante subtemas van elke kriterium is geselekteer en word daarvolgens bespreek.

Tabel 4.4: Kriteria vir keuring van pleegouers

Tema	Subtema	Narratiewe
Geskiktheid en gepastheid van pleegouers	<ul style="list-style-type: none"> Finansiële vermoë 	<i>"..het die persoon sy eie inkomste dat hy nie gaan staat maak op die pleegouer toelae om te oorleef nie".</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Voorsien in basiese, skolasiese en mediese (spesiale) behoeftes 	<i>"Vir my is dit ook hulle opvoedkundige vlak en hulle sieninge oor onderwys."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Fisiese en verstandelike gesondheid van pleegouers 	<i>"Ek sal 'n psigo-sosiale ondersoek doen om te kyk na hulle verstandelike en fisiese gesondheid."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Ooreenkomste met kind se geloof, kulturele en taal afkoms 	<i>"Kyk na die kind se kultuur, geloof en taal, en dan kyk ek ook of gesinshereniging moontlik met die ouers gaan wees."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Reeds bestaande verhouding met kinders 	<i>"Ons gaan soek eers mense in die familie..."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Besorgd oor, liefdevol teenoor en tyd vir kinders 	<i>"'n Belangrike ding vir my is liefde. Ek is 'n groot voorstaander van liefde en versorging, emosionele beskikbaarheid en stabiliteit."</i>
Gewilligheid en kapasiteit om kind te versorg, en verantwoordelikhede na te kom	<ul style="list-style-type: none"> 'n Liefde vir die kind en nie 'n liefde vir toelaag nie 	<i>"Jy sal verbaas wees hoe vinnig hulle weet van 'n ander persoon wat na die kind kan kyk sodra jy hulle CSU rekening stop."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Toewyding aan ouerskap, verantwoordelikhede en rolle 	<i>"Hulle moet verstaan wat dit beteken om 'n pleegouer te wees, wat die verantwoordelikhede is, en dat die kind nou hulle sin is."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Vermoë om kind te dissiplineer 	<i>"Is hulle verstandelik en emosioneel in staat of gaan hulle beheer verloor as die kind gedissiplineer moet word."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Begrip vir ontwikkeling en groei van kind 	<i>"Verstaan die persoon die behoeftes van 'n ontwikkelende kind. Dit sluit aan by die motivering van die beste belange van die kind."</i>

Voorsiening van omgewing wat tot die kind se ontwikkeling bydra	<ul style="list-style-type: none"> Afwesigheid van risiko-elemente 	<i>"Daar moenie goed wees wat afbreek doen tot die kind se ontwikkeling, onveilig, laat aand raas of dwelm en drank misbruik nie."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Waar kind na skool kan leer 	<i>"Dit moet 'n plek wees waar die kind na skool kan leer..."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Naby aan goeie skool 	<i>"...ons (pleegsorghuise) maak seker hulle kom by die regte skool uit. Soos skole vir spesiale behoeftes..."</i>
	<ul style="list-style-type: none"> Voorsien in basiese behoeftes 	<i>"Is die huislike omstandighede van so 'n aard om in die kind se basiese behoeftes te voorsien."</i>

i) Geskiktheid en gepastheid van pleegouers

Die eerste sub-tema by die tema van geskiktheid en gepastheid van 'n pleegouer, is die feit dat die persoon **finansiëel in staat** moet wees om die kind te versorg. (*"Is die ouer fisies in staat om na die kind te versorg en het die persoon sy eie inkomste dat hy nie staat gaan maak op die pleegouer toelae om te oorleef nie."*). Alhoewel die belangrikheid van finansiële afhanklikheid deel vorm van die kapasiteit om die kind te versorg, is dit opmerklik dat die eerste kriterium waarvolgens pleegouers gekeur word om geskik en gepas te wees, hulle finansiële stabiliteit is. Hierdie bevinding word toegeskryf aan die baie kliënte wat pleegsorg as 'n middel van inkomste oorweeg, of selfs foutiewelik dink dat die toelaag genoeg is om in al die behoeftes van die kind te voorsien.

Die tweede sub-tema se rede waarom finansiële kapasiteit belangrik is om 'n pleegouer as geskik en gepas te aanvaar, is omdat dit direk verband hou met die ouer se vermoë om in die kind se **basiese en mediese behoeftes** te voorsien. Hierdie is bevestiging van die bepaling van die Kinderwet (2005:32–34) wat stipuleer dat een van die aspekte is om in die beste belange van die kind op te tree. Soos genoem, is dit nodig om die behoeftes van die kind (Artikel 7(f)) as vertrekpunt te gebruik om gepaste en geskikte ouers te vind. Aansluitend hierby het die respondente genoem dat, indien 'n kind 'n mediese kondisie het (byvoorbeeld HIV/Vigs), die ouers in die kind se mediese behoeftes moet kan voorsien, soos byvoorbeeld om die kind maandeliks kliniek toe te vat en te sorg dat die kind daagliks sy medikasie neem. Een respondent beskryf: *"...as die pleegkind enige gesondheidsbehoefte het waarvan ons weet of die pleegouer daarin sal kan voorsien. Byvoorbeeld 'n kind wat asma het moet gereeld in die winter maande hospitaal toe gaan, het die ouer die vermoë om die kind gereeld hospitaal toe*

te neem. Gaan die ouer gewillig wees om in die aande as sy bors toe trek hom hospitaal toe te neem?"

In terme van **skolastiese behoeftes** het respondente aangedui dat hulle na die pleegouer se eie vlak van onderrig kyk om te bepaal of die ouer die kind met huiswerk sal kan help. Die narratiewe beeld dit uit: *"As die kind wiskunde huiswerk het sal die ouer die kind kan help met wiskunde, as die ouer self vroeg uit die skool gegaan het?"*

Die **fisiese en verstandelike gesondheid** van die pleegouer is 'n aspek wat respondente baie belangrik aangedui het. In Suid-Afrika tree al hoe meer grootouers as pleegouers van sorgbehoewende kinders op (Nyasani, Sterberg, & Smith, 2009) en daarom is die ouderdom en die fisiese vermoë van die pleegouer, 'n belangrike kriterium om te oorweeg. Soos een respondent verduidelik: *"... 'n mens kan nie 'n baba by 'n ouer persoon sit en verwag die kind moet volledig versorg word nie."* Dieselfde beginsel geld vir fisiese en verstandelike gestremdheid.

Die Kinderwet (2005:75-76) beskryf dat die hof die verslag van die maatskaplike werker moet oorweeg ten opsigte van (a) die **kulturele, religieuse en taal agtergrond** van die kind en die ouers; en (b) die beskikbaarheid van iemand met 'n soortgelyke agtergrond as die van die kind wat gewillig en bemaagtig is om die kind te versorg. Die toepassing hiervan deur die maatskaplike werkers in hierdie studie is duidelik wanneer na hulle toepassing van die kriteria in die passing van die kind se geloof, kulturele en taal afkoms met die van die voornemende pleegouer gekyk word.

"As 'n maatskaplike werker sien ek mense wat regtig sukkel, verbeel net die kind is hoogs godsdienstig en hierdie pleegouer is 'n ateïs."

"Dit hang ook af van die kind se kultuur en geloof. Dit is anders om 'n christen kind by 'n Joodse of Muslim familie te plaas. Uhm, ons verkies om 'n Xhosa kind by 'n Xhosa familie te plaas." Die hoofrede vir die toepassing van die kriterium is om die aanpassing wat die kind met pleegsorg moet maak te vergemaklik.

Tweedens het maatskaplike werkers met oortuiging geargumenteer dat, wanneer 'n kind in pleegsorg geplaas word waar die pleegouers in 'n baie hoër sosio-ekonomiese klas is, die hereniging met die biologiese ouer baie gekompliseer word. Die respondente in die studie het meer verwys na die verskil in ekonomiese afkoms as wat daar klem gelê was op die verskil in geloof, kultuur of taal. Een narratiewe illustreer hierdie punt: *"As daar 'n groot gaping is tussen*

die ouers se standarde, van waar hulle woon, finansies, hulle het dalk DSTV, dit is wonderlik, hy't sy eie kamer, sy eie badkamer, en hierdie mamma uit wie se sorg die kind verwyder is, het haar lewe begin verander. Sy bly nogsteeds in 'n shack maar sy drink nou nie meer nie, sy gebruik nie meer dwelms nie, die man wat mamma so geslaan het, is nou uit haar lewe uit, mamma het nou 'n werk, maar haar intelligensie vermoë en werksvermoë laat 'n werk toe van maksimum R3000 per maand. Gaan daardie kind ooit wil terugkom na daardie ma toe? Waar daar nie krag is nie ens.?" Die geval waarna hierdie respondent verwys, illustreer dat maatskaplike werkers die kriteria wat die nuwe klem op gesinsherenigingsdienste volgens die Kinderwet (38/2005) plaas, navolg. Die teenstrydigheid en moeilike balans wat gevind moet word tussen die beste belange van die kind en die beginsel van gesinshereniging, word ook in hierdie gevallestudie van die respondent beklemtoon. Ten spyte daarvan is die term 'beste belange van die kind' in die Grondwet verskans as die heel belangrikste belang in sake waarby die kind betrokke is (Mawdsley, Beckmann, de Waal, & Russo, 2010:2). Dus moet hierdie oorweging die finale beslissing wees met keuring van pleegouers.

Die Kinderwet (2005:75-76) maak voorsiening daarvoor dat die kind by iemand van 'n ander agtergrond in pleegsorg geplaas mag word, indien daar (a) **reeds 'n bestaande band tussen die kind en die persoon** bestaan; (b) of wanneer 'n geskikte en gewillige persoon met dieselfde agtergrond nie beskikbaar is om die kind te versorg nie. Respondente het aangedui dat hul altyd eerste kyk of daar nie iemand in die familie is wat 'n verhouding met die kind het en die kind kan versorg nie, voordat hulle buite die familie na iemand wat 'n reeds bestaande band met die kind het soek. (*"Ons gaan volgens die kinderwet in Artikel 7. So sou jy 'n kind kry wat nie in dieselfde kultuur as die ouer behoort nie, of daar is nie iemand van sy kultuur nie, sal mens altyd kyk na artikel 7 wat alles oorheers om te kyk of dit in die beste belange van die kind is."*) 'n Familieplasing of waar die kind 'n reeds bestaande band met die persoon het, sal altyd voorkeur geniet bo 'n plasing waar die persoon nog onbekend aan die kind is (Kinderwet, 2005:32-34).

Van die respondente het verduidelik dat die pleegouer **besorg en liefdevol** moet wees, en **tyd** het om met die kind te spandeer. (*"'n Belangrike ding vir my is liefde. Ek is 'n groot voorstaander van liefde en versorging, emosionele beskikbaarheid en stabiliteit."*) Die punt wat deur die respondent gemaak word, is dat die pleegouer emosioneel volwasse moet wees om die vermoë te besit om die kind lief te hê en te versorg. Dit verwys na die voorsiening in die kind se emosionele behoeftes. Verskeie respondente het klem gelê op die belangrikheid dat die pleegouer vir die kind moet omgee en lief wees, sommiges het dit selfs as die belangrikste kriterium van keuring beskryf:

“Dit kom weer neer op verbintenisse en die persoon se verbintenisse tot daardie kind en die ontwikkeling en groei van daardie kind.”

“Ek het gekyk dat die ouers jonk genoeg moet wees en liefdevol wees...”

Triseliotis et al (1995:68) skryf dat versorgers die vermoë moet besit om warmte en omgee aan die kind te toon. Dit sal slegs op die langtermyn moontlik wees indien die versorger lief is vir daardie kind. Verder beskryf Triseliotis et al. (1995:68) dat versorgers die kapasiteit moet besit om opleiding en advies aan die kinders te voorsien. Hier is dit belangrik om ook vas te stel of **die ouer naby aan 'n skool woon**, en of daar vervoer skool toe is. Indien 'n kind spesiale leerbehoefte het, is dit belangrik dat die ouer naby 'n skool vir kinders met spesiale leerbehoefte is: *“Is daar skole in die nabye omgewing, is daar openbare vervoer? Sê nou maar jy verwyder 'n kind wat spesiale leerbehoefte het, dan het jy nou pleegouers wat spesiaal is en begrip het maar daar is nie spesiale skole in daardie omgewing nie, sal die plasing nie werk nie.”*

ii) **Gewilligheid en kapasiteit om die kind te versorg, en die verantwoordelikhede van pleegsorg na te kom**

'n Liefde vir die kind, soos in die vorige afdeling beskryf is, is 'n kern-keuringskriterium vir al die respondente. Die respondente het verder gespesifiseer dat pleegouers 'n **liefde vir die kind en nie 'n liefde vir die toelaag** wat met pleegsorg gepaardgaan, moet hê nie. Sonder uitsondering het respondente genoem dat die voornemende pleegouers 'n belangstelling in die kind moet toon en nie in die pleegsorgtoelaag nie. (*“Partykeer sê ek vir hulle dat hulle vir 'n ruk lank nie 'n toelaag gaan ontvang nie. Dit sal vinnig vir jou wys hoeveel daardie persoon omgee vir die kind.”*).

Die maatskaplike werkers verduidelik dat baie min mense in die gemeenskap gewillig en bereid is om na 'n ander mens se kind te kyk (pleegsorg), en dat wanneer iemand gewillig is, daar eers vasgestel moet word wat die persoon se motivering agter hierdie gewilligheid is. Daarom is dit belangrik dat die pleegouers die kapasiteit moet toon om finansiële onafhanklik van die pleegsorgtoelaag te lewe.

'n Ander respondent het vertel dat sy soms die pleegouers toets en aan hulle vertel dat hulle die pleegsorgtoelaag gaan stop. Sy beskryf: *“Jy sal verbaas wees hoe vinnig hulle weet van 'n ander persoon wat na die kind kan kyk sodra jy hulle CSU rekening stop.”* In sommige gevalle kyk die persoon reeds vir vyf jaar na die kind voordat dit wetlik 'n pleegsorggeval

word, en in sulke gevalle twyfel maatskaplike werkers nie oor die motief van die pleegouers nie.

Wanneer 'n ouer oor die regte motivering beskik om as pleegouer te dien, sal hy/sy sonder twyfel **toegewyd wees aan ouerskap, verantwoordelikheid en die rolle** wat daarmee gepaardgaan. (*"Hulle moet 'n ernstige vlak van toewyding teenoor ouerskap toon en hulle moet hulle rolle en verantwoordelikhede teenoor die kind verstaan."*). Een van die verantwoordelikhede van ouerskap waarop maatskaplike werkers klem gelê het, is dat die ouers die **kind moet dissiplineer**. (*"Is hulle verstandelik en emosioneel in staat of gaan hulle beheer verloor as die kind gedissiplineer moet word."*). Die respondente het die probleem uitgelig dat pleegouers nie eienaarskap (verantwoordelikheid) van die kind neem nie, en wanneer die kind as tiener gedragsprobleme toon, bring hulle die kind na die maatskaplike werker om dit te hanteer. Die respondent verduidelik: *"Hulle moet verstaan wat dit beteken om 'n pleegouer te wees, wat die verantwoordelikhede is, en dat die kind nou hulle sin is."* Soos bespreek in afdeling 3.3.2 moet die ouers gewillig wees en die kapasiteit toon om alle aspekte van die emosionele, fisiese, kognitiewe, sosiale en dissiplinerings-verantwoordelikhede na te kom (Triseliotis et al, 1995:68).

Die laaste aspek wat respondente by hierdie tema genoem het, is dat pleegouers 'n **begrip vir die ontwikkeling en groei van die kind moet toon**. Studies van Erikson (1959) en Joseph en Stevens (1984:237) het bevind dat ouers wat die nodige kennis van die ontwikkelingsfases van kinders het meer akkurate verwagtinge van hulle kinders op sekere ouderdomme het en dus die kinders, beter kan ondersteun. Die volgende narratiewe illustreer dit:

"Verstaan die persoon die behoeftes van 'n ontwikkelende kind?"

"...sy moet darem weet wat om te verwag van 'n baba en wat om te verwag van 'n tiener."

Die voornemende pleegouer moet begrip hê vir die verskillende behoeftes en uitdagings van die verskillende fases van 'n kind.

iii) Voorsiening van omgewing wat tot die kind se ontwikkeling bydra

Toe die navorser die kriterium aan die een respondent verduidelik het, het sy gelag en gesê: *"In onse gemeenskappe bestaan daar nie so 'n ding soos 'n veilige omgewing nie."* 'n Volgende respondent het verduidelik dat 'n mens nie die omgewing kan verander nie, die ouers kan dalk goeie ouers wees, maar nie die finansies besit om in 'n omgewing te gaan woon waar daar minder risiko-faktore is nie. (*"Die woon plekkies is klein, maar die kinders is gewoon"*

daaraan, hy sal nie in 'n ander plek inpas nie."). Die meeste respondente het aangetoon dat daar verskillende vorme van gevaar in die gemeenskappe is, maar dat hulle net van die pleegouers verwag om ten minste hulle huislike omgewing in 'n veilige plek te omskep en riglyne vir kinders te bied wat hulle teen die elemente in die gemeenskap kan beskerm ("*Die huisomstandighede moet veilig wees en nie die kind blootstel aan omstandighede wat hulle fisies of emosioneel skade aan gaan doen nie.*"). Omdat daar 'n **afwesigheid van gevaarlike** elemente binne die huis moet wees, is dit belangrik dat die maatskaplike werker bewus moet wees van almal wat in die huis woon om die beste belange van die kind te bepaal.

Die vier fundamentele pilare (vgl. Bõning, 2009:286) waarop dië kinderregte gebaseer is, is gepaste kriteria om ook pleegouers te keur om 'n omgewing te voorsien wat tot by die kind se ontwikkeling bydra. Die vier pilare van die kinderregte is: (1) oorlewing en voorsiening aan basiese behoeftes; (2) ontwikkeling ten einde suksesvolle selfstandige volwasseenes te word; (3) beskerming teen enige fisiese of emosionele skade of beserings; en laastens (4) deelname aan 'n gesinslewe, skool, gemeenskap en 'n volk.

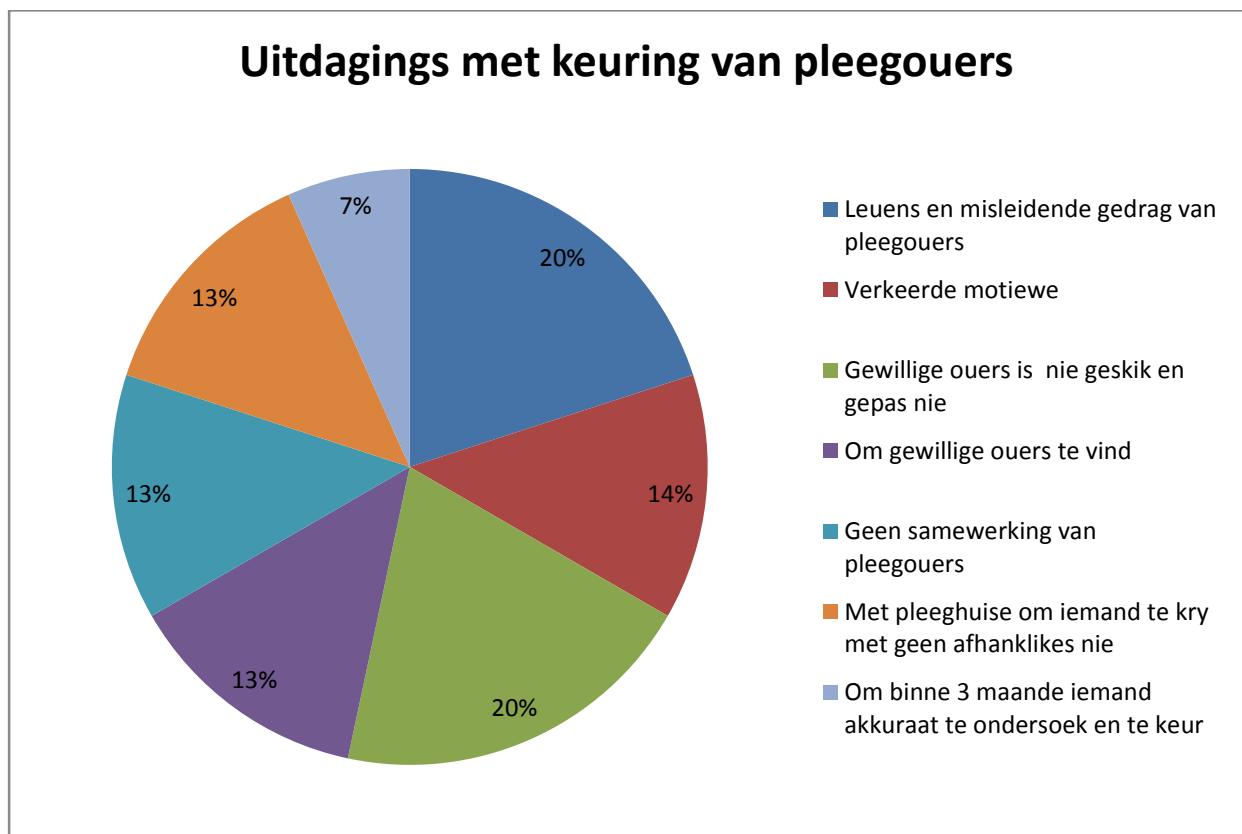
Respondente wat in 'n pleegsorghuisinstansie werksaam is, verduidelik dat hulle die huisomgewing voorsien en daarom verantwoordelik is om te verseker dat die omgewing tot die kind se ontwikkeling bydra. Een respondent verduidelik: "*Alle huise is proper huise, met speel area en eie kamer.*"

Die huisomgewing moet van so aard wees dat die **kind na skool kan leer** en sy huiswerk kan voltooi. Een respondent het verduidelik dat dit vir haar belangrik is om te weet wat die ouer se siening oor onderrig is: "*gaan die ouer die persoon wees wat die kind gaan ondersteun met sy akademiese?"* Hierdie respondent het ook beskryf dat sy kyk in watter mate gaan die ouer betrokke gaan wees om die kind te ontwikkel en te motiveer om sy drome na te streef.

Die laaste sub-tema wat geïdentifiseer is, is of die omgewing skoon en netjies is, en of die ouers in die kind se **basiese behoeftes kan voorsien**. Hierdie basiese behoeftes verwys na alles wat 'n kind benodig om gesond en volkome te ontwikkel. Soos van die narratiewe illustreer: "*daar moet 'n bed en slaapplek vir die kind wees*", en "*hulle moet toegang hê tot hulpbronne.*" Hierdie is alles faktore waarna maatskaplike werkers kyk wanneer 'n pleegouer gekeur moet word. Dit sluit aan by Triseliotis et al. (1995:68) se siening dat 'n versorger 'n toepaslike standaard van fisiese sorg moet handhaaf asook 'n voldoende stimulerende omgewing vir die kind moet voorsien. Volgende word die maatskaplike werkers se sieninge ten opsigte van die uitdagings in hierdie keuringsproses bespreek.

4.7.3 Uitdagings met keuring van pleegouers

Nadat die kriteria van keuring, volgens die Kinderwet (38/2005), met die respondente bespreek is, is daar geleentheid aan hulle gegee om die grootste uitdagings wat hulle met die keuring van pleegouers ervaar te beskryf. Die volgende figuur illustreer die hoof uitdagings met keuring wat die maatskaplike werkers genoem het.

n=20

Figuur 4.11 Uitdagings met keuring van pleegouers

Die eerste en mees genoemde uitdaging hou verband met die voornemende pleegouers wat **leuens vertel en misleidende gedrag** (20%) openbaar. Dit maak dit baie moeilik vir maatskaplike werkers om tussen die waarheid en leuens te onderskei. Die volgende narratief illustreer die frustrasie wat met hierdie uitdaging gepaardgaan: "*Leuens. Die aanhoudende gewoonte van mense om nie die inligting te openbaar nie.*"

Hierdie leuens en misleidende gedrag kom in die meeste gevalle voor waar mense die **verkeerde motiewe** (14%) het wanneer hulle pleegsorg oorweeg. ("*...van hierdie ouers hoor jy nooit van terwyl die biologiese ouers sukkel nie. Maar dan eweskielik wanneer dit na pleegsorg oorgaan kom die persoon van nêrens af, en is dan baie gewillig om vir die kind te*

sorg. *Waar was hulle die healtyd?*"). Dit wil voorkom asof die pleegsorgtoelaag in baie opsigte die pleegsorgproses meer kompliseer as wat dit as 'n hulp dien, juis omdat mense so lief is vir geld.

'n Uitdaging wat deur drie respondente bespreek is, is die gewilligheid van moontlike pleegouers wat egter byvoorbeeld dikwels **nie aan die ander vereistes voldoen nie** (20%). Die ouers is nie geskik en gepas nie, of die ouer is arm en kan die kind nie finansieël ondersteun nie. Aan die anderlamt is daar die kanidate, soos die een respondent beskryf: *"Die mense wat al hierdie kwaliteite en goed het, wil nie pleegsorg doen nie."* Dit blyk dat nog 'n uitdaging is **om gewillige ouers te vind** (13%). Maatskaplike werkers het 'n paar keer vertel dat mense in die gemeenskap nie bereid is om ander mense se kinders in hulle huis in te neem nie, veral nie wanneer die kind gedragsprobleme toon nie. Die narratief illustreer die tema: *"Die moeilikste is om ouers te kry wat bereid is om ouer kinders in te neem. Hulle label kinders as gevolg van hulle ouers. Mense is bang vir die skandaal."* Dié respondent het opgemerk dat daar 'n stigma aan hierdie kinders gekoppel word en mense bang is dat hulle daarmee geassosieer gaan word.

Twee respondente het verduidelik dat hulle sukkel met pleegouers en die gemeenskap wat **min samewerking** (13%) in die keuringsproses gee. Maatskaplike werkers (twee respondente) wat by instansies van groep pleegsorg skemas werksaam is noem ook dat hulle sukkel om iemand te kry wat na ses kinders kan omsien, sonder dat hulle ander mense het wat nog van hulle **afhanklik is** (13%). Die ouer se kinders moet al volwasse wees en by die kinders in die huis bly. Familielede kan slegs by beperkte geleenthede by die huis kom kuier, en vriende kan nie sonder toestemming by die persoon kom kuier of oorslaap nie. Hierdie maatreëls is natuurlik in plek gestel om die kinders te beskerm, maar dit is moeilik om iemand te vind wat dit sal aanvaar.

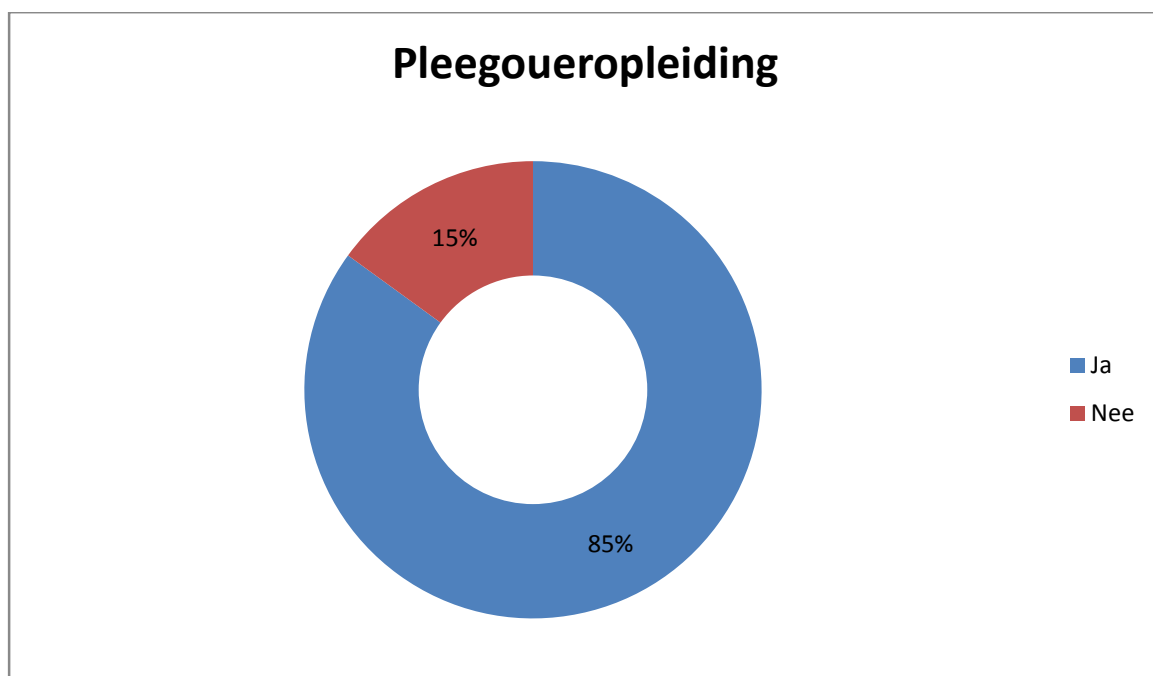
Die laaste uitdaging van keuring hou verband met die eerste uitdaging wat bespreek is. Maatskaplike werkers (een respondent) sukkel om 'n **ouer binne drie maande** (7%) in so 'n mate **te leer ken** om akkuraat te kan bepaal of die persoon 'n geskikte en gepaste pleegouer sal wees. Siende dat baie voornemende pleegouers leuens vertel en die maatskaplike werkers probeer mislei om geld te ontvang, is drie maande 'n kort tydperk om die waarheid uit te vind. (*"...ek het 3 maande vir 'n pleegsorg ondersoek... om eerlik te wees, is dit nie realisties nie..."*). Bosman-Sadie en Corrie (2013:277) beskryf dat maatskaplike werkers soms net te dankbaar is wanneer iemand aanbied om as pleegouer te dien, en dan vind deeglike assessering om te bepaal of die plasing in die beste belang van die kind is, as gevolg van tyd nie plaas nie.

Dié gedrag is oneties (Bosman-Sadie & Corrie, 2013:277) en kan deur 'n vooraf opgestelde lys van gekeurde en opgeleide pleegouers in die gemeenskap vermy word.

4.8 OPLEIDING VAN PLEEGOUERS

4.8.1 Voorsiening van pleegoueropleiding

Volgens Swanepoel (2009:35) vereis suksesvolle pleegouerskap andersoortige kennis en ouerskapsvaardighede waarop voornemende pleegouers dikwels nie voorbereid is nie. Met inagneming hiervan is die maatskaplike werkers gevra om aan te dui of hulle instansie pleegoueropleiding aan huidige en voornemende pleegouers voorsien. In Figuur 4.9 word die bevindinge geïllustreer.

n=20

Figuur 4.12 Pleegoueropleiding

Soos in Figuur 4.9 aangedui word, het die oorgrote meerderheid (85%) van die respondente aangetoon dat hulle instansie wel opleiding aan voornemende en huidige pleegouers bied.

Drie (15%) van die respondente het verduidelik dat die opleiding nie vir voornemende pleegouers verpligtend is nie. Van die respondente wat aangedui het dat hul wel opleiding voorsien het verduidelik dat die opleiding nie noodwendig voor die tyd plaasvind nie, en ook dikwels informeel tussen die ouers en die maatskaplike werker in die voorbereidingsfase van

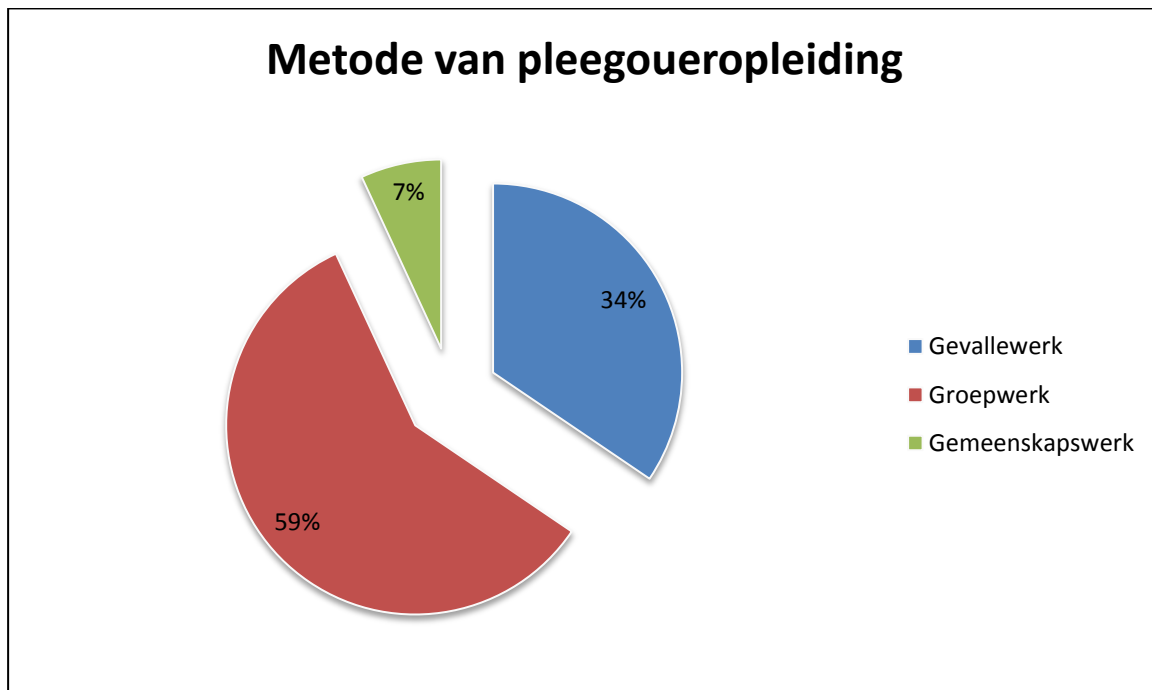
die plasing gebeur. Die literatuur (Tiseliotis et al., 1995:44) maak 'n onderskeiding in pleegoueropleiding tussen voorplasing-voorbereiding en opleiding en napolingsondersteuning en verdere opleiding.

De Jager (2011:66) stel in haar navorsing dat opleiding en ondersteuning uiters noodsaaklik is vir suksesvolle plasings, behoud van pleegouers en positiewe uitkomstes vir pleegkinders. Die feit dat opleiding nie verpligtend is of in alle gevalle plaasvind nie, kan in die lig van die teorie ernstige gevolge hê vir die sukses van pleegsorgplasings.

4.8.2 Metode van pleegoueropleiding

Wanneer respondente gevra word, soos in die vorige afdeling, of hulle pleegoueropleiding by hulle instansie aanbied, kan daar baie verskillende sieninge en interpretasies wees van die betekenis van pleegoueropleiding. Die volgende vraag het geleentheid aan die respondente gegee om te identifiseer watter metode gebruik word om pleegoueropleiding aan te bied, asook om te verduidelik hoe die metode aangewend word.

In Figuur 4.10 word die gebruik van die verskillende metodes van pleegoueropleiding geïllustreer.

n=20

Figuur 4.13 Metode van pleegoueropleiding

Tien (50%) van die respondente het aangedui dat pleegoueropleiding deur die toepassing van gevallewerk gedoen word. Dit verwys dan na een-tot-een onderhoude waar die maatskaplike werker met die pleegouers in gesprek tree. Groepwerk was die gewildste metodiek om pleegoueropleiding aan te bied, aangesien sewentien respondente so aangedui het. Slegs twee respondente (10%) het aangetoon dat hulle instansie deur middel van gemeenskapswerk opleiding voorsien.

Soos blyk uit die bespreking van Johnson en Yanca (2009:3) by afdeling 3.4.1 word groepwerk as metodiek vir pleegoueropleiding baie gebruik. Die rede hiervoor is dat dit tydsbesparend is om generiese kwessies en vaardighede van opleiding met verskeie pleegouers tegelyk te bespreek. Omdat die groep ook klein genoeg is om te fasiliteer, is dit steeds moontlik om interaktief te bly.

Om 'n beter begrip te kry van die toepassing van hierdie metodes vir pleegoueropleiding is daar vir die respondente gevra om die toepassing daarvan te beskryf. Die mededelings van die respondente ten opsigte van elke metodiek word vervolgens bespreek.

i) Gevallewerk

Respondente wat opleiding in die vorm van gevallewerk aanbied, verduidelik dat opleiding **individueel** gedoen word soos die behoefte daarvoor navore kom. Die respondent verduidelik waarom sy die pleegouers individueel sien: *“Die nuwe pleegouers verkies ek om hulle self te screen en persoonlik op te lei.”* Hierdie metode word dikwels as 'n **informatiewe sessie** gebruik, eerder as om te fokus op die aanleer van ouerskapsvaardighede. Party respondente het aangedui dat hierdie metode in die voorbereidingsfase gebruik word voordat die voornemende ouers by 'n kursus of opleiding aansluit (*“Een tot een ondersteuning en opleiding van beide die maatskaplike werker en 'n ander pleegsorgmoeder in opleiding van 'n voornemende pleegsorg ouer.”*).

Die aspek wat nodig is vir pleegsorg, volgens Swanepoel (2009:35), is ouerskapsvaardighede. Hierdie aspek van pleegoueropleiding word in talle instansies afgeskeep, of vind geensins plaas nie. Aangesien maatskaplike werkers nie in oueropleiding spesialiseer nie, word die klem gelê op die administratiewe vereistes waaraan die maatskaplike werkers daagliks moet voldoen. Een instansie het hierdie behoefte aan opleiding vir pleegouers geïdentifiseer, en daarom 'n ander instansie wat in pleegoueropleiding spesialiseer, genader om hierdie taak te

vervul (*"Toe het ons dat Agape kom pleegoueropleiding aanbied aan die ouers wat nogsteeds belangstel, en toe het hulle met al daardie ouers 'n 3 dae kursus aangebied oor pleegouers..."*).

ii) Groepwerk

Groepwerksessies word hoofsaaklik gebruik vir opvoedkundige en ondersteuningsdoeleindes. Ondersteuning word in groepverband aangebied vir ouers wat reeds pleegouers is. Die respondent verduidelik: *"Met bestaande ouers hou ons groepe en funksies wat baie keer opvoedkundig is en ander kere net ondersteun."* Opvoedkundige sessies word vir beide voornemende en huidige pleegouers gehou. Verskillende temas word elke week deur die pleegouers bespreek. Hierdie temas word bepaal volgens die uitdagings wat die ouers sal moet oorkom. Ander instansies fokus weer slegs op inligtingsessies in verband met die regte en verantwoordelikhede van 'n pleegouer.

iii) Gemeenskapswerk

Opleiding deur gemeenskapswerk neem hoofsaaklik die vorm aan van 'n inligtingsessie oor wat pleegsorg behels. (*"Elke vier maande het ons 'n inligtingsessie, waar ons vir hulle vertel oor die kriteria om 'n pleegouer te word, die informasie en dokumentasie wat benodig word. Asook die prosedure wat hulle sal ondergaan, die moets en die moenies."*). Die instansies wat hierdie metode gebruik, nooi mense in die gemeenskap deur byvoorbeeld kerke, bespreek dan die regte en verantwoordelikhede van die pleegouer, asook die proses wat gevolg moet word om 'n pleegouer te word. Die narratief van die respondent verduidelik hoe hulle te werk gaan: *"Ons het 'n paar gemeenskapsbesprekings gehou, en eers net vir hulle verduidelik wat is 'n veiligheidsouer en wat van hulle verwag word, asook pleegouers en dan ander pleegouers gekry om te kom praat en te verduidelik wat is pleegsorg en wat van hulle verwag word."*

By die bestudering van die bevindinge het dit geblyk dat gevallewerk en gemeenskapswerk met pleegsorgintervensie geneig is om meer informatief te wees. Volgens Swanepoel (2009:35) vereis suksesvolle pleegouerskap andersoortige kennis en ouerskapsvaardighede waarop voornemende pleegouers dikwels nie voorberei is nie. Die respondente het gedurig klem gelê op die andersoortige kennis van pleegsorg wat die maatskaplike werkers aan die voornemende en huidige pleegouers oordra deur middel van 'n inligtingsessie. Die respondent verduidelik hoe hulle te werk gaan: *"Kyk ons bied mos inligtingsessies. As daar ouers kom en*

hulle doen aansoek vir pleegsorg, dan kry ons almal saam en hou 'n sessie waar ons bespreek wat is pleegsorg, die Kinderwet en die sisteem en enige behoeftes wat dan daaruit kom."

4.8.3 Onderwerpe in pleegoueropleiding

In die onderstaande tabel is 'n samevatting van moontlike onderwerpe wat vir die opleiding van pleegouers in die voorbereidingsfase van 'n plasing gebruik kan word. Die respondente moes aandui watter van die onderwerpe in hulle pleegoueropleiding ingesluit is.

Tabel 4.5 Onderwerpe in pleegoueropleiding

Kategorieë	Onderwerpe	f
Pleegsorg- sisteem	Die kindersorgsisteem	19
	Samewerking van rolspelers	15
	Die rol van maatskaplike werkers	17
Die pleegouer	Die rol van pleegouers	18
	Die impak van pleegsorg op 'n gesin	12
	Houdings teenoor en bewustheid van kwessies soos ras, geslag en gestremdheid	13
	Bewustheid met betrekking tot kindermishandeling (kennis oor tekens en simptome, hoe om plasings veilig vir kind en familie te maak, hoe om onthullings te hanteer)	18
Die pleegkind	Die rol en die betekenis van die kind se biologiese familie, insluitend die rol en belangrikheid van ras en etniese identiteit	18
	HIV en VIGS-diagnose	18
	Ontwikkelingsfases van die kind	15
	Die oorsake van 'n lae selfbeeld, en opbouing van selfbeeld	10
	Beslagleggingsteorie (<i>Attachment theory</i>)	12
	Sosialisering	10
	Hantering van moeilike gedrag/dissiplinerings	14
	Die impak van skeiding en verlies	15
Ander:	Vakansieverlof met pleegouers	1

n=20

▲ *Respondente kon meer as een antwoord gee*

Uit Tabel 4.6 is dit duidelik dat slegs een onderwerp, naamlik “die kindersorgsisteem”, deur al die respondente (negentien) by hulle pleegoueropleidings bespreek word. Vier onderwerpe het ’n 95% (agtien)-insluitingskoers, naamlik “die rol van die pleegouers”, “bewustheid met betrekking tot kindermishandeling”, “die rol en betekenis van die biologiese gesin”, en “HIV en VIGS-diagnose”.

Die onderwerpe met die laagste insluitingskoers is “die oorsake van ’n lae selfbeeld” en “sosialisering” waarby beide tien (50%) van die respondente aangedui het dat hulle in hul pleegoueropleiding daarna kyk. Aangesien die onderwerp wat die minste in opleidings ingesluit word, steeds ’n insluitingskoers van 50% het, en daar geen onderwerpe is wat glad nie bespreek word nie, kan aangeneem word dat die pleegouers se opleidingskursusse baie volledig is. Dit is belangrik dat verskeie van die respondente noem dat die meeste instansies nie ’n uiteengesette opleidingskursus het nie, maar die onderwerpe slegs bespreek wanneer die behoefte ontstaan (*“Wanneer die kind probleme gee, byvoorbeeld ’n tiener sal ek bespreek hoe om die gedrag te hanteer, maar nie generies in opleiding nie.”*). Dit beteken dat die bespreking van hierdie onderwerpe nie as ’n voorkomende maatreël benut word nie, maar as kennis wanneer ’n krisis opduik. Die navorsingsbevindinge van Durand (2007:135) bevestig dat ouers of pleegouers nie in ouerskapsvaardighede en -style, sowel as hanteringsmeganismes en -strategieë opgelei word nie. Daar word slegs gereageer op probleme wat tydens pleegsorg opduik.

Hierdie tendens in praktyk is in teenstelling met die riglyne van die Geïntegreerde Diensleweringmodel (2006). Voorkoming volgens Fouche en Japhta (2012:7) is die belangrikste aspek van maatskaplike dienslewering. Volgens Strydom (2008: 17) moet dienslewering eerstens fokus op die voorkoming van maatskaplike probleme en vroeë intervensiedienste om statutêre dienste te vermy, sodat ’n ontwikkelingsgerigte beleid tot welsyn uitgevoer word. Indien voorkomingsprogramme effektief is, is geen vroeë intervensie nodig nie, maar wanneer die dienste oneffektief is, moet vroeë intervensiedienste gelewer word. Soos bespreek by afdeling 4.8.1 is dit uiters noodsaaklik dat opleiding van pleegouers as ’n voorkomende maatreël toegepas word en nie as ’n vroeë intervensie maatreël wanneer probleme reeds teenwoordig is nie.

Slegs een respondent (10%) het ’n onderwerp bygevoeg wat by hul opleiding bespreek word, naamlik “vakansieverlof saam met pleegouers”. Die respondent het verduidelik dat pleegouers bewus moet wees van die prosedures wat geneem moet word om die pleegkind saam met

hulle op vakansie te neem. Sy beskryf: “*Van die pleegouers wat sommer die kind saam hulle weg op vakansie sonder om die nodige reëlins te maak.*” Al die onderwerpe is in drie kategorieë verdeel naamlik die pleegsorgsisteem, die pleegouer, en die pleegkind. Die inligting in die tabel word hierna volgens die onderskeie kategorieë bespreek.

(a) Die pleegsorgsisteem

Al drie onderwerpe onder die pleegsorgsisteemkategorie het ’n hoë getal respondente (19,15,17) wat dit in hul besprekingsonderwerpe insluit.

Negentien respondente (95%) het aangedui dat hulle die kindersorgsisteem met die voornemende pleegouers bespreek. Dit is ’n ooreenstemming met Triseliotis et al. (1995:42) se standpunt dat dit van die hoogste belang is dat pleegouers ten volle ingelig moet wees oor presies wat pleegsorg behels en hoe die sisteem werk. Vier van die negentien respondente het aangedui dat hul nie die verskillende rolspelers in die sisteem aan die pleegouers verduidelik nie, terwyl die meeste respondente (sewentien) die pleegouers inlig oor die rol wat die maatskaplike werker in die pleegsorgproses speel. Een respondent (10%) het verduidelik dat sy klem hierop lê sodat die pleegouers verstaan wat die beperkinge van haar rol is. Dit help pleegouers om te begryp dat hulle verantwoordelikheid vir die kind moet neem. Op hierdie wyse word valse verwagtinge van die maatskaplike werker geëlimineer (Triseliotis et al., 1995:42).

(b) Die pleegouer

Twee van die onderwerpe in verband met die pleegouer het ’n insluitingskoers van 90% (18 respondente), naamlik “die rol van die pleegouers” en die “bewustheid met betrekking tot kindermishandeling”. Die impak van pleegsorg op ’n gesin word deur twaalf van die respondente (60%) gelys en die onderwerp “houdings teenoor en bewustheid van kwessies soos ras, geslag en gestremdheid” word deur dertien (65%) van die respondente as onderwerp ingesluit. Pleegouers moet weet wat hulle rol is en wat van hulle binne die rol as pleegouers verwag word (De Jager, 2011:128). Om die werk van maatskaplike werkers te vergemaklik en misverstande te vermy word die rol van pleegouers deur byna al die maatskaplike werkers genoem. Die hoë insluitingskoers van die onderwerp “bewustheid met betrekking tot kindermishandeling” is geen verrassing in die konteks van die onveilige aard van vele gemeenskappe in Suid-Afrika nie (Department of Welfare, 1997:60). Die ouers moet weet hoe om die kinders daarteen te beskerm, hoe om simptome te identifiseer, sowel as hoe om ’n pleegkind te hanteer wat reeds ’n slagoffer was.

Die feit dat so min respondente aangedui het dat pleegsorg 'n impak op die pleeggesin het, is kommerwekkend aangesien literatuur hierdie fasset as baie belangrik beskou. Younes and Harp (2007:21) stel dit dat die impak van pleegsorg op 'n gesin lewensveranderend is en dat dit 'n groot invloed het op die biologiese kinders. Dat houdings teenoor kwessies soos ras, geslag en gestremdheid gedeeltelik minder genoem word, kan toegeskryf word aan die groot aantal verwante pleegsorgplasings wat plaasvind, sodat die kwessies nie meer so relevant is nie. Hierdie is in teenstelling met nie-verwante pleegsorgplasings waar hierdie onderwerp wel hoë prioriteit kan geniet.

(c) Die pleegkind

Die eerste twee onderwerpe te opsigte van die pleegkind, naamlik “die rol en die betekenis van die kind se biologiese familie” en “HIV en VIGS-diagnose”, is beide deur agtien respondente (90%) aangedui as deel van hul opleiding. Met inagneming daarvan dat gesinshereniging een van die eerste doelwitte van pleegsorg volgens Artikel 181 in die Kinderwet (38/2005) is, is dit belangrik vir pleegouers om te weet wat die rol van die biologiese ouers in die kind se lewe is. De Jager (2011:129) beklemtoon die konsepriglyne van die Kinderwet (38/2005) waarvolgens pleegouers verantwoordelik is om pleegkinders aan te moedig om kontak met hulle biologiese ouers te hou. Volgens tabel 4.6 is dit duidelik dat agtien van die respondente (90%) hierdie onderwerp as belangrik beskou.

Een van die kriteria wat respondente in afdeling 4.7.2 genoem het waarvolgens hulle ouers vir pleegsorg keur, is die begrip van ouers ten opsigte van die ontwikkelingsfases van die kind. Vyftien (75%) van die respondente gebruik die kennis om pleegouers op te lei. Volgens die Kinderwet (38/2005:83) is dit 'n onderwerp waarin voornemende pleegouers opgelei moet word aangesien die stel dat die kind se ouderdom en ontwikkelingsbehoefte in ag neem moet word in die gedokumenteerde permanensie plan wat deur die maatskaplike werker en die voornemende pleegouers saamgestel word. Die permanensie plan is gerig daarop om stabiliteit in die kind se lewe te bereik wat al die voorgeskrewe besonderhede van die pleegsorg bevat.

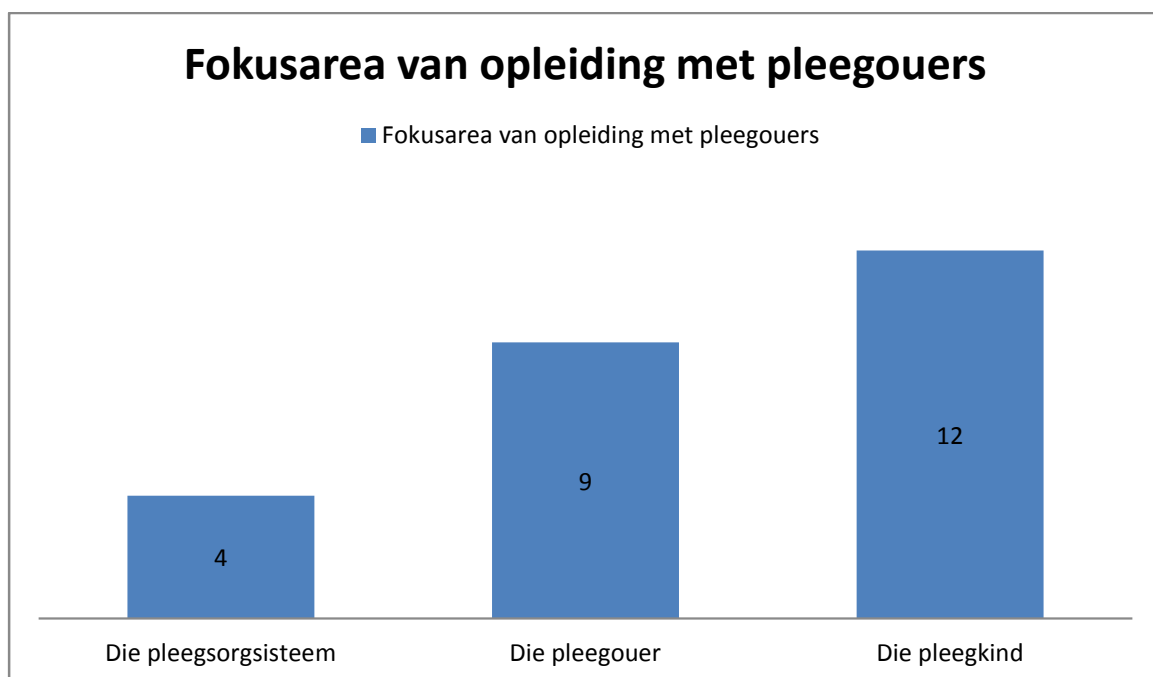
Dit is verbasend dat slegs tien (50%) van die respondente aangedui het dat hulle onderwerpe oor die “oorsake van 'n lae selfbeeld en opbouing van selfbeeld” sowel as “sosialisering van pleegkinders” bespreek, juis omdat so baie pleegouers kla dat pleegkinders wat tienerouderdom bereik gedragsprobleme (Dorsey et al., 2008:1404; Jones & Wells, 2008:4)

toon en met die verkeerde vriende sosialiseer. Daar sou verwag word dat groter klem daarop gelê word om ouers op te lei om dit te hanteer. Dieselfde geld vir die hantering van moeilike gedrag/dissiplinerings waar slegs 70% (14 respondente) van die respondente daarna verwys.

Wanneer die kind van sy biologiese ouers geskei word, ervaar die kind verlies en hartseer wat dit absoluut noodsaaklik maak om ouers toe te rus met die nodige kennis om die kind te help om dit te hanteer. Vyftien (75%) respondente het aangedui dat hulle met die pleegouers oor hierdie onderwerp praat.

4.8.4 Fokusarea met opleiding van pleegouers

Na afloop van die identifisering van die onderwerpe wat by die opleiding van pleegouers bespreek word, is daar aan die respondente gevra om die drie kategorieë te oorweeg waaronder die onderwerpe verdeel is. Daarna is die respondente gevra om aan te dui op watter kategorie die meeste tydens hulle opleiding van pleegouers gefokus word. In die volgende figuur word hulle response saamgevat:

n=20

Figuur 4.14 Fokusarea van opleiding met pleegouers

Dit is insiggewend dat die meeste (twaalf respondente-60%) respondente aangedui het dat hulle die meeste op onderwerpe rakende die pleegkind fokus. Hierdie verskynsel kan toegeskryf word aan die klem wat daar in wetgewing (Kinderwet, 2005:32-34) op die beste

belange van die kind gelê word. Tweedens is daar meer aandag gegee aan onderwerpe wat betrekking het op die pleegouer (nege) as op die van die pleegsorgsisteem (vier). Maatskaplike werkers kan aanvaar dat hulle natuurlik meer op sodanige onderwerpe in hulle opleiding fokus, juis omdat die pleegouers die kern vorm.

Die pleegsorgsisteem geniet die minste aandag juis omdat pleegouers dikwels nie self met die sisteem te doen het nie, maar op die maatskaplike werker as tussenganger vertrou. Hierdie bevinding kan ook die rede wees waarom ouers nie verantwoordelikheid vir die pleegkinders neem nie, en dus altyd op die maatskaplike werker bly staat maak. Die oplossing vir die probleem word in die teorie (Department of Social Development, 2006:30) gevind, naamlik om 'n werksooreenkoms met die voornemende pleegouers op te stel sodat hulle bewus kan wees van die rol en verantwoordelikhede van elke party in die pleegsorgsisteem.

4.8.5 Uitdagings met die opleiding van pleegouers

Die volgende tabel is 'n uiteensetting van die sieninge van die respondente ten opsigte van die uitdagings met die opleiding van pleegouers.

Tabel 4.6 *Uitdagings met die opleiding van pleegouers*

Uitdaging	Aantal	Narratiewe
(a) Swak bywoning/ min samewerking	4	<ul style="list-style-type: none"> “...hulle heg nie waarde daaraan nie”
(b) Vervoer na opleiding	2	<ul style="list-style-type: none"> “Die mense het nie vervoer nie so ons moet hulle elke keer gaan haal vir opleiding.”
(c) Lae kapasiteit vir onderrig	3	<ul style="list-style-type: none"> “...alles moet herhaaldelik en baie eenvoudig verduidelik word, met baie voorbeelde.” “Dat jy dit verstaanbaar maak vir die pleegouers, en om voorbeelde te gebruik wat binne hulle verwysingsraamwerk is.”
(d) Pleegouers werk- opleiding na ure	4	<ul style="list-style-type: none"> “Ons grootste uitdaging is die klein goed, soos mense wat werk en nie kan kom nie.”
(e) Konflik oor metodes van dissiplinering	1	<ul style="list-style-type: none"> “Almal het hulle eie idee, veral as dit kom by fisiese dissipline. Dis 'n no-go omdat dit in die wet is. Ons is christene so wat doen ons dan?”
(f) Hoë gevalle ladings	1	<ul style="list-style-type: none"> “...’n mens kom nie by pleegsorg opleiding uit nie.”

Baie van die respondente kon geen uitdagings identifiseer nie, of het bloot aangedui dat opleiding nie gereeld aangebied word nie. Een respondent reageer byvoorbeeld soos volg: *“Dis ’n area wat bietjie lack.”*

Die tabel stel ten toon dat die volgende uitdagings of struikelblokke deur maatskaplike werkers met die opleiding van pleegsorg ervaar word: swak bywoning, vervoer na opleiding, die lae kapasiteit vir onderrig, pleegouers wat werk, konflik oor metodes van dissiplinerig, en hoë gevalleladings. Dit is opmerklik dat die eerste vier uitdagings wat die meeste voorkom, oor die pleegouers self handel. Die uitdagings hou nie verband met organisatoriese aspekte of finansiële beperkinge nie.

(a) Swak bywoning

Volgens vier respondente daag pleegouers nie by die opleidingssessies op nie omdat hulle nie begryp waarom dit nodig is nie. Die gedrag van die pleegouers is dus in kontras met die stelling van Swanepoel (2009:35) dat suksesvolle pleegouerskap andersoortige kennis en ouerskapsvaardighede vereis waarop voornemende pleegouers dikwels nie voorbereid is nie en daarom opleiding moet ontvang. In baie gevalle woon die kind reeds ’n paar jaar by die pleegouers voordat die plasing wetlik oorgaan in pleegsorg, en daarom vind ouers dit moeilik om te verstaan waarom hulle nou deur opleiding moet gaan.

(b) Vervoer na opleiding

Die gebrek aan vervoer na die opleidinglokaal is ’n uitdaging wat deur twee respondente uitgewys is. Hierdie uitdaging is meer van toepassing op groter gemeenskappe of stedelike gebiede. Dit kan ook ’n aanduiding wees dat mense nie bereid is om na die sessies te stap nie. Hierdie uitdaging kan opleidingssessies ekonomies onuitvoerbaar maak vir instansies.

(c) Lae kapasiteit vir onderrig

Die derde uitdaging wat deur respondente genoem is, is dat die pleegouers dikwels ’n lae kapasiteit het om te leer of te verstaan waaroor die opleiding gaan. Respondente verduidelik dat hulle konsepte baie moet vereenvoudig om dit op die intellektuele vlak van die pleegouers verstaanbaar te maak. Die respondent verduidelik die uitdaging van opleiding: *“Dat jy dit verstaanbaar maak vir die pleegouers, en om voorbeelde te gebruik wat binne hulle verwysings raamwerk is.”*

(d) Pleegouers werk

Vier van die respondente sukkel om pleegoueropleiding aan te bied, aangesien die meeste van die pleegouers werk en opleiding dus slegs na ure of op Saterdag kan geskied. Een respondent verwoord dit soos volg: *“Ons grootste uitdaging is die klein goed, soos mense wat werk en nie kan kom nie.”*

(e) Konflik oor metodes van dissiplinering

Artikel 7 van die Kinderwet 938/2005) maak daarvoor voorsiening dat kinders teenenige fisiese of fisiologiese skade beskerm moet word volgens die beste belange van die kind standaard oorweeg moet word. Hierdie riglyn spesifiseer nie watter dissiplineringsalternatiewe gevolg moet word nie, veral nie wanneer dit deur die ouerlike voog gedoen word nie. Daar is grys areas wanneer daar oor lyfstraf in openbare omstandighede gepraat word nie, maar soos een respondent aangedui het, is daar konflikterende gevoelens rondom die opleiding van ander ouers ten opsigte van dissiplinering (*“Almal het hulle eie idee, veral as dit kom by fisiese dissipline. Dis `n no go omdat dit in die wet is. Ons is christen, so wat doen ons dan?. Hulle mag glad nie fisiese dissipline doen nie, ook veral omdat die kinders FASD het nie, want hulle verstaan dit glad nie.”*). Die respondent gee uiting aan die onsekerheid wat maatskaplike werkers ervaar wanneer hulle die dissiplineringsmetodes met die pleegouers moet bespreek.

(f) Hoë gevalleladings

’n Uitdaging wat al oral bekend is in die maatskaplikewerkkonteks, is die uitdaging om dienste te lewer ten spyte van die hoë gevallelading (Barbell & Sheikh, 2000:1). Die volgende respondent het verduidelik dat die gevalle haar so besig hou dat daar nie ekstra tyd is om by opleiding en ander "ekstra" intervensie-aktiwiteite uit te kom nie: *“...`n mens kom nie by pleegsorg opleiding uit nie.”* Dit is in ooreenstemming met literatuur (De Jager, 2011:121) wat stel dat die mees algemene redes waarom stappe van werwing, voorbereiding, passing en na-plasing-opleiding nie plaasvind nie is as gevolg van beperkte tyd en groot gevalleladings. Volgens die navorsing van Barber en Delfabbro (2004:6) oor die take en verantwoordelikhede van maatskaplike werkers in die pleegsorgproses, moet gevalleladings van maatskaplike werker nie meer as vyftien kinders oorskry nie. Ten einde pleegsorg dienste effektief toe te pas is dit ’n gepaste riglyn om te volg rakende gevalleladings.

4.9 UITKOMSTE VAN 'N PLEEGSORGPLASING

Die volgende moontlike uitkomstes van pleegsorg is aan die respondente voorgelê, en die respondente moes aandui hoe gereeld daardie uitkomstes in pleegsorggevalle plaasvind. Die antwoorde van die respondente kom in Tabel 4.5 voor, waarna 'n verduideliking volg.

Tabel 4.7 Uitkomst van 'n pleegsorgplasing

Uitkomst	Nooit/baie selde	Soms	Altyd/meeste van die tyd
Plasing misluk	1	15	1
Hereniging van kind met biologiese familie	4	10	3
Permanente plasing of herhalende vernuwing van plasing	3	9	5
Aanneming	12	5	0

n=20

▲ *Drie respondente het nie die vraag beantwoord nie*

Volgens die maatskaplike werkers misluk pleegsorgplasings baie selde (slegs een), terwyl vyftien respondente (25%) aangedui het dat plasings soms misluk. Alhoewel dit positief is om te sien dat die minderheid van die plasings misluk, word daar ook aangedui dat die plasings herhaaldelik hernu word. Vyf respondente (25%) sê dat pleegsorgplasings permanent van aard is of herhaaldelik hernu word. Uit die tabel is dit duidelik dat die tweede doelstelling van pleegsorg (Artikel 181 in die Kinderwet (38/2005)), genaamd permanensiebeplanning, wel 'n realiteit is.

Slegs drie respondente (15%) het aangedui dat pleegsorgplasings nooit of selde permanent van aard is. Dit verwys na langtermynpleegsorg wat plaasvind wanneer die ouer later weer volle ouerlike verantwoordelikheid kan herwin, maar geruime tyd sal benodig voordat familiehereniging kan plaasvind (South African National Council for Child and Family Welfare, 1987:15). Beplande langtermynpleegsorg kan goeie stabiliteit vir die kind bied, maar in kontras kan onbeplande langtermynpleegsorg ernstige negatiewe gevolge vir die kind inhou (De Jager, 2011:46). Nog 'n nadeel van permanente pleegsorgplasings teenoor aanneming is dat permanente pleegsorg 'n aanhoudende lading en stremming is op maatskaplike werkers en die pleegsorgsisteem.

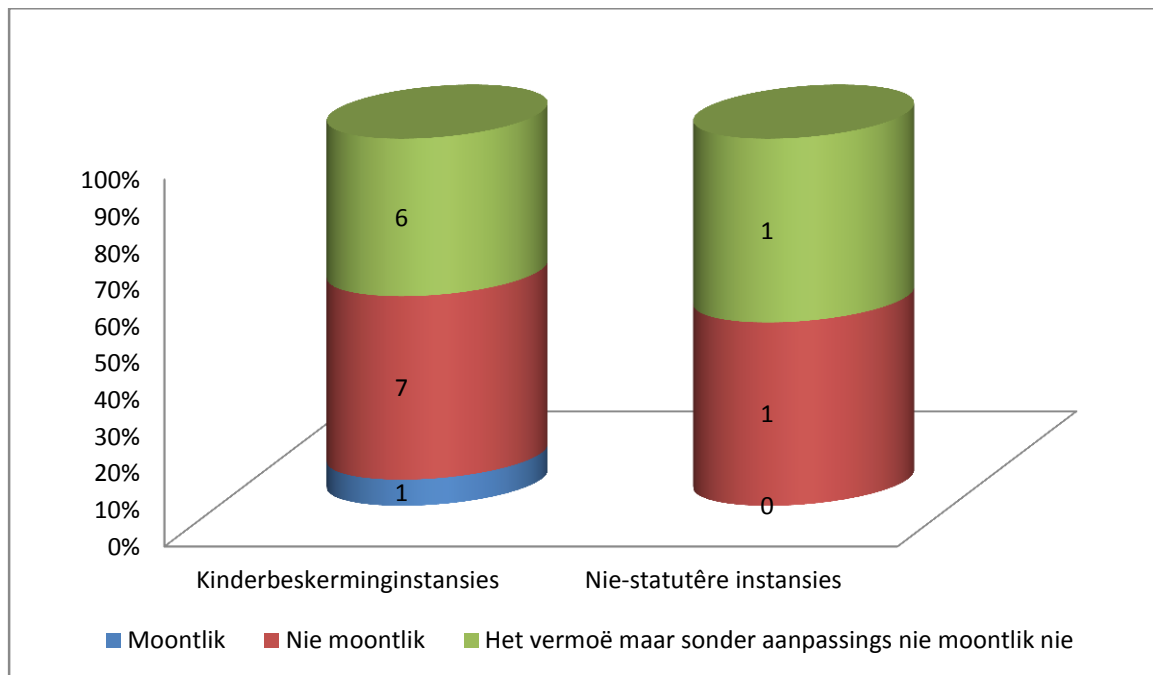
Die feit dat twaalf van die respondente (67%) aangedui het dat pleegsorg nooit/selde in aanneming oorgaan, is 'n bevestiging van die bevindinge van Townsend and Dawes (De Jager, 2011:122) dat aanneming in Suid-Afrika onderbenut is. Die voordeel van finansiële bystand (Department of Social Development, 2013) wat met pleegsorg gepaardgaan, kan moontlik daartoe bydra dat pleegsorgplasinge permanente pleegsorg bly, omdat die pleegouers nie die finansiële toelaag wil verloor nie. Hierdie kwessies moet in die beste belang van die kind oorweeg wanneer die kind in langtermyn pleegsorg gehou word, om sodoende te vermy dat dit ernstige negatiewe gevolge (De Jager, 2011:46) vir die kind sal hê.

4.10 UITKOMSTE VAN WERWING, KEURING EN OPLEIDING VAN PLEEGOUERS

In hierdie afdeling word die kapasiteit van maatskaplike werkers om genoeg pleegouers te werf, te keur en op te lei vir die aantal sorgbehoewende kinders, bespreek. Die sieninge van die respondente oor die kapasiteit van maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor word vervolgens bespreek, waarna die kapasiteit van die maatskaplike werkers wat by nie-statutêre dienste betrokke is, aandag geniet.

4.10.1 Kapasiteit van maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor

In hierdie afdeling is die respondente gevra om hulle opinie te lewer oor die kapasiteit van maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor om genoeg pleegouers te werf, te keur en op te lei vir die getalle sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika. Daar moet duidelik begryp word dat die vraag nie die maatskaplike werkers se vermoë bevraagteken nie, maar wil vasstel of die taak uitvoerbaar is binne die formele NRO-sektor met inageming van die verskeie uitdagings wat reeds in voorafgaande afdelings bespreek is. In figuur 4.15 word die response ten opsigte van die kapasiteit van hiërdie maatskaplike werkers uitgebeeld. Die opinies van die respondente wat werkzaam is by formele NRO's of by instansies wie se hoofdoel kinderbeskerming is, word in die eerste kolom, naamlik "Kinderbeskerminginstansies" geïllustreer. Die opinies van maatskaplike werkers wat werkzaam is by instansies wat geen statutêre intervensie lewer nie, word in die tweede kolom onder "Nie-statutêre instansies" geïllustreer. 'n Bespreking van hulle menings volg na die figuur.

n=20

Figuur 4.15 Die kapasiteit van maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor vir werwing, keuring en opleiding van pleegouers

Volgens die figuur is daar onder die “Kinderbeskerminginstansies” een van die respondente (10%) wat meen dat maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor wel die kapasiteit het, terwyl sewe van die respondente (35%) aangedui het dat dit nie moontlik is nie, en ses van die respondente (30%) glo dat dië maatskaplike werkers die vermoë het, maar dat ernstige aanpassings gemaak sal moet word om dit te bewerkstellig.

In die geval van nie-statutêre instansies het een respondent wat by 'n nie-statutêre instansie werksaam is, genoem dat dit nie moontlik is vir maatskaplike werkers in daardie sektor nie, terwyl een respondent gesê het dat hulle die vermoë het, maar aanpassings sal moet maak. Die volgende bevindinge onderskryf die opinies van die respondente, eerstens die werksaam by kinderbeskermingsinstansies gevolg deur die narratiewe van die werksaam by nie-statutêre instansies..

Kinderbeskerminginstansies:

Die volgende respondente het aangedui dat dit **nie moontlik** vir maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor is om genoeg pleegouers te werf, keur en op te lei nie.

- “As mens saam werk met ander instansies, maar **nie kapasiteit** het om dit self te doen nie.”

- “Daar is **nie tyd nie**, kinders is reeds in hule sorg, dit word net ‘n formele storie.”
- “As gevolg van die **gevalleladings** wat ons het is dit nie maklik vir ons nie.”
- “Daar is **nie tyd nie**, ons kyk outomaties in die gesin.”
- “Verseker nie.”
- “Ons **gevalleladings is net te hoog** vir ons om ‘n bank van pleegouers te skep. Dit is net onprakties.”
- “...**te veel kinders**. Meeste maatskaplike werkers kla daar is nie tyd nie, maar hulle soek nie rerig nie. Hulle soek net die easy way out. Hulle gaan nie die ekstra mylpaal nie, so hulle vat maar wat daar is.”

Uit die voorafgaande narratiewe is dit duidelik dat dit nie vir dié maatskaplike werkers moontlik is om effektiewe werwing, keuring en opleiding van pleegouers te doen nie, omdat die uitdagings van hoë gevalleladings en te min tyd te oorweldigend is. Die literatuur bevestig ook dat die gevalleladings te hoog is, soos deur Thokomala (2013) gerapporteer word dat een maatskaplike werker werkzaam by Kindersorg SA ‘n gemiddelde gevallelading van 300-600 kinders het. Die meeste respondente in hierdie studie het gevalleladings wat van 50-100 en 101-150, soos in afdeling 4.3.1.4 geïllustreer word.

Een van die respondente het verwys na die tendens waar die kinders reeds informeel in die pleegouers se sorg is en waar hierdie maatskaplike werker binne die formele NRO sektor dat werwing van pleegouers onnodig is in sommige gevalle. Volgens die laaste narratief waar ‘n ander hoek na die uitdagings kyk, lê die probleem by die houdings of motivering van die maatskaplike werkers. Die respondent beweer dat maatskaplike werkers nie die ekstra moeite wil doen, met ander woorde, dit wat buite hul werksbeskrywing is nie.

Kinderbeskerminginstansies:

Die volgende respondente het aangedui dat maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor **die vermoë het**, maar slegs moontlik, **indien aanpassings gemaak word**

- “Hulle het die vermoë maar **nie die tyd nie**, sal ook ekstra opleiding benodig.”
- “Dit is baie belangrike bystand om te hê, want ons verwyder so baie kinders. Dit is moontlik as ons dit oor naweke doen.”
- “Die kapasiteit in terme van vermoë is daar, maar daar **moet aangepas word** volgens behoefte... kan nie ‘n bank van pleegouers werf wat nie gepas is nie.”

- *“Daar is goed in plek, maar maatskaplike werkers **het nie tyd nie**. Die organisasie het ook nie geld om iemand aan te stel nie.”*

Volgens bogenoemde beskik die maatskaplike werkers wel oor die vermoë, maar het nie altyd die kapasiteit om die taak te verrig nie. Dit is in ooreenstemming met die navorsing van Child Welfare Information Gateway (2010:3) wat bevind het dat hoë gevalleladings die kwaliteit van dienste aan families belemmer omdat daar nie genoegsame tyd aan elke geval bestee kan word nie. Dit beteken dus dat die instansies tans nie die kapasiteit het om genoeg pleegouers te werf, te keur en op te lei vir die aantal sorgbehoewende kinders nie.

Volgens Barbell en Sheikh (2001:1) is dit wel moontlik om in moeilike organisatoriese omstandighede pleegouers te werf en op te lei deur noukeurig ’n **strategiese plan** saam te stel om die gemeenskap te betrek by pleegsorg. Wanneer so ’n strategiese uitreik plan saamgestel word, sal die hoof doelstellings daarvan wees om die aantal gekwalifiseerde pleegsorgouers te vermeerder, die huidige pleegouers te behou, en die aantal vrywilligers betrokke by pleegouers en families te vermeerder (Barbell & Sheikh, 2000:1). Volgens Ward (1995) en Barbell en Sheikh (2001) is die oplossing vir werwing en opleiding van pleegouers binne ’n welsynsinstantie konteks om dus noukeurig te beplan. Swanepoel (2009:16) bevestig dat die struikelblokke waarmee maatskaplike werkers worstel slegs oorkom sal word wanneer die maatskaplike werker ’n wel **deurdagte strategie** het wat die take en verantwoordelikhede van elke fase van die pleegsorgproses bevat, saamstel.

Volgens die respondente sal die volgende aanpassing gemaak moet word om die taak te kan verrig: die maatskaplike werkers sal ekstra opleiding moet ondergaan; take sal oor naweke gedoen moet word; en ekstra fondse sal nodig wees vir iemand om die rol van pleegoueropleiding in die organisasie te vervul.

(a) Nie-statutêre instansie:

Die volgende narratiewe van respondente dui aan dat dit **nie moontlik** vir maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor is om genoeg pleegouers te werf, keur en op te lei nie.

- *“Its not happening. Daar is goeie struktuur in plek maar hulle doen dit nie, hulle verwyder net die kinders en plaas hulle dan by ons.”*

Een van die maatskaplike werkers wat by 'n pleegsorghuisinstansie werk, sê dit is nie moontlik in die formele NRO-sektor nie, omdat dit bloot nie in praktyk gebeur nie. Die een respondent wat aangedui het dat formele NGO's wel die kapasiteit het om die taak te verrig, het net gesê: “*Ja hulle kan*”, maar nie die rede daarvoor gegee nie.

4.10.2 Kapasiteit van maatskaplike werkers wat nie betrokke is by statutêre intervensie nie

Opvolgend op die vorige vraag van afdeling 9.4.1. is respondente gevra om hulle opinie te lewer oor die behoefte van NRO's wat nie tans met statutêre werk betrokke is nie, om die rol te vervul van werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir die versorging van sorgbehoewende kinders. Die verskillende temas wat geïdentifiseer is tydens die onderhoude met respondente oor die behoefte vir sulke NRO's word in die volgende tabel uiteengesit.

Tabel 4.8 Kapasiteit van maatskaplike werkers onbetrokke by statutêre intervensie, vir werwing, keuring en opleiding van pleegouers

Temas	Narratiewe
Te veel diensverskaffers kompliseer die proses	<ul style="list-style-type: none"> • “Moenie kliënte vervreem met te veel mense nie.” • “Dit is `n groot behoefte, maar as jy nie die statutêre werk self doen nie, raak dit baie moeilik. Die verwyderings word na ons gebring maar dit vat verewig.” • “Daar is te veel rolspelers en verskillende opinies.”
Verskillende visies en wetlike verantwoordelikheid van maatskaplike werkers	<ul style="list-style-type: none"> • “Hulle meng in en daar is konflikterende visies...ons dink familie eerste en hulle dink iemand in Camsbay kan soveel meer vir die kind bied.” • “Ons het die wetlike verantwoordelikheid en hulle nie. Wanneer die kind eers in daardie huis is, is daar geen moontlikheid van familie hereniging nie.” • “...ons het al so met `n instansie gewerk, en dan plaas hulle die kind by die persoon wat die meeste geld borg.”
Pleegouerbank as hulpbron vir NRO's	<ul style="list-style-type: none"> • “Dan kan die leemte wat daar is met `n pleegouer bank opgelos wees, en van groot hulp wees.” • “Die hulpbron sal baie goed wees...ons het sulke mense nodig, hulle sal ongelooflik baie help met die behoefte en met ons gevalleladings. Maar as ons daardie mense kort, kort ons mense wat nie perfekte kinders soek met `n lysie van wat hulle wil hê nie.” • “Departament kantoor dink ek van Kahyalitsa het op `n stadium `n bank van pleegouers gewerf en opgelei, dan kon jy daarna toe verwys.” • “Die dienste van nie-statutêre instansies sal `n baie goeie ondersteuningssisteem wees. Prospective adopters doen dit dan kan jy beter passing doen.”
Noodsaaklikheid van dienste van nie-statutêre instansies	<ul style="list-style-type: none"> • “Defnitief, groot behoefte. Samewerking sal kan werk.” • “Defnitief `n behoefte, dit kan werk want dit gaan

	<p><i>hulle primêre doel wees.</i>"</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>"Daar is 'n groot behoefte, hulle sal goed gekeur moet word by die Departement."</i>
Die werwing, keuring en opleiding van pleegouers sal area-spesifiek moet wees	<ul style="list-style-type: none"> • <i>"Dis moeilik, veronderstel Gordon's baai NG kerk doen werwing, beteken dit hulle werf in Gordon's baai"</i>

(a) Te veel diensverskaffers kompliseer die proses van pleegsorg

Volgens die respondente word die kliënte aan te veel diensverskaffers blootgestel wanneer 'n nie-statutêre NRO ook betrokke raak by die werwing, keuring en opleiding van pleegouers word. (*"Moenie kliënte vervreem met te veel mense nie."*). Wanneer daar meer rolspelers in die proses is, raak die ketting langer waardeur die informasie moet gaan en word die proses gekompliseerd en meer tydsaam.

(b) Verskillende visies en wetlike verantwoordelikhede van maatskaplike werkers

Indien nie-statutêre NRO's die pleegouers keur en die passing van 'n sorgbehoewende kind doen, moet die maatskaplike werker wat die kind verwyder het en die hofverslag doen, steeds die verantwoordelikheid dra. Een respondent het gevra: *"Gaan ek nou in my hofverslag skryf wat die ander persoon gedoen het, al ken ek nie daardie pleegouers nie?"*. 'n Tweede respondent brei uit: *"...want ek dra die wetlike verantwoordelikheid vir daardie kinders maar daardie organisasie nie."* Uit die respondente se opmerkings is dit duidelik dat hierdie werkswyse die verslagdoening bemoeilik.

Die tweede uitdaging waarna die respondente verwys, is die verskillende visies van die verskillende instansies. Die een se hoofdoel kan familiehereniging wees, terwyl die ander een die kind in 'n huis plaas waar familiehereniging nie moontlik is nie, as gevolg van verskillende sosio-ekonomiese agtergronde. (*"...daardie organisasies plaas die kind in pleegsorg by een van hulle kennisse...maar ons weet sodra die kind in daardie huis is, is daar geen kans meer vir gesinshereniging nie. In daardie geval is dit beter as daar een gevalle bestuurder is, met een organisasie wat dit bestuur."*) Sodanige situasie behoort volgens die Wet nie plaas te vind wanneer die beste belang van die kind beginsel (Pruett, HoganBruen & Jackson, 2000:48) nagestreef word. Die probleem ontstaan wanneer twee

diensverskaffers moet saam stem oor wat die beste belange van die kind in 'n gegewe situasie is.

Hierdie uitdagings wat maatskaplike werkers ervaar wanneer daar met ander organisasies gewerk word is nie uitsonderlik vir maatskaplike werk nie maar algemene uitdagings met multi-dissiplinêre spanne. Community Care (2005) stel dat wanneer multi-dissiplinêre spanne, of multi-professionele spanne saamwerk kan dit of besonders goed werk of totaal en al disfunksioneel wees. Hulle navorsing beskryf dat die manier om veerkragtige multi-dissiplinêre spanne te skep is om (1) rolle en grense duidelik te definieer, (2) attent te wees op magsdinamika, (3) besluitneming vooraf te bespreek, (4) verskillende professies se verskillende sieninge te respekteer, en (5) insette van die diensverbruikers te oorweeg.

(c) Pleegouerbank as hulpbron

Volgens die bevindinge sien die respondente almal die voordeel van 'n ondersteunende sisteem vir die formele NRO's wanneer 'n nie-statutêre NRO die rol van werwing, keuring en opleiding van pleegouers doen. Die werk gaan dus meer gespesialiseerd raak. Hierdie respondente beskryf watter waardevolle hulpbron dit aan die maatskaplike werkers in die formele sektor sal wees om gebruik te kan maak van 'n bank pleegouers en die kind dus by 'n gepaste pleegouer kan plaas. (*"Dan kan die leemte wat daar is met 'n pleegouer bank opgelos wees, en van groot hulp wees."*). Die samewerking van verskillende instansies word as noodsaaklik beskou volgens Graham & Barter (1999:6) se interdissiplinêre benadering tot maatskaplike werk. Hy stel dat samewerking begryp die behoefte vir professies, instansies, gemeenskappe, en kliëntesisteme om hulpbronne saam te sit om sosiale kwessies aan te spreek wat groter is as die kapasiteit van een individuele instansie of professie om dit aan te spreek.

Volgens een respondent behoort daar 'n voorwaarde vir hierdie soort hulpbron te wees, naamlik dat die pleegouers wat gekeur en gepas word, nie met hulle eie voorwaardes sal kom nie, maar daar sal wees omdat hulle die beste belange van enige kind wil dien. Sy beskryf: *"Dit sal baie goed wees...ons het sulke mense nodig, hulle sal ongelooflik baie help met die behoefte en met ons gevalleladings. Maar as ons daardie mense kort, kort ons mense wat nie perfekte kinders soek met 'n lysie van wat hulle wil hê nie."*

(d) Noodsaaklikheid van dienste van nie-statutêre instansies

Die opinies van die respondente stem ooreen met die teorie van die Children's Institute (Dutschke, 2006:714) dat daar dringend meer families vir die aantal sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika gewerf moet word. Die respondente is van mening dat daar 'n baie groot behoefte is aan NGO's wat pleegouers kan werf, keur en oplei. Die volgende narratiewe bevestig dit:

“Defnitief, groot behoefte. Samewerking sal kan werk.”

“Defnitief 'n behoefte, dit kan werk want dit gaan hulle primêre doel wees.”

Omdat die werwing, keuring en opleiding van pleegouers so groot taak is, sal dit ideaal wees wanneer instansies primêr daarop fokus.

(e) Die werwing, keuring en opleiding van pleegouers sal area-spesifiek moet wees

Aangesien instansies dienste lewer aan spesifieke areas volgens die area-indelings van die Departement van Maatskaplike Welsyn, sal hierdie instansies ouers in die spesifieke areas moet werf ten einde steeds gesinsherenigingsdienste te kan lewer. Die respondent verduidelik die kwessie: *“Dis moeilik, veronderstel Gordonsbaai NG kerk doen werwing, beteken dit hulle werf in Gordonsbaai.”* Indien 'n instansie pleegouers in 'n area werf sal slegs kinders in daardie area in hul sorg geplaas kan word.

4.10 SAMEVATTING

Hierdie hoofstuk bevat die resultate van 'n empiriese studie wat uitgevoer is deur semi-gestruktureerde onderhoude met 20 maatskaplike werkers van verskillende NRO in die Weskaap te voer.

Die doel van hierdie hoofstuk was om die sienings van maatskaplike werkers wat dienste aan pleegouers lewer en by die werwing, keuring en opleiding van pleegouers betrokke is te ondersoek.

In hierdie hoofstuk is die format van die vraelys (Bylae A) gevolg wat die identifiserende besonderhede van die respondente bevat, naamlik die fokus van hul dienslewering, posisie in organisasie, ervaring in praktyk, groote van gevallelading asook die tipes pleegsorg waarmee hulle werk. Die respondente se toepassing van die riglyne van die Kinderwet (38/2005) sowel as die uitdagings wat hul daarmee ervaar, is ondersoek. Daar is gepoog om begrip te kry vir die mate waarin die doelstellings van pleegsorg in pleegsorgplasings nagestreef word. `n Verkenning is gedoen rakende die bestaan van werwingstogte van pleegouers in maatskaplike-werk-organisasies, sowel as die tipe werwingsmetodes wat gebruik word om pleegouers te werf. Maatskaplike werkers se begrip en toepassing van die keuringsriglyne volgens die Kinderwet (38/2005) is ondersoek, sowel as die metodiek wat die respondente gebruik om pleegouers op te lei. Begrip is ontwikkel vir die uitdagings wat maatskaplike werkers ervaar om pleegouers te werf, te keur en op te lei binne kinderbeskermingsinstansies sowel as pleegsorghuisinstansies.

Daar is bevind dat die respondente se antwoorde in baie gevalle in ooreenstemming was met huidige literatuurstudies, wat dus geldigheid aan bevindinge verleen.

In hoofstuk 5 sal die gevolgtrekkings wat na afloop van die literatuur- en empiriese studie gemaak is, bespreek word. Aanbevelings sal gemaak word op die gevolgtrekkings gebaseer is, in `n poging om riglyne aan maatskaplike werkers te voorsien om pleegouers te werf, te keur en op te lei vir die baie sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika.

HOOFTUK VYF GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

5.1 INLEIDING

Die doel van die studie was om begrip te bevorder vir die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir die versorging van sorgbehoewende kinders. In die vorige hoofstukke is hierdie metodes bestudeer deur 'n literatuurstudie in hoofstukke twee en drie te doen, wat daarna met 'n empiriese studie in hoofstuk vier opgevolg is. Aan die hand hiervan sal die relevante gevolgtrekkings gemaak word.

Die doel van hierdie hoofstuk is om gevolgtrekkings en aanbevelings na aanleiding van die bevindinge van die studie, te formuleer. Die navorsingsprobleem soos by afdeling 1.2 (bl. 6) gestel is dat daar 3.4 miljoen weeskinders in Suid-Afrika is wat dus alternatiewe sorg benodig. Maniere moet gevind word om meer pleegouers te werf, te keur en op te lei vir die versorging van sorgbehoewende kinders. Daar bestaan min navorsing en literatuurstudies rakende die werwing en keuring van pleegouers, asook die gebruik van pleegsorghuise.

Die gevolgtrekkings word gebaseer op die bevindinge en word gebruik om aanbevelings te maak aan maatskaplike werkers en bestuurders van maatskaplikewerk-instansies. Op hierdie wyse word die nodige kennis oorgedra om pleegouers meer effektief te werf, te keur en op te lei sodat meer sorgbehoewende kinders in 'n gesonde familie-omgewing kan groot word.

Laastens sal riglyne voorsien word vir verdere navorsing wat oor die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers gedoen kan word.

5.2 GEVOLGTREKKINGS EN AANBEVELINGS

Die volgende gevolgtrekkings en aanbevelings is op die bevindinge van die studie gebaseer.

5.2.1 Identifiserende besonderhede van deelnemers

Die meerderheid van die deelnemers het aangedui dat hulle oor slegs een-tot-vyf jaar werksondervinding beskik. Gepaardgaande daarmee was slegs 'n handvol deelnemers wat dienste aan pleegouers lewer, in senior bestuursposse. **Die gevolgtrekking** kan gemaak word dat minder ervare maatskaplike werkers die posisies van aanmelding- en pleegsorgmaatskaplike werkers beklee. Dit beteken dat die dienste wat in die pleegsorgproses gelewer word deur minder ervare maatskaplike werkers gehanteer word. Die komplekse en

uitdagende aard van pleegsorgdienste vereis dat 'n maatskaplike werker oor die nodige kennis en vaardighede beskik om die dienste te lewer.

Aanbeveling:

- In die geval waar onervare maatskaplike werkers pleegsorgdienste lewer, moet daar sterk klem gelê word op die gebruik van **supervisie en leiding** deur 'n meer senior maatskaplike werker ten einde die nodige kennis en vaardighede vir elke pleegsorggeval te verseker.

5.2.2 Tipes pleegsorg in verskillende instansies

Al die respondente wat dienste aan verwante pleegsorggevalle lewer was werksaam by organisasies wat beskerming van kinders en gesinne as hoof doel het. Die aantal gevalle van nie-verwante pleegsorg en groeppleegsorg by dië organisasies het baie selde voorgekom. Die respondente wat by groeppleegsorghuise werksaam is het slegs op daardie tipe pleegsorg gefokus, en die model van groeppleegsorghuise werk volgens die bevindinge van die studie effektief. Aanneming vind slegs in uitsonderlike gevalle by al die instansies in die studie plaas, en word hoofsaaklik deur private instansies wat slegs fokus op aanneming gedoen.

Kinder- en gesinsorgsinstansies wat volgens areas ingedeel is om dienste te lewer, is geneig om verwante pleegsorg te gebruik omdat hulle slegs in daardie gemeenskap pleegouers werf. NRO's wat nie so areagebonde is nie, kan meer fokus op nie-verwante pleegsorg en groeppleegsorghuise. Die bevindinge toon dus dat instansies geneig is om in die meeste gevalle een tipe pleegsorg te gebruik.

Die gevolgtrekking kan gemaak word dat pleegsorg moontlik 'n meer gespesialiseerde veld kan raak waar organisasies slegs op 'n sekere tipe pleegsorg fokus ten einde meer effektief te wees.

Aanbeveling

Dit word aanbeveel dat:

- Organisasies moet meer spesifiek volgens 'n tipe pleegsorg georiënteer word deur **in die spesifieke tipe pleegsorg te spesialiseer** vir meer effektiewe pleegsorgdienste.

- **Instansies** wat fokus op verskillende tipes pleegsorg, in **samewerking** moet tree ten einde verskillende behoeftes en rolle in die pleegsorgproses te vervul.
- Instansies wat beskerming van kinders- en gesinne as hoof doel het, en wat meer in verwante pleegsorg spesialiseer, kan 'n ander instansie wat meer fokus op groeppleegsorghuise (waar die kind geplaas kan word wanneer 'n familielid nie beskikbaar is nie) as vennoot betrek word.
- **Aanneming** is onderbenut in Suid-Afrika. Maatskaplike werkers kan dus in gevalle waar 'n kind aanneembaar is, die kind eerder na 'n aannemingsinstansies verwys. Aanneming sal meer permanensie in die kind se lewe beteken en 'n kleiner werkslading vir die maatskaplike werker tot gevolg hê.
- Die model van **groeppleegsorghuise** kan meer benut word, en meer instansies moet hulle op hierdie tipe sorg toelê.

5.2.3 Beste belange van die kind

Die Suid-Afrikaanse wetgewing lê sterk klem op die daadwerklike poging van maatskaplike werkers om gesinsbewaring deur pleegsorg te verwesenlik, met ander woorde, om gesinshereniging as prioriteit te beskou. Respondente het aangedui dat hulle dikwels "in twee geskeur word" tussen die Wet wat van hulle vereis, naamlik om eerstens gesinshereniging te doen, (selfs al was die kind al jare in informele pleegsorg) teenoor die nodigheid om hul tyd effektief aan pleegsorgkeuring, -opleiding en -ondersteuning te bestee.

Alhoewel dit in sommige gevalle die maatskaplike werkers se mening is dat dit in *die beste belang van die kind* is om in die sorg van die pleegouers te bly, word daar steeds van hulle vereis om gesinsherenigingsdienste te doen vir die hernuwing van die pleegsorgbevel. Hierdie praktyk verhoog grootliks die reeds oorlaaide werksladings van maatskaplike werkers en het tot gevolg dat daar nog minder tyd aan die ondersteuning van pleegouers bestee kan word. In sulke gevalle word die doelstelling van pleegsorg, naamlik gesinshereniging, bo die beginsel van *beste belange van die kind* gestel.

In Suid-Afrika word die term "*beste belange van die kind*" in die Grondwet verskans as die heel belangrikste belang in sake waarby die kind betrokke is (Mawdsley, Beckmann, de Waal, & Russo, 2010:2). In praktiese terme kan hierdie beginsel dikwels nie primêr nagestreef word nie as gevolg van die doelstellings en wetgewing rakende pleegsorg wat as belangriker geag word. Nog 'n voorbeeld hiervan is dat familieplasings die eerste plasingsopsie vir 'n

sorgbehoewende kind is. In baie gevalle is daar moontlike nie-verwante pleegouers wat in terme van die *beste belange van die kind* beginsel beter alternatiewe versorgers sal wees. As gevolg van wetgewing wat familieplasings verkies, en op gesinshereniging aandrang, word die nie-verwante pleegouers nie oorweeg nie. Indien, afgesien van daardie wette, net bepaal moes word wat die beste belange van die kind sou wees, sou die besluit op plasing heel moontlik anders kon wees.

Die gevolgtrekking kan gemaak word dat alhoewel die beginsel *die beste belange van die kind* volgens wetgewing baie hoog geag word, dit in praktyk dikwels as sekondêre riglyn gebruik word as gevolg van ander wetgewing waaraan prioriteit verleen word.

Aanbeveling:

Dit word aanbeveel dat:

- Die beginsel die *beste belange van die kind* moet in alle gevalle as **primêre doelstelling** nagestreef word.
- Ander doelstellings en elemente soos **gesinshereniging en familieplasings kan as riglyn** vir pleegsorgdienste gebruik word, maar behoort nie prioriteit bo die *beste belange van die kind* te verkry nie.

5.2.3 Werwing van pleegouers

Met die klem op familieplasings in Suid-Afrika het die bevindinge van die studie aangetoon dat werwing hoofsaaklik binne die betrokke familie gedoen word. Werwing word vir elke geval kind-spesifiek gedoen waar maatskaplike werkers meestal mense in die gemeenskap as werwingsagente asook huidige pleegouers gebruik. Buiten die werwing van verwante pleegsorgplasings is daar baie min instansies wat aktief werwing van pleegouers wat nie familie-verwant is, nastreef nie. Werwing van pleegouers in die instansies vind nie op groter skaal plaas nie, byvoorbeeld op makrovlak (hoofstroommedia) nie, maar word slegs per geval gedoen soos die behoefte voorkom.

Daar is bevind dat een van die uitdagings van die werwing van pleegouers is om pleegouers te kry wat gewillig en in staat is om as pleegouers op te tree, aangesien families in baie gevalle nie die finansiële kapasiteit het om vir die kinders te sorg nie. Die ondersteuningsnetwerke van familiesisteme in armer gemeenskappe is reeds oorlaai en ander alternatiewe moet oorweeg word. **Die gevolgtrekking** kan gemaak word dat daar meer doelbewuste

werwingsveldtogte deur elke instansie beplan moet word om spesifiek ook nie-verwante pleegouers vir die versorging van sorgbehoewende kinders te werf.

Aanbevelings:

Dit word aanbeveel dat:

- Instansies moet **aktiewe werwingsveldtogte beplan** om nie-verwante pleegouers te betrek. Elke instansie moet vooraf 'n strategiese plan saamstel om hulle behoefte te bepaal, asook die metode wat gepas sal wees om die doel te verwesenlik.
- Indien instansies in slegs die werwing van een tipe pleegsorg spesialiseer, moet hulle aktief **netwerk** instansies in hulle omliggende omgewing wat wel werwing van ander tipes pleegouers doen, om in die behoefte van elke sorgbehoewende kind te voorsien.
- Om meer ouers van pleegsorg bewus te maak en belangstelling daarvoor te wek, moet instansies **van hoostroom media gebruik maak**, terwyl **huidige pleegouers** gebruik moet word om **effektiewe pleegouers vir die langtermyn te werf**.

5.2.4 Keuring van pleegouers

Een van die hoof uitdagings van die respondente is om by die keuring van pleegouers te onderskei tussen die leuens en misleidende gedrag van voornemende pleegouers binne die beperkte tyd wat hulle het om die voornemende pleegouers te leer ken. Daar is nie genoeg tyd om akkuraat te bepaal of die persoon 'n geskikte en gepaste ouer sal wees wat nie aansoek doen met verkeerde motiewe nie.

Soos by bogenoemde (afdeling 5.2.3) word die werwing en keuring van pleegouers slegs gedoen soos wat vir elke geval nodig is, en word voornemende pleegouers nie vroeër as voorkomingsmaatrêel gewarf en gekeur nie. Om kinders te plaas by pleegouers wat nie deeglik gekeur is nie, is oneties en nie tot die beswil van die kind nie, en daarom moet daar genoeg tyd aan die keuring van pleegouers bestee word. Die behoefte van maatskaplike werkers om die kind volgens sy taal, kultuur, en geloof by 'n pleegouer te plaas kan nie as 'n verskoning gebruik word om nie vooraf te beplan en voorsiening vir gekeurde pleegouers te maak nie. **Die gevolgtrekking** is dat maatskaplike werkers baie uitdagings ervaar met die keuring van pleegouers juis as gevolg van **swak beplanning en die nalaat van kardinale stappe van pleegsorg** wat aanleiding gee tot krisisgevalle is. Maatskaplike werkers moet daarna streef om voornemende pleegouers vooraf te werf, te keur en op te lei as

voorkomingsdienste en die passing kan dan in die spesifieke tydperk afgehandel word. Pleegouers kan ingelig word dat hulle nie sekere verwagtinge moet koester oor die tipe kind wat hulle gaan inneem of wanneer hulle 'n kind gaan ontvang nie.

Aanbeveling:

Dit word aanbeveel dat:

- Maatskaplike werkers moet voornemende pleegouers werf, keur en oplei, voordat daar 'n statutêre pleegsorgplasing is, ten einde oor 'n tydperk die pleegouers se lewenstyle te kan monitor.
- In krisisgevalle kan pleegouers wat reeds gekeur is aanvaar word, en dan kan maatskaplike werkers gouer die passing doen tussen die ouers by die spesifieke kind se taal, kultuur en geloof.

5.2.5 Opleiding van pleegouers

Die bevindinge het getoon dat die meerderheid van die instansies meer fokus op inligtingssessies oor pleegsorg eerder as om klem op die opleiding van pleegouers te lê. Inligtingssessies is baie nuttig om mense in te lig oor wat pleegsorg behels; wat van die ouers verwag word, wat hulle rolle en verantwoordelikhede is; en oor die werkswyse van die wetlike sisteem. Wanneer voornemende pleegouers reeds keuring is en gereed maak om die kind in hulle sorg te neem, kan daar nie slegs staatgemaak word op die deurgang van inligting met die hoop dat die voornemende pleegouers gereed is vir hierdie kardinale rol nie. Pleegouers moet ouerskapsvaardighede aangeleer word, byvoorbeeld vaardighede rakende dissiplinering, kommunikasie en hantering van probleme. Hulle moet bewus gemaak word van die uitdagings van die versorging van pleegkinders, asook van strategieë voorsien word om strukture en waardes in die gesin in plek te stel. Hierdie doelstellings kan nie slegs deur die aanbod van inligtingssessies bereik word nie.

Daar is bevind dat baie van die onderwerpe vir opleiding nie formeel in 'n program ingesluit is nie, maar wanneer die probleem in 'n gesin na vore kom, sal die maatskaplike werker die onderwerp met die ouers bespreek. Dit dui daarop dat ouers nie vooraf voorberei word op al die moontlike uitdagings van pleegsorg nie, maar slegs daarvan bewus gemaak word en slegs opgelei word om dit te hanteer wanneer die probleem voorkom.

Die gevolgtrekking kan gemaak word dat pleegoueropleiding primêr gebruik moet word as 'n intervensie wat deel van voorkomingsdienste uitmaak. Voor-plasing opleiding is dus nodig om ouers met die kennis en vaardighede te bemagtig om vroeë-intervensiedienste in die tienerjare te vermy. Na-plasingsopleiding en -ondersteuning is ook steeds belangrik sodat minder vroeë-intervensiegevalle gedurende pleegsorg plaasvind.

Aanbevelings:

Dit word aanbeveel dat:

- Instansies wat met voornemende pleegouers werk, moet 'n **formele opleidingsprogram saamstel**, waarin pleegouers met kennis en vaardighede bemagtig word om uitdagings te kan hanteer.
- **Alle pleegouers moet die opleiding ondergaan** voordat die pleegsorg geformaliseer word.
- Die voor-plasingsopleiding kan in **groepwerk- of in gemeenskapswerkformaat** plaasvind sodat verskeie pleegouers op een slag bemagtig kan word. Die program kan dan twee of vier keer per jaar plaasvind, afhangende van die instansie se behoefte.
- **Strategiese beplanning** rakende die ontwikkeling en implementering van die program is uiters noodsaaklik ten einde die nodige onderwerpe te bepaal en te verseker dat die program tydsseffektief is.
- **Ander instansies** moet betrek word vir die taak, indien dit nie vir die instansie moontlik is om self die opleiding aan te bied nie.
- Vir **na-plasingsondersteuning is groepwerkssessies** (selgroepe) die mees effektiewe manier omdat die ouers mekaar kan ondersteun en hulle nie soveel staat maak op die maatskaplike werker se dienste nie.

5.2.6 Samewerking tussen organisasies en professies

Bevindinge van die studie het getoon dat 90% van die respondente nie glo dat maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor die kapasiteit het, soos dit tans is, om genoeg pleegouers vir die aantal sorgbehoewende kinders te werf nie. Van daardie respondente het 40% aangedui dat die maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor die vermoë het om genoeg pleegouers te werf en op te lei, indien ernstige aanpassings gemaak word om die doel te bereik.

Die uitdaging van te groot werksladings van maatskaplike werkers in die formele NRO, wat die rede is waarom stappe in die pleegsorgproses nie plaasvind nie, is al jare lank 'n algemene erkende uitdaging en daar is steeds nog nie maniere gevind om dit te oorkom nie. Alternatiewe oplossings moet gevind word om die probleem op te los, sodat die nodige stappe in die pleegsorgproses effektief gedoen kan word. Stappe in die pleegsorgproses soos die werwing en opleiding van pleegouers kan wel deur ander instansies gedoen word en kan dien as 'n hulpbron vir die formele NRO's.

Omdat aantal sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika, en dus in elke gemeenskap, te groot is vir die kapasiteit van een instansie om die probleem aan te spreek, is dit dus noodsaaklik dat instansies saam moet werk. Talle respondente het hulle bekommernis uitgespreek en uitdagings uitgelig wat gepaardgaan met die samewerking tussen verskeie organisasies, naamlik dat te veel diensverskaffers by een geval betrokke is, en die proses kan kompliseer. Asook dat die verskillende visies van die organisasies verskille kan veroorsaak in die uitvoering en besluitneming van 'n pleegsorgplasing. Hierdie bekommernisse vind plaas omdat maatskaplike werkers in die formele NRO-sektor wetlik verantwoordelik is vir die plasing. **Die gevolgtrekking** kan gemaak word dat dit noodsaaklik is vir instansies om saam te werk, mits daar werksooreenkomste saamgestel word wat die grense en bepalings van die werkende verhouding bepaal. Die volgende aanbevelings word gemaak vir die samewerking tussen verskeie organisasies en professionele persone.

Aanbevelings:

Dit word aanbeveel dat:

- 'n **Multi-dissiplinêre benadering moet gevolg** word deur instansies, maatskaplike werkers en die regering waar elkeen 'n rol in die pleegsorgproses vervul.
- Die multi-dissiplinêre span wat saam aan pleegsorggevalle werk, moet vooraf 'n **werksooreenkoms saamstel** wat duidelike rolle en grense definieer; wat bepaal wie mag het om sekere besluite te neem, en waarin saambesluit word op 'n gemeenskaplike doel om dienste te lewer.
- Wanneer nie-statutêre instansies dien as hulpbronne vir formele NROs moet die **maatskaplike werkers van formele NROs** steeds die **verantwoordelikheid en mag besit** om die passing van 'n kind met ouers te doen.
- **Netwerke** moet volgens areas gevorm word, waar instansies bewus moet wees van die dienslewering en ligging van elke instansie sodat hulle van mekaar se dienste gebruik kan maak.

5.3 Verdere navorsing

In die lig van die bevindinge van die studie word aanbeveel dat verdere navorsing rakende die voorsiening van alternatiewe sorgopsies vir die versorging van sorgbehoewende kinders op die volgende fokus:

- Die gebruik van groeppleegsorghuise as alternatiewe sorgopsie.
- Implementering van strategiese beplanning in maatskaplikewerkinstansies.
- Netwerking en samewerking tussen maatskaplikewerkinstansies in die Suid-Afrikaanse konteks.

5.4 AFSLUITING

Die primêre doel van die studie was om begrip te bevorder vir die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir die doeltreffende versorging van sorgbehoewende kinders, soos bespreek in afdeling 1.3. Om die doel van die studie te bereik was vyf doelwitte vir die studie geformuleer.

Die eerste doelwit om 'n oorsig te bied van die kriteria vir sorgbehoewendheid van kinders, en die aard en struktuur van pleegsorg in die Suid-Afrikaanse konteks te beskryf, was bereik in die literatuurstudie in hoofstuk twee deurdat die aspekte bespreek was aan die hand van die Kinderwet 38/2005. Die tweede doelwit is bereik om begrip te bevorder vir metodes van werwing, keuring en opleiding van verskillende soort pleegouers. Die literatuurstudie het geslaag om metodes van werwing, keuring en opleiding vir pleegouers te beskryf van verwante en nie-verwante pleegouers, maar literatuur oor die metodes vir werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir groep pleegsorg skemas is nog beperk.

Die derde doelwit om die sienings van maatskaplike werkers wat dienste lewer aan pleegouers en betrokke is by die werwing, keuring en opleiding van pleegouers te ondersoek, is bereik tydens die empiriese studie in hoofstuk vier. Die sienings van maatskaplike werkers is deur semi-gestruktureerde onderhoude ondersoek, en dien as 'n realistiese siening van

maatskaplike werkers in die praktyk as gevolg van die verskeidenheid van maatskaplike werkers in verskillende organisasies. Die bevindinge (data) van die studie ontleed en bespreek in hoofstuk vier wat as basis gebruik is om aanbevelings vir maatskaplike werkers te maak vir die werwing, keuring en opleiding van pleegouers in hoofstuk vyf.

Die doelstelling van die studie om begrip te bevorder vir die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegouers is bereik deur die onderskeie doelwitte suksesvol aan te spreek. Maatskaplike werkers kan die aanbevelings toepas om meer pleegouers doeltreffend te werf, keur en op te lei vir die versorging van sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika.

BIBLIOGRAFIE

African Charter on the rights and welfare of the child. 1990

Attwell, T. 2004. A phenomenological exploration of adoptive parents' motivation for and experience of transracial adoption in South Africa. Ongepubliseerde meesters. Rhodes: Universiteit van Rhodes.

Babbie, E. 1992. *The Practice of Social Research* (6th Edition) Belmont: Wadsworth.

Babylon Translation Software, 1997-2014. Babylon Ltd. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://www.babylon.com/>

Barbell, K. & Sheikh, L. 2000. *A Community outreach handbook for recruiting foster parents and volunteers*. Child Welfare League of America.

Barber, J.G. & Delfabbro, P.H. 2004. *Children in foster care*. Londen: Routledge.

Bartman, P. 2008. *Understanding your young child with special needs*. The Tavistock Clinic. Jessica Kingsley Publishers, Londen.

Bergman, M.M. 2008. *Advances in Mixed Methods Research*. SAGE Publishers ltd.

Blanchfield, L. 2013. *The United Nations Convention on the Rights of the Child*. Congressional Research Service.

Boezaart, T. 2009. *Child Law in South Africa*. Juta & Co Ltd Cape Town.

Böning, A.,E. 2009. 'n Ekologiese perspektief op pleegsorg as alternatiewe sorg vir kinders. Ongepubliseerde doktorsale proefskrif. Bloemfontein: Universiteit van die Vrystaat.

Bosman-Sadie, H. & Corrie, L. 2013. *A practical approach to the Children's Act*. (2 ed) Pietermaritzburg: LexisNexis South Africa.

Brittz, H. 2011. *Evergreen Parenting*. Green Hope Media Publishers.

Bronfenbrenner, U. 1994. *Ecological models of human development*. In *International Encyclopedia of Education*, Vol. 3, 2nd. Ed. Oxford: Elsevier Reprinted in: Gauvain.

Cole. M. (Eds.). Readings on the development of children, 2nd Ed. (1993, pp. 37-43). NY: Freeman.

Bruder, M.A. 2010. *Early childhood intervention: a promise to children and families for their future*. *Exceptional Children*. 76(3), Lente 2010.

Mokomane, Z. & Rochat, T.,J. . 2011. Adoption in South Africa: trends and patterns in social work practice. *Child & Family Social Work*, 17(3): 347-358.

Republiek van Suid-Afrika. Child Care Act No. 74 of 1983

Republiek van Suid-Afrika. Child Care Amendment Act No. 96 of 1996

The Children's Commissioner for England. 2010. *Family perspectives on safeguarding and on relationships with children's services*. Beskikbaar [Aanlyn]: www.childrenscommissioner.gov.uk

Child Welfare Information Gateway. 2010. *Caseload and Workload Management*. U.S. Department of Health and Human Services. Beskikbaar [Aanlyn]: www.childwelfare.gov/pubs/case_work_managemen

Children's Institute. 2007/2008. *Child Gauge*. Cape Town: University of Cape Town.

Children's Institute. 2012. *Child Gauge*. Cape Town: University of Cape Town.

Child Welfare League of America, in coolaboration with the Children's Service society of Wisconsin. (1991). *Foster parent recruitment and retention efforts: Summary of findings*. Washington, DC: Child Welfare League of America.

Colton, M. & Williams, M. 1997. The nature of foster care: International trends. *Adoption & Fostering*, 21(1):44–49.

Community Care, inspiring excellence in social care. 2005. *How to work in multi-disciplinary teams*. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://www.communitycare.co.uk/2005/10/27/how-to-work-in-multi-disciplinary-teams/#.U8ZWk7GLUuN>.

Republiek van Suid-Afrika. Constitution of the Republic of South Africa Act No. 108 of 1996.

Cowan, A.B. 2004. *New strategies to promote the adoption of older children out of foster care*. Advances in Child Welfare: Innovations in Child Protection, Adoption and Foster Care. Temple University. *Children and Youth Services Review*, Volume 26, Issue 11. Pages 1007-1020. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2004.08.002>

Republiek van Suid-Afrika. Convention on the rights of the child. 1997.

Cox, E.M., Buehler, C. & Orme, J.G. 2002. Recruitment and Foster Family Service. University of Tennessee. Children's Mental Health Services Research Center. *Journal of Sociology and Social Welfare*, 14(3), September.

Davis, I.P. & Landsverk, J. 1996. *Parental Visiting and Foster Care Reunification*. San Diego State University.

Department of Health & Human Services. (1993). *The National Survey of Current and Former Foster Parents*. Administration of children and families, Administration on Children, Youth and Families. Rockville, MD: Author.

Department of Health & Human Services. 2001. *Adoption and Foster Care Analysis and Reporting System (AFCARS)*. Administration for Children and Families, Administration on Children, Youth and Families, Children's Bureau. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://www.acf.dhhs.gov/programs/cb/stats/tarreport/rpt0100/ar0100.htm>.

- De Jager, E. 2011. Foster care of AIDS orphans: Social worker's perspectives. Ongepubliseerde meesters tesis. Stellenbosch: Universiteit van Stellenbosch.
- Delpont, J., Roux, A. & Rankin, P. 2008. Die rol van maatskaplike werk in verwante pleegsorgplasinge. *Social Work*, 44(3):307-322.
- De Villiers, A. 2008. The role of the social worker in the reunification of foster children with their biological parents. Ongepubliseerde meesters tesis. Stellenbosch: University of Stellenbosch.
- De Vos, A.S., Strydom, H., Fouché, C.B. & Delpont, C.S.L. (ed) 2011. *Research at grassroots. For the social sciences and human service professions* (3rd ed). Pretoria: JL van Schaik Publishers.
- Stadler, L.G. *Die Groot Tesaurus Van Afrikaans*. 1996. Random House Struik Publishers.
- Dorsey, S., Farmer, E.M.Z., Barth, R.P., Kaylin, M., Greene, J.R., & Landsverk, J. 2008. Current status and evidence base of training for foster and treatment foster parents. *Children and Youth Services Review*, 30:1403–1416.
- Dozier, M. 2005. *The challenges of foster care*. Attachment and Human development, March 2005; 7 (1):27-30. Routledge, Taylor and Francis group.
- Dunn, A. & Parry-Williams, J. 2008. *Alternative care for children in Southern Africa: Progress, challenges and future directions*. Social policy and social protection section Eastern and Southern Africa region, United Nations Children's Fund (UNICEF). (Working document). Besikbaar [Aanlyn]: <http://www.unicef.org>
- Durand, B.K. 2007. The support and training of foster parents. Unpublished master's thesis. Stellenbosch: University of Stellenbosch.
- Dutschke, M. 2006. *Defining children's constitutional right to social services*. Children's Institute, University of Cape Town. Besikbaar [Aanlyn]: www.ci.org.za/depts/ci/plr/pdf/salrc_dis/20-dp103-ch17.pdf
- Dwivedi, N.K. 1999. *Enhancing Parenting Skills: A guide for professionals working with parents*. Wiley Books, London.
- Erikson, E.H. 1959. *Identity and the Life Cycle*. New York: International Universities Press.
- Fouche, A. & Japhta, E. 2012. *Child Care legislation and associated social work interventions*. School of behavioural sciences. North-West University, Potchefstroom Campus.
- Freddolino, P.P., Moxley, D.P. & Hyduk, C.A. 2004. *A Differential Model of Advocacy in Social Work Practice*. *Families in Society* 85.1, Jan-Mar 2004.
- Gallinetti, J. & Sloth-Nielsen, J. 2010. Cluster Foster Care: A Panacea For The Care Of Children In The Era Of HIV/AIDS Or An MCQ. *Maatskaplike Werk*, 46(4), October: 486-495.

- Graham, J.R. & Barter, K. 1999. Collaboration: A Social Work Practice Method. *Families in Society: The Journal of Contemporary Social Services*, 80(1):6-13.
- Gray, D.D. 2012. *Nurturing adoptions: Creating resilience after neglect and trauma*. London and Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Greenberg Quinlan Research Inc. 1998. *Foster Care in America: A National Survey Report*. Washington, DC: Author.
- Grinnel, R. M. 1988. *Social Work Research and Evaluation* (3rd Edition) Illinois: F. E. Peacock Publishers.
- Hastings, H. 1884. *Placing Out Children in the West*. Proceedings of the National Conference of Charities & Correction (St. Louis, 1884):143-147, 149-150. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://pages.uoregon.edu/adoption/topics/orphan.html>
- Helm, A., Peltier, J., W. & Scovotti, C. 2008. *Understanding the Antecedents to Recruiting Foster Care and Adoptive Parents: A Comparison of White and African-American Families*. Health Marketing Quarterly. University of Wisconsin-Whitewater.
- Herman, E. 2012. [Intyds]. *Adoption History Project*. Department of History, University of Oregon. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://pages.uoregon.edu/adoption/topics/fostering.htm>. [2014, Augustus 22].
- Hoghugh, M., & Long, N. 2004. *Handbook of parenting: Theory and research for practice*. Sage Publications, Londen.
- Isiugo-Abanihe, U.C. 1985. Child fosterage in West Africa. *Population and Development Review*, 11 (1), 53–73.
- Jackson, H. 2008. *Foster care in the context of Children's Amendment Act, No. 41 of 2007*. Ongepubliseerde papier voorgedra by Department van Maatskaplike Werk, Universiteit van die Vrystaat en Kindersorg Bloemfontein en Childline Vrystaat op 23 and 24 October 2008.
- Johnson, L.C. & Yanca, S. 2009. *Generalist Social Work Practice with groups*. Pearson Education, Inc.
- Jones, A.S. & Wells, S. J. 2008. PATH/Wisconsin - Bremer Project: Preventing Placement Disruptions in Foster Care. Minnesota: Universiteit van Minnesota.
- Joubert, D.J. 1993. Interracial adoptions: can we learn from the Americans? *South African Law Journal*, 110: 726 – 738.
- Joseph H., & Stevens, J. 1984. Child Development Knowledge and Parenting Skills. *Family Relations*, 33(2), Apr: 237-244.
- Kirk, H.D. 1990. *Shared fate*. In D.M. Brodzinsky & M.D. Schechter, (Eds.) (1990). *The Psychology of Adoption*. New York: Oxford University Press.

- Kleijn, W.C. 2004. *A developmental approach to statutory social work services*. Ongepubliseerde meesters tesis. Suid-Afrika: Pretoria Universiteit.
- Krane, J. & Davies, L. 2000. Mothering and child protection practice: rethinking risk assessment. *Child and Family Social Work*, 5:35–45.
- Law Commission. 2002. Sien SOUTH AFRICA (Republic).
- Mawdsley, R.D., Beckmann, J.L., de Waal, E. & Russo, C.J. 2010. *The best interest of the child: A United States and South African perspective*. Journal for Juridical Science 2010: Special Issue.
- McKay, M. 2006. Parenting practices in emerging adulthood: Development of a new measure. Ongepubliseerde meesters tesis. Brigham Young University.
- Mokomane, Z., Rochat, T.C & the Directorate. 2011. *Adoption in South Africa: trends and patterns in social work practice*. Human Sciences Research Council of South Africa, Pretoria, Africa Centre for Health and Population Studies, University of KwaZulu-Natal, Mtubatuba, and Adoptions and International Social Services, National Department of Social Development, Pretoria, South Africa.
- Mouton, J. 2002. *How you succeed in your Master`s and Doctoral Studies*. A South African guide and resource book. Pretoria: Van Schaik Publishers.
- Nogueira, L. 2006. Riglyne vir 'n MIV/Vigs-groepwerk voorkomingsprogram vir die plaaswerkgemeenskap. Ongepubliseerde meesters tesis. Potchefstroom: Universiteit van Noord-Wes.
- Nuwe Woordeboek vir Maatskaplike Werk. 1995. Terminology Committee for Social Work.
- Nyasani, E., Sterberg, E. & Smith, H. 2009. Fostering children affected by AIDS in Richards Bay, South Africa: a qualitative study of grandparents' experiences. *African Journal of AIDS Research*, 8(2): 181–192.
- Owusu-Bempah, K. 2011. *The Wellbeing of children in care. A new approach for improving developmental outcomes*. Routledge Publishers, Londen and New York.
- Passtor, E., & Wynne, S. 1995. *Foster parent retention and recruitment: The state of the art in practice and policy*. Washington, DC: Child Welfare League of America.
- Peruman, N. & Kasiram, M. 2008. Children's homes and foster care: Challenging dominant discourses in South African social work practice. *Social Work*, 44(2):159 – 169.
- Pruett, M. K., HoganBruen, K. & Jackson, T.2000. *The Best Interest of the Child: Parents' versus Attorneys' Perspectives*. Journal of Divorce & Remarriage, 33(1/2).

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Arbeid van Suid-Afrika. 2008. *Social work as a scarce and critical profession*. Research consortium by Human Sciences Research Council, Development Policy Research Unit, and Sociology of Work Unit. Beskikbaar [Aanlyn]: http://www.labour.gov.za/DOL/downloads/documents/researchdocuments/Social%20work_Dol_Report.pdf

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Ontwikkeling. 2004a. *Describing the structure and needs of families in South Africa: Towards the development of a national policy frameworks for families*. Published by Child, Youth and family Development Research Programme of the HSRC. Pretoria, South Africa.

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Ontwikkeling 2004b. *Final Draft National Policy for Families*. Pretoria.

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Ontwikkeling. 2006. *Integrated Service Delivery Model towards Improved Social Services*. Pretoria.

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Ontwikkeling. 2010. *National Social Development Children's Act practice note no 1 of 2010: Transitional matters-Implementation of the Children's Act 2005 as amended*. Beskikbaar [Aanlyn]: http://www.adoptioncoalitionsa.org/uploads/5/3/1/7/5317161/final_practice_note_2_of_2011_20-05-2011.doc.

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Ontwikkeling. 2011. *National Social Development Children's Act practice note no 2 of 2011: Transitional matters-Implementation of the Children's Act 2005*. Beskikbaar [Aanlyn]: www.adoptioncoalitionsa.org/.../final_practice_note_2_of_2011_20-05

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Ontwikkeling. 2013. *Adopting a child*. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://www.westerncape.gov.za/eng/directories/services/11581/17448>

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike ontwikkeling. 2013. *Fostering a child*. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://www.westerncape.gov.za/eng/directories/services/11581/17448>

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Welsyn. 1997. *White Paper on Social Welfare*. Government Gazette, Notice 57 of 1996. Pretoria: Government Printer.

Republiek van Suid-Afrika. Departement van Maatskaplike Welsyn. 1998. *Discussion Document on Guidelines for Foster Care Policy*.

Robert S. & Wyer, J. 1997. *The Automaticity of Everyday Life: Advances in Social Cognition*. Psychology Press. Beskikbaar [Aanlyn]: http://books.google.co.za/books?id=AEbrAgAAQBAJ&printsec=frontcover&source=gb_s_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false [31 Julie 2014].

Sheafor, R. W., Horejsi, C.R., & Horejsi, G.A. 2000. Techniques and guidelines for social work practice. London: Allyn and Bacon.

Shuker, L. 2012. The Recruitment of Foster Carers: Key messages from the research Literature. University of Bedfordshire.

Smyke, A.T., Zeanah, C.H., Fox, N.A., Nelson, A.C. & Guthrie, D. 2010. Placement in Foster Care Enhances Quality of Attachment Among Young Institutionalized Children. *Child Development*, 81(1), January/February:212–223.

Snell, L. 2001. *Child-welfare Reform and the Role of Privatization*. Policy Study No . 271. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://reason.org/files/60dbb93a64832e8624f4e2116383a0b0.pdf>

Social Work With Groups. 2013. Standards for Social Work with Groups: Research, Teaching and Practice. *Routledge: Taylor & Francis Group*, 36(2-3).

South African National council for child and family welfare. 1987. *A guide to foster care practice in South Africa*. Johannesburg: South African National Council for Child and Family Welfare.

Statistics South Africa. 2010. *General household survey*. Statistical release P0318. Embargoed until: 3 August 2011. Beskikbaar at Stats SA Library and [Aanlyn]: www.statssa.gov.za

Strydom, M. 2008. Maatskaplike werkers by gesinsorginstansies se perspektief op gesinsinstandhoudingsdienste aan hoë-risiko gesinne. Ongepubliseerde doktorsproefskrif. Stellenbosch: Universiteit van Stellenbosch.

Swanepoel, S. 2009. *Die bydrae van maatskaplike werkers tot die aanpassing van die pleegkind in middelkinderjare in 'n pleegsorgplasing*. Ongepubliseerde meesters tesis. Stellenbosch: University of Stellenbosch.

Teltsch, K. 1987. *Clergy recruit parents for orphans*. The New York Times. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://www.nytimes.com>

Thokomala: *For our Children*. 2013. Beskikbaar [Aanlyn]: <http://www.thokomala.org.za>

Toseland, R.W. & Rivas, R.F. 2005. *An introduction to groupwork practice*. London: Allyn and Bacon.

Toseland, T. W., & Rivas, R. F. 2011. *An introduction to group work practice* (7th ed). London: Allyn and Bacon.

Trevithick, P. 2005. *The knowledge base of groupwork and its importance within social work*. Groupwork Vol. 15(2), Whiting & Birch Ltd.

Triseliotis, J., Sellick, C. & Short, R. 1995. *Foster care: Theory and practice*. London: Redwood Books.

Van Rensburg, D. C. 2006. *Die rol en ervaring van die grootmoeder as familiepleegouer*. Ongepubliseerde meesters tesis. Stellenbosch: University of Stellenbosch.

Ward, M.A. 1995. *A Place for Advocacy in Child Welfare Systems: The Case of Adoption*. Child Welfare Vol. LXXIV. #3 May-June.

Wells, S.J. & Jones, A.S. 2008. *Preventing placement disruptions in foster care*. Path/Wisconsin-Bemer Project. University of Minnesota.

Republiek van Suid-Afrika. *Wet op Maatskaplike Diensberoepe*. 1978. Kyk Suid-Afrikaanse Raad vir Maatskaplike Diensberoepe.

Wheal, A. & Mehet, M. 2012. *The Foster Carer's Handbook. For carers of children 11 years and under* (4th ed). Russel House Publishing.

Republiek van Suid-Afrika. Departament van Maatskaplike Welsyn. Whitskrif vir Maatskaplike Welsyn. 1997.

Wolins, M. 1963. *Selecting Foster parents. The ideal and the reality*. Columbia University Press. New York and London.

Worden, M. 1994. *Family Therapy basics. The movement to systems*. California; Brooks/Cole Publishing Company.

BYLAE A

**UNIVERSITEIT VAN STELLENBOSCH
DEPARTEMENT MAATSKAPLIKE WERK**

Respondent No:.....

**VRAELYS OOR DIE METODES VAN WERWING, KEURING, EN
OPLEIDING VAN PLEEGOUERS VOLGENS DIE KINDERWET
(38/2005)**

Voltooi asseblief die volgende vrae:

1. IDENTIFISERENDE BESONDERHEDE

1.1 Posisie in organisasie

1.1.1 Wat is die hoof fokus van die organisasie se dienslewering aan kinders en gesinne?

1.1.2 Toon aan watter posisie u in die organisasie bekleed.

1.2 Ervaring in Praktijk

1.2.1 Oor watter van die volgende jare ondervinding beskik u in die praktijk?

1-5 jaar		6-10 jaar		11-15 jaar		16-20 jaar		Meer as 20 jaar	
-----------------	--	------------------	--	-------------------	--	-------------------	--	----------------------------	--

1.3 Gevallelading

1.3.1 Hoe groot is u gevallelading?

Grote van gevallelading	1-50	51-100	101-150	151-200	201+

1.3.2 Uit watter tipe pleegsorg bestaan die gevalle in u gevallelading?

Tipe pleegsorg	
Verwante pleegsorg	
Nie-verwante pleegsorg	
Pleegsorghuise	

1.4 Toepassing van die Kinderwet (38 van 2005)

1.4.1 Wat is u en die organisasie se grootste uitdagings met pleegsorg in terme van die uitvoering van die pleegsorgriglyne soos vervat in die Kinderwet (38 van 2005)?

2. DIE AARD VAN PLEEGSORG

2.1 Tot watter mate word die volgende drie doelstellings in u organisasie nagestreef met pleegsorg plasinge?

Doelstelling	Altyd	Soms	Nooit
Om kinders te beskerm en te versorg deur 'n veilige en gesonde omgewing met positiewe ondersteuning te voorsien.			
Om die doelstellings van permanensie te bevorder, eerstens deur hereniging met die biologiese gesin, of deur die kind te verbind aan 'n veilige en versorgende gesin met die bedoeling om vir 'n leeftyd te hou.			
Om die kind en sy/haar familie te respekteer deur respek vir kulturele, etniese en gemeenskapsdiversiteit te toon.			

3. WERWING VAN PLEEGOUERS

3.1 Word werwing van pleegouers toegepas by u instansie? Merk met 'n kruisie.

Ja	Nee
----	-----

3.2.1 Watter van die volgende metodes van werwing pas u toe? Meer as een metode kan gemerk word, en antwoorde word gemerk met 'n kruisie.

Metodes van werwing	Merk met 'n "x"
Hoofstroommedia	
Gemeenskap besprekinge	
Persoonlike kontakte met huidige pleegouers	
Kerke of Gemeenskapsorganisasies as werwings agente	
Geen	
Ander metode:	

3.2.2 Watter van die bogenoemde metodes wat u gebruik vir werwing van pleegouers ervaar u as die mees effektiewe manier van werwing?

3.3 Beskryf die struikelblokke/uitdagings wat ervaar word ten opsigte van die werwing van pleegouers.

4. KEURING VAN PLEEGOUERS

4.1 Gee u mening oor die volgende stelling:

“Gestandardiseerde kriteria en metodes word gevolg met die keuring van pleegouers by my instansie”

Stem glad nie saam nie	Stem soms saam	Stem sterk saam
------------------------	----------------	-----------------

4.1.2 Motiveer u antwoord:

4.2 In die Kinderwet (38 van 2005) word beklemtoon dat die pleegouer **geskik en gepas** moet wees, **gewillig en instaat** moet wees om die kind te versorg, die **verantwoordelikhede** (Artikel 188) **van die sorg toe te pas en te handhaaf**, asook om 'n **omgewing te voorsien** wat tot die kind se ontwikkeling sal bydra.

(i) Beskryf hoe u die betekenis van elkeen van die begrippe rakende keuring van pleegouers verstaan.

4.2.1 Geskiktheid en gepastheid van pleegouers

4.2.2 Gewilligheid en kapasiteit om die kind te versorg, en verantwoordelikhede van pleegsorg na te kom

4.2.3 Voorsiening van 'n omgewing wat tot die kind se ontwikkeling sal bydra

4.3 Wat is die grootste uitdaging met keuring van pleegouers in u organisasie?

5. OPLEIDING VAN PLEEGOUERS

5.1 Voorsien u instansie pleegoueropleiding aan voornemende en huidige pleegouers?

Ja	Nee
----	-----

5.1.2 Indien wel, is pleegoueropleiding verpligtend vir voornemende pleegouers?

Ja	Nee
-----------	------------

5.2 Metode van pleegsorgopleiding

5.2.1 Met behulp van watter van die volgende metodes word pleegsorgopleiding by u instansie aangebied .

Gevallewerk	
Groepwerk	
Gemeenskapswerk	

5.2.2 Verduidelik hoe u die metodes gebruik?

Gevallewerk	
Groepwerk	
Gemeenskapswerk	

5.3 Watter van die onderwerpe in die onderstaande tabel gebruik u vir opleiding tydens die voorbereidingsfase van 'n pleegsorgplasing? Merk met 'n kruisie.

	Onderwerpe	Merk met 'n x
Pleegsorg sisteem	Die kindersorgsisteem	
	Samewerking van rolspelers	
	Die rol van maatskaplike werkers	
Die pleegouer	Die rol van pleegouers	
	Die impak van pleegsorg op 'n gesin	
	Houdings teenoor en bewustheid van kwessies soos ras, geslag en gestremdheid	
	Bewustheid met betrekking tot kindermishandeling (kennis oor tekens en simptome, hoe om plasing veilig vir kind en familie te maak, hoe om onthullings te hanteer)	

Die pleegkind	Die rol en die betekenis van die kind se biologiese familie, insluitend die rol en belangrikheid van ras en etniese identiteit	
	HIV en VIGS diagnose	
	Ontwikkelingsfases van die kind	
	Die oorsake van lae-selfbeeld, en opbouing van selfbeeld	
	Beslagleggingsteorie (<i>Attachment theory</i>)	
	Sosialisering	
	Hantering van moeilike gedrag/dissiplinerings	
	Die impak van skeiding en verlies	
Ander:		

5.3.2 Indien ander onderwerpe bespreek word tydens opleiding, verduidelik waarom elkeen by die opleiding ingesluit word.

5.3.3 Op watter van die volgende onderwerpe fokus u die meeste tydens opleiding van pleegouers?

Die pleegsorg sisteem	
Die pleegouer	
Die pleegkind	

5.3 Wat is die grootste uitdagings vir u met die opleiding van pleegouers?

6. DIE PLEEGSORGPROSES

6.1 Dui aan met 'n kruisie hoe gereeld elkeen van die volgende uitkomstes (volgens die Kinderwet 38 van 2005) voorkom by pleegsorgplasinge.

Uitkomstes	Nooit/baie selde	Soms	Altyd/meeste van die tyd
Plasing misluk			
Hereniging van kind met biologiese familie			
Permanente plasing of herhalende vernuwing van plasing			
Aanneming			

7. UITKOMSTE VAN WERWING, KEURING EN OPLEIDING VAN PLEEGOUERS

7.1 Wat is u opinie oor die kapasiteit van maatskaplike werkers in die formele NRO sektor (Kindersorg, ACVV) om genoeg pleegouers te werf, te keur en op te lei vir die getalle sorgbehoewende kinders in Suid-Afrika.

7.2 Wat is u opinie oor die behoefte vir NRO's wat nie huidiglik met statutêre werk betrokke is nie, om die rol te vervul van werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir die versorging van sorgbehoewende kinders.

7.3 Ander opmerkings

BAIE DANKIE VIR U DEELNAME

BYLAE B

UNIVERSITY OF STELLENBOSCH

DEPARTMENT OF SOCIAL WORK

Respondent No:.....

Questionnaire about the methods of recruitment, selection and training of foster care parents according to the Children`s Act 38 of 2005

Please complete the following questions:

1. IDENTIFYING DETAILS

1.1 Position in organization

1.1.1 What is the main focus of service delivery of your organization for children and families?

1.1.2 Indicate which position you occupy in the organization.

1.2 Experience in practice

1.2.1 Which of the following number of work experience do you have?

1-5 years		6-10 years		11-15 years		16-20 years		More than 20 years	
----------------------	--	-----------------------	--	------------------------	--	------------------------	--	-------------------------------	--

1.3 What is the size of your caseload

Size of caseload	1-50	51-100	101-150	151-200	201+

1.3.1 How many of these cases are foster care cases?

1.3.2 What are the type of foster cases in your caseload:

Type of foster care	
Relative foster parents	
Non-relative foster parents	
Cluster foster care	

1.4 Application of the Children`s Act (38 of 2005)

1.4.1 What are the biggest challenges for you and your organization regarding the application of the foster care guidelines according to the Children`s Act 38 of 2005?

2. THE NATURE OF FOSTER CARE

2.1 To what extent are the following three foster care outcomes pursued in your organization in foster care placements?

Outcomes	Always	Sometimes	Never
To protect and nurture children by providing a safe and healthy environment with positive support.			
To promote the goal of permanency planning, firstly by reunification with biological parents, or to bind the child with a safe and nurturing family with the intention to last a life time.			
To respect the child and his/her family by respecting their cultural, ethnic and community diversity.			

3. RECRUITMENT OF FOSTER PARENTS

3.1 Are foster parents actively recruited at your organization? Mark with a cross.

<i>Yes</i>	<i>No</i>
------------	-----------

3.2 Which of the following methods of recruitment do you use? More than one method can be marked.

Methods of recruitment	Mark with a cross
Main stream media	
Community discussions	
Personal contacts with current foster parents	
Churches or community-based organizations	
None	
Other methods:	

3.2.1 If mainstream media are used, describe the type of messages that are used in the campaigns.

3.2.2 Which of the above mentioned methods of recruitment that you use do you find to be the most effective?

3.3 Describe the challenges you experience with regards to recruitment of foster parents.

4. SELECTION OF FOSTER PARENTS

4.1 Give your opinion regarding the following statement:

" Standardised criteria en methods are being used for selection of foster parents at my organization."

Do not agree at all	Agree sometimes	Strongly agree
---------------------	-----------------	----------------

5.2.1 Motivate your answer:

4.2 The Children`s Act (38 of 2005) emphasize that foster parents must be **fit and proper, willing and able** to care for the child, able to **apply and maintain the responsibilities** (Artivle 188), of foster care as well as to **provide a environment that will contribute to the child`s development**.

(i) *Describe how you understand the meaning of each of these terms regarding the selection of foster parents.*

4.2.1 Fit and proper foster parent

4.2.2 Willing and able to care for the child, and meet responsibilities of caring for a child

4.2.3 Provide an environment that contributes to the child's development

4.3 What is the biggest challenge with the selection of foster parents in your organization?

5. TRAINING OF FOSTER PARENTS

5.1 Do your organization provide training for current and prospective foster parents?

YES	NO
------------	-----------

5.1.2 If yes, is the training compulsory for all prospective parents?

YES	NO
------------	-----------

5.2 Method of foster parent training

5.2.1 Which of the following methods do you use for foster parent training?

Case work	
Group work	
Community work	

5.2.2 Explain how you use this method?

Case work	
Group work	
Community work	

5.3 Which of the following subjects in the table below do you use for training of foster parents during the preparation phase of a foster placement? Mark with a cross.

	Subjects	Mark with an “x”
Foster care system	The child care system	
	Corporation of role players	
	The role of social workers	
The foster parent	The role of foster parents	
	The impact of foster care on a family	
	Attitude and awareness on issues like race, ethnicity and disability	
	Awareness in regards to child abuse(knowledge of signs and symptoms, how to safeguard placements for child and family, how to handle disclosures.	
The foster child	The role and meaning of the child`s biological family, including the role and importance of race and ethnic identity.	
	HIV and AIDS diagnosis	
	Child development phases	
	The causes of low self-esteem and building of self-esteem	

	Attachment theory	
	Socialization	
	Management of difficult behaviour/discipline	
	The impact of separation and loss	
Other:		

5.3.2 If other subjects are discussed during training, explain why each of them are included in your training.

5.3.3 On which of the following subjects do you focus the most during the training of foster parents?

The foster care system	
The foster parent	
The foster child	

5.4 What is the biggest challenge for you with training of foster parents?

6 THE FOSTER CARE PROCESS

6.1 Which of the following steps in the foster care process do you usually follow? Mark your answer with a cross. If certain steps are not followed, provide a reason on the right.

Mark with a "x"	Steps in the foster care process	Reason
	Recruitment	
	Selection and matching	
	Training	
	Removal and placement	
	Post-placement support	
	Post-placement training	
	Permanency planning	

6.2 Mark with a cross how often each of the following outcomes of a foster care placement (in terms of the Children's Act 38 of 2005) occur.

Outcome	Never	Sometimes	Always
Placement failure			
Permanent placement or continuous renewal of placement			
Reunification with biological parents			
Adoption			

7. OUTCOMES OF RECRUITMENT, SELECTION AND TRAINING OF FOSTER PARENTS

7.1 What is your opinion about the capacity of social workers in the formal NGO sector (Badisa, ACVV) to recruit, select and train sufficient foster parents for the number of children in need of care in South Africa.

7.5.2 What is your opinion about the need for NGO's that are not currently involved in statutory work to fulfil the role of recruitment, selection and training of foster parents for children in need of care.

7.3 Other comments:

THANK YOU!

BYLAE C

UNIVERSITEIT•STELLENBOSCH•UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

UNIVERSITEIT STELLENBOSCH

INWILLIGING OM DEEL TE NEEM AAN NAVORSING

Die werwing, keuring en opleiding van pleegouers vir die versorging van sorgbehoewende kinders in terme van die Kinderwet 38 van 2005.

U word gevra om deel te neem aan 'n navorsingstudie uitgevoer te word deur Danielle le Grange (B in Maatskaplike werk), van die Maatskaplikewerk Departament aan die Universiteit Stellenbosch. Die resultate van die studiel sal deel word van 'n tesis. U is as moontlike deelnemer aan die studie gekies omdat u as maatskaplike werker dienstes lewer aan pleegouers.

1. DOEL VAN DIE STUDIE

Die doelstelling van die studie is om begrip te bevorder vir die metodes van werwing, keuring en opleiding van pleegsorg ouers vir die versorging van sorgbehoewende kinders.

2. PROSEDURES

Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, vra ons dat u die volgende moet doen:

U moet terugvoer verskaf oor vrae in die vorm van 'n semi-gestruktureerde onderhoud. Sommige vrae sal u 'n opsie uit 'n paar blokkies moet kies, ander vrae sal u moet uitbrei oor u sienings of behoeftes. Die vraelys sal ongeveer 30 minute neem en vrae sal met 'n bandspeeler opgeneem word vir dataverwerking. Die hele proses is egter konfidensieel en u persoonlike inligting sal nie met ander persone meegedeel word nie.

3. MOONTLIKE RISIKO'S EN ONGEMAKLIKHEID

Daar is minimale risiko verbonde aan hierdie navorsing. Die doel van hierdie studie is om areas vir verbeterde dienslewering uit te lig en nie om u vermoëns te evalueer nie. Daarom sal u eerder hulp aan die navorser verleen as wat daar 'n evaluering van u geskied.

4. MOONTLIKE VOORDELE VIR PROEFPERSONE EN/OF VIR DIE SAMELEWING

U sal nie betaling ontvang om deel te neem aan hierdie navorsing nie, maar indien u deelneem aan hierdie navorsing, sal dit gesinsorgorganisasies wat dienste aan u gebied lewer help om areas vir verbetering in dienslewering uit te ken. Die navorsing sal 'n bydrae maak tot die veld van werwing, keuring en opleiding van pleegouers in Suid-Afrika.

5. VERGOEDING VIR DEELNAME

Geen vergoeding sal vir enige vorm van deelname aan die navorsingstudie gegee word nie.

6. VERTROULIKHEID

Enige inligting wat deur middel van die navorsing verkry word en wat met u in verband gebring kan word, sal vertroulik bly en slegs met u toestemming bekend gemaak word of soos deur die wet vereis. Vertroulikheid sal gehandhaaf word deur middel van koderingstappe wat sal behels dat elke vraelys 'n nommer sal ontvang. Alle vraelyste sal slegs deur die ondersoeker hanteer, geanaliseer en verwerk word en in veilige bewaring gehou word. U persoonlike inligting word dus konfidensieel gehou deurdat u as deelnemer anoniem bekend gestel word, waar u slegs as deelnemer een, twee, drie ensovoorts bekend sal staan.

Inligting wat per band opgeneem is, sal ook na u verwys as deelnemer een, twee, drie ensovoorts en nie u naam of van bekend maak nie. Indien resultate publiseer word, sal u deel vorm van 'n statistiese voorstelling en weereens sal geen van u persoonlike inligting bekend gemaak word nie.

7. DEELNAME EN ONTTREKKING

U kan self besluit of u aan die studie wil deelneem of nie. Indien u inwillig om aan die studie deel te neem, kan u enige tyd u daarvan onttrek sonder enige nadelige gevolge. U kan ook weier om op bepaalde vrae te antwoord, maar steeds aan die studie deelneem. Die ondersoeker kan u aan die studie onttrek indien omstandighede dit noodsaaklik maak.

8. IDENTIFIKASIE VAN ONDERSOEKERS

Indien u enige vrae of besorgdheid omtrent die navorsing het, staan dit u vry om in verbinding te tree met my Danielle le Grange te kontak per epos: 15646920@sun.ac.za of telefonies: 083 4118473. U kan ook met die studieleier, professor Sulina Green, in verbinding tree per epos: sgreen@sun.ac.za of telefonies 021 808 2070.

9. REGTE VAN PROEFPERSONE

U kan te eniger tyd u inwilliging terugtrek en u deelname beëindig, sonder enige nadelige gevolge vir u. Deur deel te neem aan die navorsing doen u geensins afstand van enige wetlike regte, eise of regsmiddel nie. Indien u vrae het oor u regte as proefpersoon by navorsing, skakel met Me Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] van die Afdeling Navorsingsontwikkeling, Universiteit Stellenbosch.

**VERKLARING DEUR PROEFPERSOON OF SY/HAAR
REGSVERTENWOORDIGER**

Die bostaande inligting is aan my, _____, gegee en verduidelik deur _____ in Afrikaans en dié taal magtig of dit is bevredigend vir my vertaal. Ek is die geleentheid gebied om vrae te stel en my vrae is tot my bevrediging beantwoord.

Ek wil hiermee vrywillig in om deel te neem aan die studie. 'n Afskrif van hierdie vorm is aan my gegee.

Naam van proefpersoon/deelnemer

Naam van regsvertegenwoordiger (indien van toepassing)

Handtekening van proefpersoon/deelnemer

Datum

VERKLARING DEUR ONDERSOEKER

Ek verklaar dat ek die inligting in hierdie dokument vervat, verduidelik het aan die maatskaplike werker se toesighouer/kantoorhoof. Hy/sy is aangemoedig en oorgenoeg tyd gegee om vrae aan my te stel. Dié gesprek is in Afrikaans gevoer en geen vertaler is gebruik nie.

Handtekening van onderzoeker

Datum

BYLAE D

UNIVERSITEIT • STELLENBOSCH • UNIVERSITY
jou kennisvennoot • your knowledge partner

STELLENBOSCH UNIVERSITY

CONSENT TO PARTICIPATE IN RESEARCH

The recruitment, selection and training of foster care parents for the care of children in need of care according to the Children's Act (38/2005).

You are asked to participate in a research study conducted by Danielle le Grange [currently busy with a master's degree in social work] from the Social Work Department at Stellenbosch University. The research results will contribute towards a research thesis.

You were selected as a possible participant in this study because you deliver services to foster parents as a social worker.

10. PURPOSE OF THE STUDY

The purpose of this study is to gain a better understanding about the methods used by social workers for the recruitment, selection and training of foster parents for the care of children in need of care.

11. PROCEDURES

If you volunteer to participate in this study, we would ask you to do the following things:

Feedback on questions would be provided in the form of a semi-structured interview. A questionnaire will be utilized. The questionnaire is confidential and you do not need to indicate your name or any information on the questionnaire. For some questions you will be given an option to choose from a few blocks and questionnaire must be completed by making crosses in the appropriate boxes. Other questions would expect you to elaborate on your views on the methods of recruitment, selection and training used for foster parents.

The interview will take approximately 40 minutes and questions will be recorded with a tape recorder for data processing. Your participation in this research study is confidential and your personal information will not be told by someone else.

12. POTENTIAL RISKS AND DISCOMFORTS

There is minimal risk associated with this research. You will not be placed in a situation where you are threatened or confronted. If you feel uncomfortable or if the study drew any negative feelings, you are requested to immediately inform the researcher of your discomfort. If you experience uncertainty regarding specific words, questions in the questionnaire or any aspect regarding what is expected of you, please feel free to ask the researcher about it.

13. POTENTIAL BENEFITS TO SUBJECTS AND/OR TO SOCIETY

With this study the researcher hopes to provide social workers with guidelines that can help to use effective methods of recruitment, selection and training of foster parents.

If you are interested in the results of the research topic, the researcher will supply you with a hard copy.

14. PAYMENT FOR PARTICIPATION

No monetary compensation will be given to any participant's in the research study.

15. CONFIDENTIALITY

Any information that is obtained in connection with this study and that can be identified with you will remain confidential and will be disclosed only with your permission or as required by law.

Confidentiality will be maintained by keeping the participant's identity anonymous. Confidentiality is further sustained by the fact that only the researcher will have access to the original data. Data will be stored securely.

All questionnaires will be handled, analyzed and processed by the investigator.

In any information that are recorded the participant will be addressed as participant one, two, three and so on. Your name will not be mentioned.

Any information obtained through the research and data that can be associated with you will be kept confidential and will be disclosed only with your consent or as required by law.

Results of this study will be published, but participant anonymity is guaranteed.

16. PARTICIPATION AND WITHDRAWAL

You can choose whether to be in this study or not. If you volunteer to be in this study, you may withdraw at any time without consequences of any kind. You may also refuse to answer any questions you don't want to answer and still remain in the study. The investigator may withdraw you from this research if circumstances arise which warrant doing so.

17. IDENTIFICATION OF INVESTIGATORS

If you have any questions or concerns about the research, please feel free to contact, Danielle le Grange, by 15646920@sun.ac.za or telephonically at 083 4118473. You can also contact the supervisor, Professor Sulina Green, by email: sgreen@sun.ac.za telephonically at 021 808 2070.

18. RIGHTS OF RESEARCH SUBJECTS

You may withdraw your consent at any time and discontinue participation without penalty. You are not waiving any legal claims, rights or remedies because of your participation in this research study. If you have questions regarding your rights as a research subject, contact Ms Maléne Fouché [mfouche@sun.ac.za; 021 808 4622] at the Division for Research Development

SIGNATURE OF RESEARCH SUBJECTS OR LEGAL REPRESENTATIVE

The _____ information _____ above _____ was _____ described to _____ by Danielle le Grange in English and in _____ I am in command of this language or it was satisfactorily translated. I was given the opportunity to ask questions and these questions were answered to my satisfaction.

I hereby consent voluntarily to participate in this study. I have been given a copy of this form.

Name of Subject/Participant

Name of Legal Representative (if applicable)

Signature of Subject/ Participant or Legal Representative

Date

SIGNATURE OF INVESTIGATOR

I declare that I explained the information given in this document to _____ . The participant was encouraged and given ample time to ask me any questions. The discussions were conducted in English and no translator was used.

Signature of Investigator

Date